

Najaarsnota 2025

Provinciale Staten van Zuid-Holland
Woensdag 12 november 2025

Ons kenmerk: DOS-2024-0004126
 PZH-2025-880562088

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
Leeswijzer.....	4
Bestuurlijke inleiding	6
Financieel beeld	7
Ambities.....	30
Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland.....	31
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	36
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen.....	45
Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland.....	51
Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	63
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	73
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland	79
Overzicht Algemene middelen en Organisatie.....	89
Paragrafen.....	99
Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)	100
Paragraaf Bedrijfsvoering	102
Paragraaf Subsidies	103

Samenvatting

Leeswijzer

Opzet van de Najaarsnota

Dit is de Najaarsnota 2025. Dit is, na de voorjaarsnota, het tweede moment waarmee we de begroting bijstellen in het boekjaar 2025. In november 2025 behandelen Provinciale Staten de najaarsnota in een Statenvergadering. Het samenstellen van de najaarsnota duurt een aantal maanden, mede door het zomerreces. Het gevolg is dat veel van de nu opgenomen bijstellingen zijn gebaseerd op de stand van zaken van mei/juni. In het onderdeel '[Eventuele mee- en tegenvallers](#)' staat daarom een toelichting op ontwikkelingen die een mogelijk financieel effect hebben en die pas bij de jaarstukken 2025 zichtbaar worden.

Deze najaarsnota bevat bijstellingen die starten in het boekjaar 2025. Waar de ontwikkeling invloed heeft op de jaren ná 2025 hebben we deze ook in de najaarsnota verwerkt. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de uitkering uit het provinciefonds. Deze meerjarige bijstellingen krijgen in de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' in de ambities een uitgebreide toelichting.

In deze najaarsnota presenteert het college van Gedeputeerde Staten (GS) het actuele financieel perspectief en het meerjarenbeeld dat daarvan het gevolg is. Dat meerjarenbeeld is het startpunt voor de Begroting 2026. Die begroting bieden we tegelijk aan met deze najaarsnota aan Provinciale Staten. In die begroting zijn verschillende voorstellen opgenomen die het meerjarig financieel beeld beïnvloeden ten opzichte van de stand die in deze Najaarsnota is opgenomen. Wij adviseren om de Begroting 2026 te lezen voor de omvang van de begroting ná 2025 en het begrotingssaldo van die jaren.

Voor de najaarsnota en de begroting geldt dat ze zelfstandig leesbaar moeten zijn, ook op de [website](#). Een aantal onderdelen komt om daarom terug in dit document zonder dat er een wijziging is. Het levert wel een papieren boekwerk op dat vrij dik is.

Waar zijn de bijstellingen opgenomen?

Provinciale Staten voeren hun budgetrecht uit op de doelen. Daarom stellen Provinciale Staten de budgetwijzigingen vast zoals die staan binnen de ambities onder de 3e W-vraag: 'Wat mag dat kosten?'. Als het nodig is, staat er ook een beleidsmatige toelichting bij de 2e W-vraag: 'Wat gaan we doen om dit te realiseren?'.

Als er geen wijzigingen zijn ten opzichte van de begroting dan staat dat er met een standaardzin opgenomen.

Opbouw van een ambitie

De ambities in de documenten van de Planning & Control-cyclus hebben een uitwerking op 3 niveaus (de 3 W's):

- Beleidsdoelen (PS) - 1e W-vraag: **Wat** willen we bereiken?
- Beleidsprestaties (GS) - 2e W-vraag: **Wat** gaan we doen om dit te realiseren?
- Hoeveel middelen zetten we daarvoor in - 3e W-vraag: **Wat** mag dat kosten?

Provinciale Staten stellen de uitwerking van de ambities en beleidsdoelen vast. Met daarbij de middelen die voor de beleidsdoelen beschikbaar zijn. Gedeputeerde Staten stellen de uitwerking van de beleidsprestaties vast en de middelen die daarvoor beschikbaar zijn.

Classificatie bijstellingen

In deze najaarsnota zijn verschillende bijstellingen opgenomen. Per bijstelling voegden we een classificatie toe in de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?'. Daarmee willen de najaarsnota leesbaarder maken en PS ondersteunen bij hun besluitvorming.

Classificatie	Toelichting
Nieuw besluit (Nieuw ter besluitvorming)	Dit gaat om bijstellingen die het gevolg zijn van nieuw beleid. Dit nieuwe beleid is voor niet eerder vastgestelde doelen of activiteiten of voor middelen om deze doelen te bereiken. 'Nieuw' wil in de praktijk zeggen dat wij deze activiteiten nog niet doen en dat wij hier nog geen middelen voor beschikbaar hebben gesteld. In deze categorie namen wij ook begrotingswijzigingen op over de bijstelling van bestaand beleid. Deze wijzigingen bestaan uit intensivering of heroverweging/scopewijzigingen. Het gaat om het bijstellen van activiteiten of om het inzetten van middelen binnen een bestaand takenpakket. Doel is het bereiken van vastgestelde doelstellingen.
Bestaand beleid	Dit gaat om bijstellingen die het gevolg zijn van Statenvoorstellen, moties of amendementen die eerder in PS zijn aangenomen. Deze verwerken we nu financieel-administratief in deze voorjaarsnota. Dit gaat om bijstellingen door indexeringen, doorschuiven van middelen, autonome ontwikkelingen, etc. Hieronder valt ook de aframing van bestaande budgetten.

Getalnotatie (v) en (n)

In de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' geven we per bijstelling in de titel aan wat het financiële effect van die bijstelling is. Daarbij geldt:

- Een (v) betekent dat de lasten worden verlaagd en/of de baten worden verhoogd.
- Een (n) betekent dat de lasten worden verhoogd en/of de baten worden verlaagd.

Per bijstelling geven we vervolgens aan hoe dit financiële effect wordt verwerkt. Het kan bijvoorbeeld verrekend worden met een daarvoor ingestelde reserve, een bijbehorende specifieke uitkering of met het begrotingssaldo.

Lastencategorieën

In deze najaarsnota geven we in het samenvattend financieel beeld inzicht in de opbouw van de lasten via een grafiek. Datzelfde doen we bij elke ambitie bij de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?'. De lasten verdelen we daarbij in 4 categorieën:

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën. Dit gaat om dagelijks onderhoud, externe inhuur, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, stortingen in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht en verschillende overige uitgaven.

De categorie 'subsidies en inkomensoverdrachten' vormt een omvangrijk deel van de provinciale begroting. In deze categorie zijn de lasten begroot van subsidies. Hieronder zit ook de concessie voor het openbaar vervoer. In de categorie staan ook de bijdragen die de provincie verstrekt aan andere overheidsinstellingen, zoals de omgevingsdiensten. Dergelijke bijdragen heten in de verslaggevingsregels (lv3) 'inkomensoverdrachten'.

Bestuurlijke inleiding

Geachte lezer,

Dit is de Najaarsnota 2025, de tweede financiële aanpassing van de Begroting 2025. Hierin leggen wij de veranderingen vergeleken met de aangepaste Begroting 2025 uit.

We verwachten deze begroting waar te maken. In deze najaarsnota ziet u daarom waarschijnlijk, zoals altijd, vooral financiële aanpassingen. Uiteraard verwerkten we ook de eerder aangenomen amendementen. Dit zorgt vooral voor kleine aanpassingen van de Begroting 2025.

Met deze bijgestelde begroting zullen wij hard blijven werken om onze ambities te blijven realiseren voor een krachtig Zuid-Holland.

Het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.
september 2025
Krachtig Zuid-Holland

Financieel beeld

Samenvatting

In de Najaarsnota 2025 verwerken we de beleidsmatige en financiële wijzigingen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2025 en lichten we deze toe. De bijstellingen in deze najaarsnota komen door:

- a) autonome ontwikkelingen (zoals provinciefonds, extra bijdragen vanuit het Rijk)
- b) verschuivingen in planning
- c) ontwikkelingen die bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2025 nog niet genoeg duidelijk waren.

In deze najaarsnota staan verschillende bijstellingen met een meerjarig financieel effect. Deze bijstellingen volgen vanuit bijgewerkte planningen en de beschikbaarheid van daaraan gekoppelde financiële middelen die we verwachten. Ze dragen bij aan een realistische begroting en daarmee een hogere realisatiekracht. Per saldo daalt de omvang van de lasten in deze najaarsnota van € 1.254,2 miljoen bij Voorjaarsnota 2025 naar € 1.188,3 miljoen in deze najaarsnota. Deze afname van € 65,9 miljoen komt overeen met een bijstelling van ruim 5%. In het onderdeel '[Eventuele mee- en tegenvallers](#)' leggen we uit welke ontwikkelingen nog invloed kunnen hebben op de realisatie in de Jaarrekening 2025.

Financieel totaalbeeld

In het financieel totaalbeeld laten we het gewijzigde totaalbeeld zien van de begroting na vaststelling van de Najaarsnota 2025. Ook staat er een overzicht van de voorgestelde wijzigingen per ambitie. Dit is uitgesplitst naar exploitatie en reservemutaties. Ook geven we inzicht in hoe de investeringen ervoor staan en welke middelen we uit gaan geven aan groot onderhoud (voorzieningen).

Exploitatie

In de najaarsnota staat een totaal aan lasten van € 1.188,3 miljoen. De baten bedragen € 983,8 miljoen. Het verschil van € 204,5 miljoen wordt gedekt door de inzet van bestemmingsreserves en de algemene vrije reserve.

(bedragen x € 1 miljoen)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	32,1	0,6	31,5	0,0	0,0	0,0	31,5
2 Bereikbaar Zuid-Holland	554,4	23,7	530,7	118,6	290,7	-172,1	358,6
3 Schone energie voor iedereen	18,1	7,9	10,2	0,0	-4,1	4,1	14,3
4 Een welvarend Zuid-Holland	75,7	8,0	67,7	7,6	5,2	2,5	70,2
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	178,5	36,7	141,8	3,8	36,1	-32,2	109,6
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	61,4	6,0	55,4	20,0	10,8	9,2	64,7
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	116,7	15,9	100,7	11,9	12,1	-0,2	100,6
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	143,4	4,6	138,8	5,4	0,1	5,2	144,1
- Overzicht Algemene middelen	8,0	880,5	-872,5	139,4	160,4	-21,0	-893,5
Totaal	1188,3	983,8	204,5	306,7	511,2	-204,5	0,0

Totaal reserves per ambitie

Reservenaam (bedragen x € 1 miljoen)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
2 Bereikbaar Zuid-Holland			
Bereikbaarheid	113,1	39,3	73,8
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	0,0	142,6	-142,6
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	5,0	0,0	5,0
Mobiliteit	0,0	107,7	-107,7
3 Schone energie voor iedereen			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	0,6	-0,6
Warmteleiding Warmtelinq	0,0	-4,7	4,7
4 Een welvarend Zuid-Holland			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	0,9	-0,9
Groene ambities	0,0	0,1	-0,1
Interreg-cofinanciering EFRO	0,0	1,4	-1,4
Life Sciences & Health	0,0	0,3	-0,3
Versterking economie	7,6	2,1	5,5
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw			
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	0,0	1,5	-1,5
Geen lege handen voor de landbouw	2,0	0,5	1,5
Groene ambities	0,1	1,0	-0,9
NatuurNetwerk Nederland	0,8	14,7	-13,9
Reserve Ontwikkelopgave natuur	1,0	12,4	-11,5
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland			
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	4,2	-4,2
Incidentele aanvulling middelen Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	20,0	6,6	13,5
7 Gezond en veilig Zuid-Holland			
Groene ambities	11,3	8,9	2,4
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	0,6	2,9	-2,3
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	0,0	0,2	-0,2
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie			
Arbeidscapaciteit	5,4	0,0	5,4
Egalisatiereserve lastneming subsidies	0,0	0,1	-0,1
- Overzicht Algemene middelen			
Algemene vrije reserve	0,0	112,9	-112,9
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	19,4	0,0	19,4
Groene ambities	0,0	8,5	-8,5
Investeringsagenda 2026-2030	120,0	0,0	120,0

Reservenaam (bedragen x € 1 miljoen)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren	0,0	10,2	-10,2
Ontwikkelingsperspectief Grevelingen en Volkerak-Zoom	0,0	15,0	-15,0
Regionale netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)	0,0	3,2	-3,2
Reserve UPG 40	0,0	2,4	-2,4
Restauratie & herbestemming monumenten	0,0	5,4	-5,4
Versterking economie	0,0	2,9	-2,9
Eindtotaal	306,7	511,2	-204,5

Mutaties in de Najaarsnota ten opzichte van de Voorjaarsnota

Onderstaande tabel laat de wijzigingen zien die in deze najaarsnota worden voorgesteld ten opzichte van de Voorjaarsnota 2025. Dit gaat om wijzigingen in de lasten en de baten, en om wijzigingen in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Het totaalsaldo in de kolom 'Saldo lasten en baten' wordt gedekt door de bestemmingsreserves en/of de algemene vrije reserve. Deze verrekening vindt ook plaats voor tussentijdse wijzigingen op het begrotingssaldo. Dat is ook de verklaring voor het totaalsaldo in de kolom 'Resultaat' dat gelijk is aan 0.

(bedragen x € 1 miljoen)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	-0,7	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,0	-0,7
2 Bereikbaar Zuid-Holland	3,2	-2,4	5,6	0,0	6,1	-6,1	-0,5
3 Schone energie voor iedereen	-31,4	-5,0	-26,4	0,0	-23,8	23,8	-2,7
4 Een welvarend Zuid-Holland	-12,6	0,4	-13,0	-3,7	-1,4	-2,3	-15,4
5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw	-5,2	0,3	-5,5	0,0	-3,8	3,8	-1,7
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	-7,0	1,5	-8,5	0,0	-3,5	3,5	-5,0
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	-4,2	1,1	-5,4	0,0	-0,2	0,2	-5,2
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	-2,7	1,5	-4,2	5,4	0,0	5,4	1,2
- Overzicht Algemene middelen	-5,4	27,6	-33,0	19,4	-43,5	62,9	29,9
Totaal	-65,9	25,2	-91,1	21,0	-70,1	91,1	0,0

Meerjarige mutaties in de Najaarsnota ten opzichte van de Voorjaarsnota

In deze najaarsnota zijn diverse bijstellingen opgenomen met een meerjarig financieel effect. Deze bijstellingen volgen vanuit geactualiseerde planningen en verwachte bestedingsritmes en dragen bij aan een meer realistische begroting (realisatiekracht). Onderstaande tabel toont de omvang van de mutaties voor de periode tot en met 2031 voor de lasten, baten en de mutaties in de reserves.

(bedragen x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Lasten	-65,9	29,7	23,1	8,0	12,6	25,8	0,2
Baten	25,2	-5,4	-7,8	9,9	17,4	55,9	31,9
Totaal lasten en baten	-91,1	35,1	30,9	-1,9	-4,7	-30,2	-31,7
Toevoeging reserves	21,0	-23,9	-12,0	-4,3	2,3	29,8	31,7
Onttrekking reserves	-70,1	11,1	18,9	-6,2	-2,5	-0,4	0,0
Totaal reserves	91,1	-35,1	-30,9	1,9	4,7	30,2	31,7
Resultaat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lasten

In deze najaarsnota nemen de lasten per saldo af met € 65,9 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota voor het jaar 2025. Een omvangrijk deel daarvan betreft de lastneming van subsidies. Die zijn wel aangevraagd en beschikt, maar op basis van de verslaggevingsregels worden de lasten daarvan in latere jaren verantwoord. Een selectie van omvangrijke bijstellingen is hieronder opgenomen:

Verlaging van lasten

- Het realistisch ramen van de benodigde arbeidscapaciteit door toepassing van een relatieve schaalpositie van 95,7% en een ingeschatte jaarlijkse vacatureruimte van 50 fte leidt tot een verlaging van ruim € 7 miljoen. Deze lastenverlaging is verhoudingsgewijs verdeeld over de budgetten voor arbeidscapaciteit in de ambities.
- In ambitie 3 is € 24,7 miljoen aan lastneming van de totale subsidie van € 81 miljoen voor het project Warmtelinq geraamd in latere jaren.
- In ambitie 4 is ruim € 11 miljoen aan lastneming van subsidies voor diverse subsidieregelingen, zoals impuls innovatie en restauratie rijksmonumenten, geraamd in latere jaren zodat dit aansluit op de verwachte besteding van de subsidieontvangers.
- In ambitie 5 is ruim € 12 miljoen aan lastneming van subsidies en verwachte inzet van specifiek toegekende middelen geraamd in latere jaren. Dit betreft bijvoorbeeld de lastneming van subsidie watergebiedsplan Krimpenerwaard en van subsidies die worden verstrekt via het GLB/NSP. De toegekende middelen via amendementen op de voorjaarsnota worden nu geraamd in de jaren waarin die middelen naar verwachting worden ingezet.
- In ambitie 6 is ruim € 7 miljoen aan lastneming van subsidies Wonen geraamd in latere jaren, zodat dit aansluit op de verwachte besteding van de subsidieontvangers.
- In ambitie 7 is een incidentele vrijval verwerkt van € 1,9 miljoen vanuit het budget voor Omgevingsdiensten. Daarnaast wordt ruim € 3 miljoen aan lastneming van subsidies voor sport, recreatie en toerisme geraamd in latere jaren, zodat dit aansluit op de verwachte besteding van de subsidieontvangers.
- In het Overzicht Organisatie is ruim € 4 miljoen aan middelen voor de programma's Financiële processen en systemen (Versterking Financiële Functie) en Informatietransitie geraamd in latere jaren waarin die middelen worden ingezet.

Verhoging van lasten

- In de ambities zijn ook verschillende verhogingen van lasten doorgevoerd. Met name in ambitie 2 zijn enkele omvangrijke bijstellingen opgenomen, zoals de compensatie van vervoerders voor het studentenreisproduct (€ 4 miljoen), de lastneming van fietsprojecten (€ 5,6 miljoen) en de extra werkzaamheden voor beheer en onderhoud voor derden die daarvoor betalen (€ 3,3 miljoen).
- In ambitie 5 is een bijstelling opgenomen ter dekking van (deels nagekomen) kosten faunaschade (€ 6,7 miljoen).

In de jaren 2026 en verder nemen de lastenbudgetten toe, met name door de raming van lastenbudgetten uit 2025 en de inzet van middelen uit bestemmingsreserves en ontvangen Rijksmiddelen.

Baten

In deze najaarsnota nemen de baten per saldo toe met € 25,2 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota voor het jaar 2025. Dit betreft vooral de verwerking van de meicirculaire provinciefonds. Zo wordt in 2025 ruim € 23 miljoen aan extra middelen ontvangen in het provinciefonds met betrekking tot de afrekening van het BTW compensatiefonds 2024.

De lagere baten in 2026 en 2027 betreffen een bijstelling van de inzet van eerder ontvangen middelen voor de inrichting van Buitenland van Rhoon. Omdat de lasten daarvan in latere jaren zijn geraamd worden ook de bijbehorende baten in latere jaren geraamd.

Vanaf 2028 nemen de baten weer toe. Jaarschijf 2030 wordt in deze najaarsnota voor het eerst toegevoegd aan de begroting (T+5 jaar) voor het provinciefonds. Dat verklaart de sterke stijging in dat jaar.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves volgen vanuit bijstellingen van de lasten. Daarnaast zijn de begrotingssaldi per jaar verrekend met de algemene vrije reserve.

Inzicht in investeringen

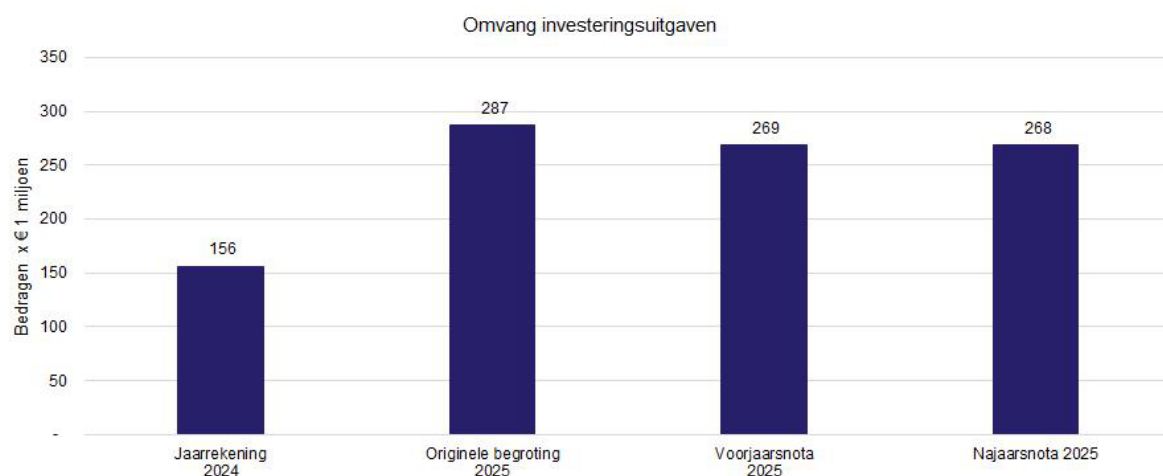
De provincie Zuid-Holland investeert jaarlijks vele miljoenen euro's. Denk aan (vaar)wegen, fietspaden, bushaltes en andere voorzieningen voor openbaar vervoer. Maar ook aan de eigen gebouwen van de provincie zoals het provinciehuis, de steunpunten en automatisering (ict). Een groot deel van deze investeringen wordt op de balans verantwoord onder de materiële vaste activa. De provincie investeert ook in andere categorieën zoals immateriële vaste activa (waaronder kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdragen in activa van derden) en financiële vaste activa (waaronder kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen).

Voor dergelijke investeringen stellen Provinciale Staten een investeringskrediet vast met een budgetplafond, een afbakening van wat er moet gebeuren (scope) en een einddatum waarop het project naar verwachting gereed is. Voor veel investeringskredieten, vooral bij bereikbaarheid, geldt dat de looptijd van het krediet meerdere jaren kan zijn. Op basis van de projectplanning wordt vervolgens per investeringskrediet geraamd welke bedragen (uitgaven en inkomsten) we in welk jaar verwachten. Tijdens het project leveren verschillende rapportages informatie op over de voortgang. Op basis daarvan stellen we de ramingen van de uitgaven en inkomsten per jaarschijf bij. Hierbij worden het totaal van het kredietbudget en de vastgestelde einddatum niet overschreden. Als we verwachten dat dat laatste toch gaat gebeuren dan vindt hierover nadrukkelijk besluitvorming plaats door Provinciale Staten.

Toelichting:

Investeringsprojecten met een einddatum van 2025 worden bij jaarrekening 2025 gereed gemeld. Vanaf 2026 schrijven we daar op af. Bovenstaande grafiek laat zien welk bedrag we in 2025 naar verwachting gereed melden. Dit bedrag is gebaseerd op bijna 80 investeringsprojecten. Hierbij geldt dat die projecten vaak in de jaren hiervoor zijn gestart en dit jaar klaar zijn. De grafiek laat zien dat in deze najaarsnota de omvang van de verwachte gereed melding aan investeringen toeneemt met ongeveer € 33 miljoen ten opzichte van de voorjaarsnota. Die toename wordt verklaard in [Bijlage 3 Prognose gereedmelding investeringen](#).

Toelichting:

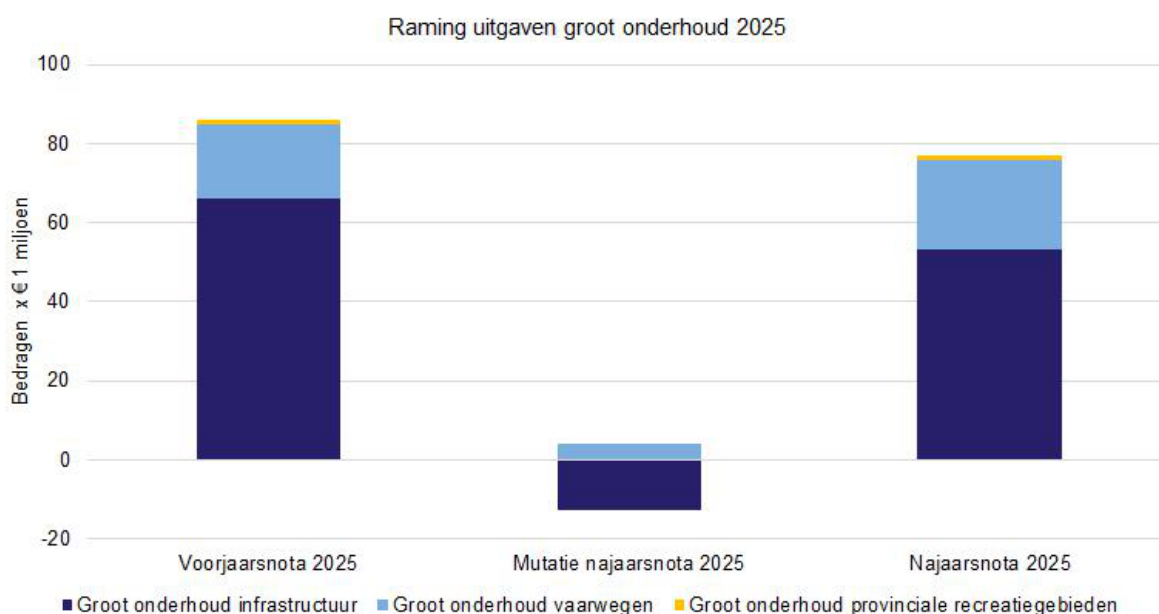
Bovenstaande grafiek laat zien welk bedrag we in 2025 naar verwachting uitgeven op investeringsprojecten. Dit bedrag is gebaseerd op circa 100 investeringsprojecten. Hierbij geldt dat een groot deel pas in komende jaren klaar is. De grafiek laat zien dat in deze najaarsnota de omvang van de verwachte investeringsuitgaven nagenoeg gelijk blijft ten opzichte van de voorjaarsnota. Hoewel de netto mutatie beperkt is, vinden er zowel positieve als negatieve mutaties plaats waarvan de impact per saldo beperkt is. De bijstellingen betreffen vooral een actualisatie van de verwachte uitgaven binnen het PZI, grootschalig onderhoud van (vaar)wegen, oevers en enkele bruggen en uitgaven gerelateerd aan provinciale huisvesting.

Inzicht in voorzieningen groot onderhoud

In de voorjaarsnota zijn drie voorzieningen gevormd voor toekomstige uitgaven aan groot onderhoud:

- Voorziening groot onderhoud infrastructuur;
- Voorziening groot onderhoud vaarwegen;
- Voorziening groot onderhoud provinciale recreatiegebieden.

De voorzieningen worden jaarlijks gevuld via een storting (dotatie). In 2025 is eenmalig een extra bedrag gestort in deze voorzieningen als onderdeel van het afschaffen van de financiële gesloten systemen. De stortingen in de voorzieningen zijn begroot in de exploitatie in de ambities. De uitgaven aan groot onderhoud worden direct ten laste van de voorzieningen geboekt. Deze uitgaven zijn gebaseerd op het onderliggende meerjarenonderhoudsprogramma.

Toelichting

Bovenstaande tabel toont de raming van de uitgaven over het lopende jaar. De voorzieningen zijn ingesteld bij Voorjaarsnota 2025 als onderdeel van het afschaffen gesloten systeem. Om die reden staat er in de tabel geen vergelijk met de jaarrekening 2024 en originele begroting 2025. Het meerjarenperspectief is te vinden in de begroting 2026. In 2025 begroten we € 76,9 miljoen aan groot onderhoud dat via de voorzieningen wordt geboekt. Bij voorjaarsnota was dit begroot op € 85,9 miljoen. De bijstelling betreft een vermindering als gevolg van een andere fasering op de uitgaven op het onderhoud Infrastructuur van € 12,9 miljoen en hogere uitgaven op onderhoud vaarwegen van € 3,9 miljoen. Dit laatste is mede het gevolg van minder uitgaven op baggerwerkzaamheden (-/-€ 3,2 miljoen) maar extra uitgaven op het onderhoud van diverse bruggen en de renovatie van Sluis Den Ham (+€ 6,9 miljoen).

Mutaties begrotingssaldo

Onderstaand overzicht laat de ontwikkeling zien van het begrotingssaldo door bijstellingen in deze Najaarsnota 2025. Dit overzicht bestaat uit drie onderdelen:

- In onderdeel A staat het meerjarige, totale begrotingssaldo vanuit de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026 (inclusief amendementen).
- In onderdeel B staan de voorgestelde begrotingsbijstellingen gegroepeerd per ambitie. We maken daarbij een onderscheid tussen bijstellingen die extra (nadelig) of juist minder (voordelig) inzet vragen en bijstellingen die per saldo meerjarig geen financieel effect hebben. Dit betekent bijstelling van het budget vanwege reëel ramen (saldo = 0).

- In onderdeel C staan de bijstellingen die bij de Algemene middelen worden gepresenteerd of die gaan over de hele begroting, zoals cao-effecten en kapitaallasten.

In het onderdeel '[Begrotingssaldo en Algemene vrije reserve](#)' lichten we de ontwikkeling van het begrotingssaldo toe. Daarbij maken we ook een onderscheid naar het totale begrotingssaldo en het structurele begrotingssaldo.

(bedragen x € 1 miljoen)		Huidige collegeperiode			Nieuwe collegeperiode				
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
A	Mutaties eerdere P&C producten								
1	Begrotingssaldo t/m de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026	-31,4	26,7	23,2	20,9	17,8	5,9	5,3	8,1
2	Amendementen Voorjaarsnota 2025	-10,3	-2,5						
3	Amendementen Kadernota 2026-2029	0,0	-4,8	-0,3	0,0				
	Totaal A: Begrotingssaldo t/m Voorjaarsnota 2025/Kadernota 2026	-41,7	19,4	22,9	20,9	17,8	5,9	5,3	8,1
B	Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
1	1-1 Decentralisatieuitkering Meicirculaire: Weerbaar bestuur kleine gemeenten	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2			
2	1-1 Vrijval deel budget Kennis Zuid-Holland	0,2							
3	1-1 Aanvulling budget Randstedelijke Rekenkamer	-0,1							
4	1-2 Inzet onderbesteding voor Omgevingsbeleid	-0,2							
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
5	1-1 Inzet middelen weerbaar bestuur kleine gemeenten	0,4	-0,1	-0,1	-0,2				
	Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
6	2-1 Vrijval deel budget Concessiemanagement algemeen	0,0							
7	2-1 Vrijval HWGO (Bikkergelden)	1,8							
8	2-1 Indexering Concessiebudget ZHN	-0,6							
9	2-1 Motie 1428 (VJN24) 'Veilige rustplaats voor vrachtwagenchauffeurs in Zuid-Holland'	-0,1	-0,1	-0,4					
10	2-1 Actualisatie Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI)	2,5	2,1	0,6	-1,4	-1,2	-1,4		
11	2-2 Actualisatie beheer- en onderhoudsprogramma	-0,5							
12	2-2 Crisissituatie bij Valkenburgse Meer	-0,5							
13	2-2 Bijstellen leges infrastructuur 2025	0,1							
14	2-2 MER evaluatie Rijnlandroute (gedekt uit vrijval investeringskrediet)	-0,1							
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
15	2-1 Inzet middelen Concessiemanagement algemeen	0,9	-0,3	-0,3	-0,3				
16	2-1 Herijking lastneming compensatie SOV vanuit Bikkergelden	-4,0	-4,0	3,4	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
17	2-1 Herijking lastneming middelen truckparkings	-0,1			0,1				
	Ambitie 3 Schone energie voor iedereen								
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
18	3-1 Inzet middelen Energie-innovatie	0,1	-0,1						
19	3-1 Inzet middelen Regionale Energie Strategie (RES)	0,4	-0,2	-0,2					
20	3-1 Inzet middelen Naderingsdetectiesysteem windturbines	0,1	-0,1						
21	3-1 Inzet middelen A911 'Energie beter besparen dan opwekken'	1,5	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4			
22	3-1 Herijking lastneming / vertraging onderzoek zonne-energie (prestatie in 2026)	0,1	-0,1						
23	3-1 Herijking lastneming / Doorschuif provinciale benaderingsdetectie	-0,0	0,0						

(bedragen x € 1 miljoen)		Huidige collegeperiode			Nieuwe collegeperiode				2032
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
24	3-1 Energie doorschuif Botlek Stoomnetwerk 2025 naar 2026	0,1	-0,1						
25	3-1 Energie doorschuif Zuidplas overdimensionering 2025 naar 2026	0,3	-0,3						
26	3-1 Herijking Windenergie van 2025 naar 2026	0,0	-0,0						
Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland									
<i>Extra/minder inzet</i>									
27	4-1 Correctie vrijval bijstelling MIT	-0,2							
28	4-1 Vrijval deel budget glastuinbouw	0,1							
29	4-2 Terug ontvangen middelen restauratie Huize Ivicke (rijksmonument)	0,4							
30	4-2 Vrijval middelen bij vaststelling subsidies Erfgoedlijnen	0,1							
31	4-2 Vrijval middelen bij vaststelling restauratieprojecten Fortwachterswoning	0,3							
<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>									
32	4-1 Inzet middelen thematische samenwerking (breed MKB)	0,2	-0,2						
33	4-1 Herijking lastneming subsidieregeling Duurzaamheid op bedrijventerreinen	0,6	-0,6						
34	4-1 Herijking lastneming subsidieregeling Werklandschappen van de toekomst	0,2			-0,2				
35	4-1 Inzet middelen opstellen van de tuinbouwvisie	0,2	-0,2						
36	4-1 Inzet middelen subsidieregeling Circulaire economie	0,3	-0,3						
37	4-1 Inzet middelen Human Capital	0,5	-0,4	-0,1					
38	4-1 Inzet middelen Campusregeling (Kansen voor West)	-0,4	0,4						
39	4-1 Inzet middelen Digitale economie	0,3	-0,3						
40	4-1 Herijking lastneming Herstructurering bedrijventerrein Hoogewaard	1,4	-1,4						
41	4-1 Lastneming subsidies Campusregeling (Kansen voor West) en EFRO via begrotingssaldo i.p.v. via reserve Versterking economie	6,0	1,0	0,4	-4,5	-2,5	-0,4		
42	4-1 Herijking lastneming subsidies tuinbouw	0,1	-0,1						
43	4-1 Herijking lastneming impuls innovatie	3,0	-1,5	-1,5					
44	4-1 Herijking lastneming vroege fase financiering	0,3	-0,2	-0,1					
45	4-1 Herijking lastneming Leerpark Drechtsteden Subsidie Maakfabriek	1,8	-1,8						
46	4-2 Inzet middelen A852 'Zuid-Hollandse popmuziek als immaterieel erfgoed' en A853 'Onderzoek huisvesting museum Rockart'	0,1	-0,1						
47	4-2 Herijking lastneming Groot onderhoud molens	0,5	-0,5						
48	4-2 Herijking lastneming Regulier onderhoud molens	0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		
49	4-2 Herijking lastneming Erfgoedlijnen (Huijs ten Donck)	0,0	-0,0						
50	4-2 Herijking lastneming restauratie Rijksmonumenten, inclusief A924 'Extra geld voor restauratie Rijksmonumenten 2025'	0,7	-0,8	0,2					
51	4-2 Herijking lastneming subsidies grote restauratieprojecten	1,7	-1,5	-0,2	0,0				
52	4-2 Herijking lastneming erfgoedlijnen restauratie hijskranen Entreporthaven Rotterdam	0,2	-0,2						

(bedragen x € 1 miljoen)		Huidige collegeperiode			Nieuwe collegeperiode				2032
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
	Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
53	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Tegemoetkoming begunstigten GLB-regeling	-0,0							
54	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR) monitoring	-0,1	-0,1	-0,1					
55	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Uitvoering Beleidsprogramma Nationale Parken	-0,1	-0,2						
56	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Uitvoering van de Landelijke beëindigingsregelingen voor veehouderijlocaties (Lbv en Lbv-plus)	-0,0							
57	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1		
58	5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Implementatie van de Natuurherstelverordening (NHV)		-0,1						
59	5-1 Vrijval deel middelen natuurmonitoring	0,3							
60	5-1 Tegemoetkoming faunaschade	-6,7							
61	5-2 Vrijval structurele onderbesteding bedrijfsvoeringsbudget	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
62	5-2 Aanvulling uitvoeringsbudget RVO voor GLB/NSP	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
63	5-3 Vrijval deel middelen Water t.b.v. dekking kosten crisissituatie bij Valkenburgse Meer	0,5							
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
64	5-1 Begeleiding beheer weidevogelkerngebied (inzet middelen IODS)	0,3	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
65	5-1 Inzet middelen bestrijding waterteunisbloem Natura 2000-gebied Haringvliet	0,6	-0,6						
66	5-1 Inzet middelen (incidenteel) uitvoering stikstofaanpak	3,4	-1,3	-1,8	-0,3				
67	5-1 Inzet middelen subsidieverlening natuurinclusieve innovaties	0,2		-0,1	-0,1				
68	5-1 Herijking lastneming diverse ZH-PLG projecten	1,7	-1,7						
69	5-1 Inzet middelen Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)/Nationaal Strategisch Plan (NSP)	0,8	0,6	0,7	-0,9	-1,3			
70	5-2 Inzet middelen Landbouw	1,5		-1,5					
71	5-2 Inzet middelen A922 'Impuls voor toekomstbestendige innovaties land- en tuinbouw'	1,0			-0,5	-0,5			
72	5-3 Herijking lastneming begrotingssubsidie Hoogheemraadschap van Delfland	0,2	-0,2						
	Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
73	6-1 Vrijval middelen bij vaststelling subsidies Wonen	0,6							
74	6-2 Vrijval middelen gebiedsprogramma, ruimtelijke doorwerking omgevingsbeleid e.a.	0,8							
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
75	6-1 Herijking lastneming verleende subsidies Wonen t/m 2025	4,0	-2,3	-1,7					
76	6-2 Samenwerkingsovereenkomst Innovatiedistrict Delft	0,1	-0,1						
	Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
77	7-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Dumping drugsafval	-0,2							
78	7-1 Incidentele teruggave Omgevingsdiensten	1,9							

(bedragen x € 1 miljoen)		Huidige collegeperiode			Nieuwe collegeperiode				
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
79	7-2 Stimuleren sport en bewegen: Extra budget voor honoreren goede projecten beweegvriendelijke leefomgeving 2025	-0,5							
80	7-2 Stimuleren sport en bewegen: Aanjagen regionale aanpak aangepast sporten	-0,1	-0,2	-0,2					
81	7-2 Structurele vrijval budget Provinciale Adviescommissie Leefomgeving (PAL)		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
82	7-2 Herijking lastneming subsidies recreatie, sport en toerisme	3,7	-3,7						
	Overzicht Organisatie								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
83	8-1 Arbeidscapaciteit begroten inkomsten UWV en detacheringen	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
	<i>Herijking budget i.v.m. reëel ramen (saldo = 0)</i>								
84	8-1 Inzet middelen Financiële processen en systemen	3,5	-1,7	-1,7					
85	8-1 Inzet middelen Informatietransitie	0,9		-0,9					
	Totaal B: Ontwikkelingen binnen de ambities	39,7	-23,1	-5,6	-7,3	-4,4	-0,1	1,8	1,8
	Algemene middelen								
C	<u><i>Autonome ontwikkelingen</i></u>								
1	Meicirculaire 2025	28,1	4,8	4,9	6,6	8,0	30,4	30,4	30,4
2	Bijstellen kapitaallasten (rente)	-0,7							
	<u><i>Resterende ontwikkelingen</i></u>								
3	Arbeidscapaciteit verlagen loon rsp en vacatureruimte	7,9							
4	Arbeidscapaciteit minder doorbelastingen naar (investerings)projecten	-4,0							
5	Arbeidscapaciteit storting in reserve	-5,4							
6	Arbeidscapaciteit aanvullen om taken op huidig niveau te kunnen uitvoeren		-9,3	-6,8	-3,7	-1,4	-0,6	-0,6	-0,6
7	Bijstellen opbrengsten precario	-0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
8	Bijstellen vennootschapsbelasting	-0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Bijstellen dividend	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
10	Vrijval resterend saldo reserve UPG40	2,4							
	Totaal C: Ontwikkelingen binnen algemene middelen	28,5	-4,5	-1,9	3,0	6,6	29,9	29,9	29,9
	Totaal (B+C) mutatie op begrotingssaldo	68,2	-27,7	-7,5	-4,3	2,3	29,8	31,7	31,7
	Begrotingssaldo najaarsnota 2025 Totaal (A+B+C)	26,5	-8,2	15,5	16,6	20,1	35,7	37,0	39,8

Toelichting mutaties

A: Mutaties eerdere P&C producten

Begrotingssaldo t/m de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026

Dit is het meerjarige totale begrotingssaldo zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2025 en Kadernota 2026 exclusief amendementen.

Amendementen Voorjaarsnota 2025

Op de Voorjaarsnota 2025 zijn onderstaande amendementen vastgesteld met een financiële impact op het begrotingssaldo:

- A908 'Zaaien voor de toekomst: innovatie voor agrariërs en vissers': € 2,5 miljoen
- A911 'Beter besparen dan opwekken': € 1,5 miljoen
- A914 'Sterke haven, sterke economie': € 0,55 miljoen

- A916 'Minder file? Containers niet op wielen': € 0,15 miljoen
- A917 'Bruggen zijn geen zoonanbidders - koeling vitale bruggen': € 0,3 miljoen
- A918 'Ondersteuning gemeenten bij SMR-verkenning': € 0,5 miljoen
- A919 'Geen meningen, maar wetenschap': € 0,5 miljoen
- A921 'Impuls voor toekomstige innovaties': € 3 miljoen
- A922 'Impuls voor toekomstbestendige innovaties land- en tuinbouw': € 1 miljoen
- A923 'Geen lege handen voor de landbouw 2025': € 2 miljoen
- A924 'Extra geld voor restauratie Rijksmonumenten 2025': € 0,8 miljoen

Amendementen Kadernota 2026

Op de Kadernota 2026 zijn onderstaande amendementen vastgesteld met een financiële impact op het begrotingssaldo:

- A909 'Beheerde ganzen een waardig einde': € 0,5 miljoen
- A912 'Betaalbaar gezond eten in elke buurt': € 0,5 miljoen
- A913 'Investeer in toekomstbestendige landbouw': € 2 miljoen
- A915 'Keihard resultaat wasplaatsen': € 2 miljoen

Via amendement 910 'Investeringsagenda 2026-2030' is € 120 miljoen overgeheveld vanuit de algemene vrije reserve naar de nieuwe bestemmingsreserve 'Investeringsagenda 2026-2030'. Dit heeft geen effect op het begrotingssaldo.

Het extra geld vanuit sommige amendementen verdelen we via deze najaarsnota in latere jaren, zodat dit aansluit bij de verwachte besteding van dit geld.

B: Ontwikkeling binnen de ambities

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

1-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Weerbaar bestuur kleine gemeenten

Via de meicirculaire provinciefonds ontvingen we € 0,2 miljoen per jaar in de periode 2025-2029 om de weerbaarheid van kleine gemeenten te versterken.

1-1 Vrijval deel budget Kennis Zuid-Holland

Op basis van actuele inzichten verwachten we dat er incidenteel middelen kunnen vrijvallen vanuit het bestaande budget voor Kennis Zuid-Holland. Dit gaat om € 0,15 miljoen.

1-1 Aanvulling budget Randstedelijke Rekenkamer

Het budget voor de Randstedelijke Rekenkamer was per abuis nog niet geïndexeerd voor 2025. Dat wordt nu alsnog toegevoegd voor € 50.000. Vanaf 2026 wordt dit standaard geïndexeerd.

1-2 Inzet onderbesteding voor Omgevingsbeleid

Op basis van actuele inzichten blijkt dat er incidenteel aanvullende middelen nodig zijn voor Omgevingsbeleid. Dit gaat om € 0,15 miljoen. Dit wordt gedekt vanuit de gedeeltelijke vrijval van het budget Kennis Zuid-Holland.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 1-1

Eind 2024 ontvingen we € 0,2 miljoen uit het provinciefonds voor het versterken van de weerbaarheid van kleine gemeenten. Bij het vaststellen van de jaarstukken 2024 is dit toegevoegd aan het jaar 2025. Via de meicirculaire 2025 ontvingen we nog eens € 0,2 miljoen in 2025 en latere jaren. Door capaciteitstekort is het onderzoek naar weerbaarheid van kleine gemeenten vertraagd. De beschikbare middelen in 2025 worden daarom nu geraamd in de jaren waarin we verwachten de middelen in te zetten.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

2-1 Vrijval deel budget Concessiemanagement algemeen

Op basis van actuele inzichten verwachten we dat er incidenteel middelen kunnen vrijvallen vanuit het bestaande budget voor onder andere het concessiemanagement. Dit gaat om € 33.000.

2-1 Vrijval HWGO (Bikkergerden)

Op basis van actuele inzichten kan er € 1,8 miljoen vrijvallen vanuit het bestaande budget voor de concessie Hoeksche Waard Goeree Overflakkee:

- Het eenmalig beschikbaar gestelde budget, vooruitlopend op de nieuwe concessie, blijkt maar beperkt nodig te zijn en wordt verlaagd (€ 0,3 miljoen).
- De structureel beschikbaar gestelde middelen (€ 1,5 miljoen) voor de nieuwe concessie zijn per abuis al in 2025 begroot terwijl deze pas vanaf 2026 nodig zijn.

2-1 Indexering Concessiebudget ZHN

Het budget voor de concessie Zuid-Holland Noord (ZHN) was per abuis nog niet geïndexeerd voor 2025. Dat wordt nu alsnog toegevoegd voor € 0,6 miljoen. Vanaf 2026 wordt dit standaard geïndexeerd.

2-1 Motie 1428 (VJN24) 'Veilige rustplaats voor vrachtwagenchauffeurs in Zuid-Holland'

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 is [motie 1428](#) door Provinciale Staten aangenomen. Daarin werd door PS verzocht 'om een pakket te verzinnen waarbij het voor gemeentes aantrekkelijker wordt om een locatie beschikbaar te stellen zodat het aantal truckparkeerplaatsen in Zuid-Holland uitgebreid kan worden'. Voor de uitvoering van die motie is nu € 0,5 miljoen geraamd in de periode 2025-2027.

2-1 Actualisatie Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI)

De actualisatie van het PZI leidt tot verschillende bijstellingen over meerdere jaren, zowel voordelig als nadelig. In deze najaarsnota resulteert dit per saldo in een vrijval van € 1,3 miljoen. In de Begroting 2026 zijn ook meerjarige mutaties opgenomen die leiden tot een benodigde aanvulling van het budget van € 2,3 miljoen. Dit houdt vooral verband met de lastneming van het project N59 Energy Highway, waarvoor eerder het investeringsbudget is vrijgevallen.

2-2 Actualisatie beheer- en onderhoudsprogramma

De actualisatie van het beheer- en onderhoudsprogramma leidt tot verschillende bijstellingen over meerdere jaren, zowel voordelig als nadelig. In deze najaarsnota is de bijstelling voor 2025 verwerkt met een nadelig effect van € 0,5 miljoen. In de Begroting 2026 zijn de meerjarige mutaties opgenomen die per saldo leiden tot een vrijval van het budget van € 2,3 miljoen.

2-2 Crisissituatie bij Valkenburgse Meer

De oever van het Valkenburgse Meer is gedeeltelijk ingestort, hierdoor is een onveilige situatie ontstaan. Om te bepalen welke werkzaamheden nodig zijn voor het herstel, voeren we een onderzoek uit. De kosten die we hiervoor maken worden gedekt vanuit een vrijval van budget vanuit beleidsdoel 5-3 (waterveiligheid).

2-2 Bijstellen leges infrastructuur 2025

De opbrengsten van de leges moeten gelijk zijn aan de kosten. De kosten in 2025 zijn gestegen omdat het aantal aanvragen is toegenomen. Daarom verhogen we de opbrengsten vanuit leges in 2025 met ruim € 70.000.

2-2 Omzetten investeringskrediet naar exploitatiebudget voor MER evaluatie Rijnlandroute

Vanuit beheer en onderhoud worden een aantal onderzoeken uitgevoerd voor het project Rijnlandroute. Het betreft onderzoeken over de thema's geluid, natuur en milieuaspecten (€ 0,1 miljoen). We verlagen het beschikbaar budget (investeringskrediet) in Beleidsdoel 2-1. Hierdoor vallen middelen vrij (kapitaallasten) naar de algemene middelen. Daarvoor in de plaats wordt eenmalig exploitatiebudget beschikbaar gesteld in 2025.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 2-1

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 9 miljoen aan lasten die vooral in 2025 en 2026 worden begroot in plaats van in latere jaren.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 3-1

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 2,6 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

Vrijval van middelen beleidsdoel 4-1 en 4-2

- Op basis van actuele inzichten blijkt een verwachte vrijval van middelen vanuit MIT-subsidies iets lager uit te vallen. Daarom wordt voor € 0,2 miljoen aan eerder verwerkte vrijval teruggedraaid.
- Op basis van actuele inzichten blijkt dat een deel van het budget voor glastuinbouw per abuis te hoog was opgenomen bij de voorjaarsnota. Dit gaat om € 54.000 en dat valt vrij ten gunste van het begrotingssaldo.
- Met de Voorjaarsnota 2020 stemde Provinciale Staten in met het voorstel om een incidentele begrotingssubsidie te verlenen aan de gemeente Wassenaar voor de instandhouding van Huize Ivicke. Dit was bedoeld om het (financiële) risico voor de gemeente om te kunnen optreden in het kader van last onder bestuursdwang te beperken. De Raad van State heeft de gemeente Wassenaar grotendeels in het gelijk gesteld. Dat betekent dat de middelen die de provincie beschikbaar stelde weer zijn terugbetaald. Dit gaat om € 0,4 miljoen.
- In het eerste halfjaar van 2025 zijn subsidies Erfgoedlijnen en restauratieprojecten, die in eerdere jaren zijn verstrekt, lager vastgesteld. Die middelen ontvangen we terug van de subsidieontvangers en vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo. Dit gaat om € 0,4 miljoen.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 4-1 en 4-2

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 20,1 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

5-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire

Via de meicirculaire provinciefonds ontvingen we diverse bijdragen die nu in de begroting worden geraamd in de jaren waarin we verwachten die middelen te gaan inzetten:

- € 6.000 voor Tegemoetkoming begunstigden GLB-regeling
- € 0,4 miljoen voor Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR) monitoring
- € 0,3 miljoen voor Uitvoering Beleidsprogramma Nationale Parken
- € 7.220 voor Uitvoering van de Landelijke beëindigingsregelingen voor veehouderijlocaties (Lbv en Lbv-plus)
- € 0,6 miljoen voor Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- € 70.000 voor Implementatie van de Natuurherstelverordening (NHV)

5-1 Vrijval deel middelen natuurmonitoring

Op basis van actuele inzichten verwachten we dat er incidenteel middelen kunnen vrijvallen binnen het bestaande budget voor natuurmonitoring. Het gaat om een bedrag van € 0,3 miljoen op een totaalbudget van € 2,3 miljoen. Deze vrijval komt voort uit de cyclische aard van monitoring: Door de cyclische opzet van monitoring zijn de jaarlijkse kosten niet gelijk verdeeld. In 2025 vinden er volgens deze cyclus minder monitoringsmomenten plaats dan in 2024 en hierdoor zijn de kosten in 2025 relatief lager. Daarnaast dekken sommige (interne) opdrachten en

projecten de monitoringkosten binnen hun eigen budget, waardoor minder centrale middelen nodig zijn. Het is belangrijk om te benadrukken dat de inhoudelijk geplande monitoringmomenten blijven bestaan.

5-1 Tegemoetkoming faunaschade

De kosten voor faunaschade nemen toe. De definitieve afrekening van BIJ12 over het jaar 2023 en 2024 is hoger (€ 1,7 miljoen) uitgevallen. Voor het lopende jaar wordt een stijging in kosten voorzien (€ 5 miljoen) door hogere gewasprijzen en door een grote toename van schademeldingen, onder andere voor soorten die pas na juli 2023 in aanmerking kwamen voor vergoeding vanwege het vervallen van de landelijke vrijstelling.

5-2 Vrijval structurele onderbesteding bedrijfsvoeringsbudget

Op basis van een analyse van de jaarlijkse onderbesteding wordt het structurele bedrijfsvoeringsbudget binnen het domein Water, Klimaat en Natuur met € 145.000 verlaagd. Dit draagt bij aan realistisch begroten.

5-2 Aanvulling uitvoeringsbudget RVO voor GLB/NSP

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) draagt voor alle provincies zorg voor de subsidieopenstelling van het GLB/NSP en afhandeling van die subsidies met Europa. Door de RVO is aangegeven dat de uitvoeringskosten toenemen. Hiervoor wordt structureel € 0,8 miljoen aan middelen toegevoegd aan de begroting.

5-3 Vrijval deel middelen Water t.b.v. dekking kosten crisissituatie bij Valkenburgse Meer

In beleidsdoel 2-2 is toegelicht dat we kosten maken voor de afwikkeling van de crisissituatie bij het Valkenburgse Meer. Die waren niet in de begroting voorzien bij beleidsdoel 2-2. Vanwege de relatie met waterveiligheid is vanuit beleidsdoel 5-3 hiervoor € 0,45 miljoen aan budget vrijgemaakt.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 5-1, 5-2 en 5-3

Actuele informatie zorgt ervoor dat al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord of waarin we verwachten dat we de middelen gaan inzetten. Het gaat om € 11,1 miljoen aan lasten die in latere jaren worden begroot.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Vrijval van middelen beleidsdoel 6-1 en 6-2

- In het eerste halfjaar van 2025 zijn diverse subsidies voor Wonen, die in eerdere jaren zijn verstrekt, lager vastgesteld. Die middelen ontvangen we terug van de gemeenten en vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo. Dit gaat om € 0,6 miljoen.
- Op basis van actuele inzichten verwachten we dat er incidenteel middelen kunnen vrijvallen vanuit bestaande budgetten voor onder andere het gebiedsprogramma en de ruimtelijke doorwerking omgevingsbeleid. Dit gaat om € 0,8 miljoen.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 6-1 en 6-2

Actuele informatie zorgt ervoor dat de al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin de lastneming van de subsidies wordt verantwoord. Dit betreft voor € 4 miljoen aan al verstrekte subsidies voor de subsidieregeling Wonen en voor € 0,1 miljoen aan lastneming van de Samenwerkingsovereenkomst Innovatiedistrict Delft.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

7-1 Decentralisatieuitkering meicirculaire: Dumping drugsafval

Via de meicirculaire provinciefonds ontvingen we € 0,175 miljoen als bijdrage voor de schade die particulieren en gemeenten ondervinden door drugsafvaldumpingen op hun grond.

7-1 Incidentele teruggave Omgevingsdiensten

We laten incidenteel € 1,9 miljoen vrijvallen uit het budget voor de Omgevingsdiensten. Dat kan door een uitkering aan de provincie van het positieve jaarrekeningresultaat 2024 van de DCMR (€ 1,1 miljoen) en door lagere kosten voor de uitvoering van de werkplannen over 2024 (€ 0,4 miljoen). Daarnaast verwachten we dat de kosten voor de uitvoering van de werkplannen 2025 wat lager uitvallen dan begroot (€ 0,4 miljoen).

7-2 Stimuleren sport en bewegen

We stellen voor om voor het stimuleren van sport en bewegen aanvullende middelen beschikbaar te stellen:

- € 0,5 miljoen in 2025 voor het honoreren van goede projecten voor een beweegvriendelijke leefomgeving.
- € 0,4 miljoen in totaal voor de periode 2025-2027 voor het aanjagen van een regionale aanpak voor aangepast sporten.

7-2 Structurele vrijval budget Provinciale Adviescommissie Leefomgeving (PAL)

In het coalitieakkoord is aangegeven dat strategische kennisdeling plaatsvindt via Kennis Zuid-Holland, waardoor de Provinciale Adviescommissie Leefomgeving overbodig is geworden. Het jaarlijkse budget van € 67.000 is in 2025 ingezet voor Toerisme, maar valt vanaf 2026 structureel vrij.

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 7-2

Actuele kennis zorgt ervoor dat € 3,7 miljoen aan begrote middelen in 2025 nu wordt ingezet in 2026. Deze raming is gebaseerd op de verwachte lastneming van subsidies met betrekking tot recreatie, sport en toerisme.

Overzicht Organisatie

Arbeidscapaciteit

Het realistisch ramen van de benodigde middelen voor arbeidscapaciteit heeft onze blijvende aandacht. In deze najaarsnota zijn in dat kader de volgende bijstellingen verwerkt:

- Jaarlijks ontvangen we inkomsten vanuit het UWV die verband houden met ziekte- of zwangerschapsverlof. Daarnaast ontvangen we jaarlijks inkomsten die verband houden met de detachering van provincieambtenaren naar andere organisaties. Deze inkomsten kunnen jaarlijks fluctueren. Op basis van de realisatie van afgelopen jaren ramen we deze inkomsten op € 1,5 miljoen per jaar.
- Zie verder onderdeel C 'Ontwikkelingen binnen Algemene middelen'

Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoel 8-1

Actuele informatie zorgt ervoor dat de al begrote middelen worden opgenomen in de jaren waarin we verwachten dat we dit gaan besteden. Dit betreft de middelen voor het programma Informatietransitie en het programma Financiële processen en systemen (Versterking Financiële Functie).

C: Ontwikkelingen binnen Algemene middelen

Provinciefonds

Op 24 juni 2025 stuurden wij een [brief](#) aan Provinciale Staten met informatie over de financiële effecten van de meicirculaire van het provinciefonds. Die financiële effecten zijn verwerkt in deze najaarsnota. Jaarschijf 2030 wordt in deze najaarsnota voor het eerst toegevoegd aan de begroting (T+5 jaar). Dat verklaart de sterke stijging in dat jaar.

Bijstellen kapitaallasten (rente)

Als gevolg van een naar beneden bijgestelde korte termijn liquiditeitsprognose valt de stand van het saldo liquide middelen dat uitstaat bij schatkistbankieren lager uit. Als gevolg hiervan worden de rentebaten naar beneden bijgesteld.

Arbeidscapaciteit

Het realistisch ramen van de benodigde middelen voor arbeidscapaciteit heeft onze blijvende aandacht. In deze najaarsnota zijn in dat kader de volgende bijstellingen verwerkt:

- Het benodigde loonkostenbudget is opnieuw berekend waarbij een relatieve schaalpositie (RSP) is gehanteerd van 95,7%. Hiermee is dus rekening gehouden met het gegeven dat niet elke medewerker op de hoogste trede van de salarisschaal is ingedeeld. Daarnaast is ook rekening gehouden met een jaarlijkse vacatureruimte van 50 fte. Deels wordt dit opgevangen door externe inhuur. Voor 2025 leidt dit tot een incidentele vrijval van € 7,9 miljoen.
- Arbeidscapaciteit die wordt ingezet op (investerings)projecten wordt jaarlijks ten laste gebracht van die projecten. In de provinciale begroting is dit ingeschat op circa € 16 miljoen. Op basis van actuele inzichten, waaronder openstaande vacatures en gewijzigde inzet van arbeidscapaciteit, is deze inschatting voor 2025 verlaagd met € 4 miljoen.
- Het realistisch ramen van arbeidscapaciteit door toepassing van de relatieve schaalpositie en het inschatten van een jaarlijkse vacatureruimte brengt het risico met zich mee dat de realisatie onverhoopt toch hoger uitvalt dan voorzien. Als dat inzicht pas ontstaat ná afronding van de najaarsnota, dan kan dit niet meer via de reguliere P&C-cyclus worden bijgesteld. Het risico op budgetoverschrijdingen die leiden tot een niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheid neemt daarmee toe. Daarnaast geldt dat in onze ramingen en schattingen van de budgetten voor arbeidscapaciteit nog de nodige onzekerheden zitten. We stellen daarom voor om de onderbesteding op arbeidscapaciteit in 2025 te storten in een nieuwe bestemmingsreserve Arbeidscapaciteit. Dit gaat om € 5,4 miljoen (= € 7,9 miljoen lagere lasten -/- € 4 miljoen minder doorbelasting + € 1,5 miljoen hogere baten).
- In de Kadernota 2026 meldden we al dat een aanvulling van het meerjarige budget voor arbeidscapaciteit noodzakelijk is om de taken op het huidige niveau uit te voeren. Zonder die aanvulling neemt het beschikbare budget voor arbeidscapaciteit namelijk af, terwijl er geen afname is van het aantal taken. In deze najaarsnota is daarom een meerjarige aanvulling opgenomen van het benodigde budget. Bij die aanvulling is gerekend met een relatieve schaalpositie van 95,7% en een jaarlijkse vacatureruimte van 50 fte.
- Meer informatie is opgenomen in de [Paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Bijstellen opbrengsten precario

De provincie heft precariobelasting 'voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde provinciale grond'. De raming van de meerjarige precario-inkomsten is geactualiseerd op basis van de realisatie van afgelopen jaren. Dit leidde tot een verlaging van de baten van € 30.000 in 2025 en € 150.000 vanaf 2026.

Bijstellen vennootschapsbelasting

Op basis van actuele inzichten is de raming aangepast van de te betalen vennootschapsbelasting. Dit betreft de grondontwikkeling in de commanditaire vennootschappen (C.V.'s) waar de provincie een aandeel in heeft.

Bijstellen dividend

Op basis van actuele inzichten is de raming aangepast van de te ontvangen inkomsten uit dividenden. Dit leidde tot een verhoging van de baten van € 169.000 per jaar.

Vrijval resterend saldo reserve UPG40

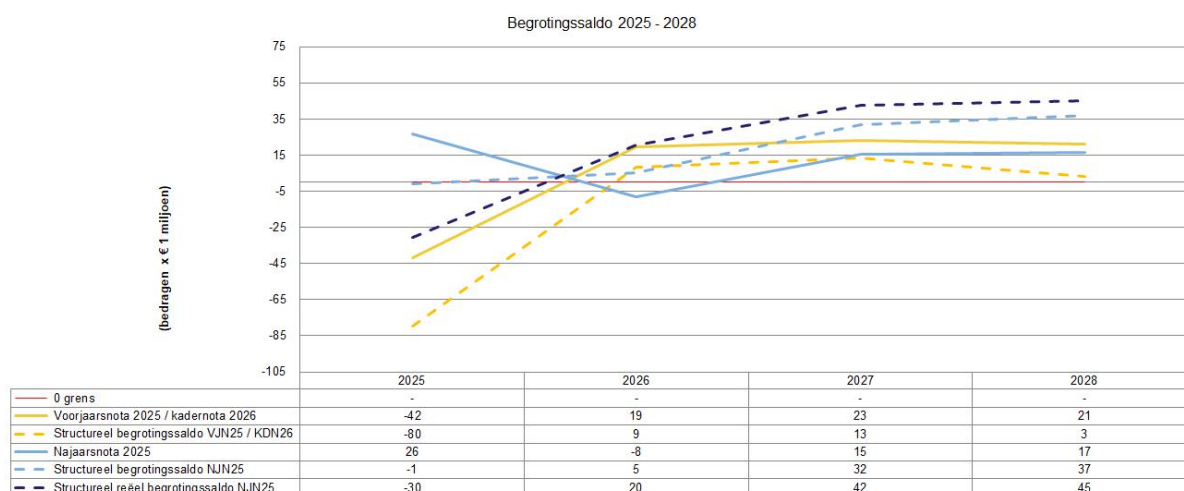
De bestemmingsreserve Uitvoeringsprogramma Groen 40 (UPG40) heeft een einddatum van 2025. Op basis van de huidige inzichten kunnen de resterende middelen van € 2,4 miljoen vrij vallen ten gunste van het begrotingssaldo. Mocht bij het opstellen van de jaarrekening 2025 blijken dat er nog nagekomen kosten zijn, dan worden die ten laste van het jaarrekeningresultaat gebracht.

Begrotingssaldo en Algemene reserve jaarschijf 2025

Het begrotingssaldo is het saldo van baten en lasten ná verrekening met de bestemmingsreserves. Als het begrotingssaldo in een jaar positief is dan wordt dit gestort in de Algemene vrije reserve. Als het begrotingssaldo in een jaar negatief is dan wordt dit onttrokken aan de Algemene vrije reserve. Daarom geven we in dit onderdeel van de najaarsnota inzicht in de meerjarige ontwikkeling van het begrotingssaldo en het verloop van de omvang van de Algemene vrije reserve.

Begrotingssaldo

Het begrotingssaldo 2025 was bij vaststelling van de Begroting 2025 € 77,8 miljoen nadelig en bij voorjaarsnota (na verwerking amendementen) € 41,7 miljoen nadelig. Door de wijzigingen in deze najaarsnota bedraagt het begrotingssaldo € 26,5 miljoen voordelig. Onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Het structurele begrotingssaldo neemt af van € 80 miljoen nadelig bij de Voorjaarsnota 2025 naar € 1 miljoen nadelig bij de Najaarsnota 2025. Deze verbetering van het begrotingssaldo van € 79 miljoen komt vooral door hogere inkomsten uit de meicirculaire (+€ 28 miljoen), het aframen van arbeidskosten (+€ 4 miljoen) en het bijstellen van lasten (reëel ramen) binnen de ambities (+€ 29 miljoen). Daarnaast zijn ten opzichte van de voorjaarsnota bepaalde lasten gekwalificeerd als incidenteel (+€ 30 miljoen), waaronder de lasten ZH-PLG en de lasten gedekt vanuit de reserve Ontwikkelopgave natuur. Negatieve impact hebben nieuwe inhoudelijke voorstellen (-/-€ 2 miljoen) en de verwerking van de amendementen bij voorjaarsnota 2025 (-/- € 8 miljoen). Voor de meerjarige effecten zie de toelichting bij de begroting 2026.

Structureel reëel begrotingssaldo

In bovenstaande tabel presenteren we ook een structureel reëel begrotingssaldo. Dit saldo komt tot stand door het structureel begrotingssaldo te corrigeren voor budgetten van structurele taken die worden doorgeschoven naar latere jaren. Elk jaar zien we, met name bij de najaarsnota, dat budgetten van structurele taken in het lopende jaar (2025) worden verlaagd en in een later jaar (2026 of verder) worden opgehoogd. Deze bijstellingen zijn meerjarig gezien saldo-neutraal: wat er in het ene jaar wordt verlaagd, komt er in een ander jaar weer bij. Een belangrijke verklaring voor het doorschuiven van deze lastenbudgetten is dat de lastneming van subsidiebudgetten in een later jaar plaatsvindt dan het jaar waarin de subsidie is toegekend. We kunnen die budgetten die worden doorgeschoven ook niet laten vrijvallen, omdat er al juridische verplichtingen voor zijn aangegaan.

Het doorschuiven van deze lastenbudgetten is passend bij realistisch begroten, wat een vereiste is vanuit het BBV en daarnaast de aandacht heeft van het college en Provinciale Staten. Tegelijk zorgen deze bijstellingen ervoor dat het structurele begrotingssaldo in het lopende jaar verbeterd (in 2025 verlagen we lastenbudgetten),

maar het structurele begrotingssaldo in latere jaren verslechterd (in 2026 en verder verhogen we lastenbudgetten). Het reële beeld van het structurele begrotingssaldo wordt hierdoor beïnvloed.

Bij het bepalen van het structurele reële begrotingssaldo corrigeren we het structurele begrotingssaldo voor deze doorgeschoven middelen. In de jaren 2026-2032 pakt het structurele reële begrotingssaldo daardoor per saldo positiever uit doordat de doorgeschoven lastenbudgetten vanuit 2025 buiten beschouwing worden gelaten (+ € 29,4 miljoen). In 2025 werkt deze methode uiteraard de andere kant: het structurele reële begrotingssaldo is voor dat jaar € 30,4 miljoen nadelig (= € 1 miljoen nadelig structureel begrotingssaldo -/- € 29,4 miljoen). Het doorschuiven van middelen vindt meerjarig plaats en werkt door tot en met het begrotingsjaar 2032. Vanaf 2033 zijn het structurele begrotingssaldo en het structurele reële begrotingssaldo aan elkaar gelijk.

Verloop omvang Algemene vrije reserve

Per eind 2025 bedraagt de algemene vrij reserve € 211 miljoen. De bufferreserve weerstandscapaciteit heeft een omvang van € 84,7 miljoen. We verwijzen graag naar de Begroting 2026 voor de meerjarige ontwikkeling van de algemene vrije reserve vanwege de daarin opgenomen meerjarige bijstellingen.

Type mutatie (bedragen x € 1 miljoen)	2025 (BGR)	2025 (VJN)	2025 (NJN)	2026	2027	2028
Alg. reserve na begin v/h jaar incl. jaarrekening	316,6	389,2	389,2	295,7	300,4	331,8
Begrotingssaldo van het jaar	-77,8	-41,7	26,5	4,6	31,5	38,3
Storting in reserve Investeringsagenda 2026-2030		-120,0	-120,0			
Algemene reserves	238,8	227,6	295,7	300,4	331,8	370,2
Correctie voor de bufferreserve weerstandscapaciteit	-60,8	-65,4	-84,7	-84,7	-84,7	-84,7
Algemene vrije reserve	191,9	162,2	211,0	215,6	247,1	285,4

Eventuele mee- en tegenvallers

In voorgaande paragrafen lieten we het financiële beeld zien zoals dat bekend is bij het opstellen van deze najaarsnota. De bijstellingen in deze najaarsnota hebben hun basis in de inzichten van mei/juni. De behandeling van de najaarsnota in Provinciale Staten staat gepland in november. Provinciale Staten willen bij de behandeling van P&C-documenten, zoals deze najaarsnota, inzicht hebben in mee- en tegenvallers die we verwachten. Die beïnvloeden de financiële realisatiekracht, het vermoedelijke jaarresultaat en kunnen op langere termijn doorwerken. Het is wenselijk om financiële bandbreedtes te gebruiken. Dat is een inschatting van de financiële onzekerheid door middel van een onder- en bovengrens. In het vervolg van deze paragraaf wordt daartoe een aanzet gedaan.

Lasten

Lastneming subsidies

Subsidies zijn een groot deel van de provinciale begroting. De lastneming van subsidies is gebonden aan speciale verslaggevingsregels. Dat wil zeggen dat een verstrekte subsidie in het kalenderjaar 2025 niet altijd als last (volledig) verantwoord wordt in het boekjaar 2025. Voor subsidies onder de € 250.000 worden de lasten verantwoord in het jaar waarin de activiteiten beginnen. Voor subsidies boven de € 250.000 worden de lasten toegerekend aan de jaren waarin de activiteiten plaatsvinden. Dit is ook zo vastgelegd in de provinciale financiële verordening in artikel 4.46.

Via de standaard P&C-cyclus schatten we zo goed mogelijke in wat er aan subsidies verstrekt zal worden en welke bedragen in welke jaren verantwoord gaan worden. De realisatie (= lastneming van subsidies) kan hiervan afwijken. Activiteiten beginnen bijvoorbeeld later dan gedacht of de subsidieontvanger stelt de planning van de uitvoering van activiteiten bij. Ook kunnen er aan het einde van het jaar nog eindafrekeningen van subsidies

binnenkomen. Als de ontvanger van de subsidie de activiteiten niet (volledig) uitvoert dan leidt dit tot een teruggaaf aan de provincie. Deze eenmalige voordelen zijn nog niet in de begroting geraamd en komen pas bij het opstellen van de jaarstukken tot uitdrukking. Bij Najaarsnota 2024 is besloten tot het instellen van de egalisereserve lastneming subsidies. Daarin worden bij de jaarrekening de niet-bestede subsidiebudgetten gestort waarvoor al verplichtingen zijn aangegaan. Daarmee worden de lastnemingen gedekt van die subsidies in komende jaren. Standaard bijstellingen in P&C-producten zoals de voorjaarsnota en najaarsnota lopen niet via de egalisereserve en vinden plaats via het [begrotingssaldo](#). Dat betekent dat wanneer er gedurende het begrotingsjaar aanpassingen worden verwacht in het bestedingsritme van de subsidieontvanger doordat de lasten later worden gerealiseerd, dat wij het kasritme daarop aanpassen. Dat kan betekenen een vrijval in het begrotingssaldo van het lopende begrotingsjaar en een claim op het begrotingssaldo in de daaropvolgende jaren. Deze mutatie is budgetneutraal.

Qua bandbreedte wordt, op basis van voorgaande jaarrekeningen, ingeschat dat dit gaat om een bedrag tussen de € 10 miljoen en € 35 miljoen.

Uitvoeringskracht externe partijen

De provincie heeft als middenbestuur een bijzondere positie. De provincie maakt zelf beleid en voert veel taken zelf uit. Maar de provincie heeft ook veel verschillende rollen als het gaat om het mogelijk maken, stimuleren, regisseren, deelnemen en starten van nieuwe ontwikkelingen en projecten samen met anderen. In die samenwerking hebben we verschillende rollen. Het omgaan met die externe omgeving is een belangrijk deel van het provinciale speelveld. Of het lukt om provinciale ambities te realiseren is afhankelijk van de uitvoeringskracht van externe partijen zoals gemeenten, leveranciers, aannemersbedrijven, grondverzet- en grondwerkbedrijven en omgevingsdiensten. Die afhankelijkheid kan de planning, en daarmee de realisatie van lastenbudgetten, beïnvloeden en kan leiden tot een onderbesteding in de jaarrekening. Qua onzekerheid wordt, op basis van eerdere jaarrekeningen, ingeschat dat dit gaat om een bedrag van maximaal € 15 miljoen.

Spaarverlof

Bij de behandeling van de jaarstukken 2024 is toegezegd om nader onderzoek te doen naar de wijze waarop de provincie de omvang van het spaarverlof verantwoord in de jaarrekening. Uiterlijk in het vierde kwartaal van 2025 wordt Provinciale Staten via de Commissie voor Onderzoek van de Rekening (COR) daarover geïnformeerd. Bij het opstellen van de najaarsnota is de uitkomst van dat onderzoek nog niet bekend. In deze najaarsnota zijn daarom geen financiële bijstellingen opgenomen met betrekking tot spaarverlof. Qua bandbreedte wordt ingeschat dat dit gaat om een bedrag van maximaal € 8 miljoen.

Baten

Uitkering provinciefonds

De septembercirculaire 2025 is vanwege de datum van verschijnen nog niet verwerkt in de najaarsnota. De financiële effecten van de septembercirculaire verwerken we in de voorjaarsnota 2026.

Motorrijtuigenbelasting

De opbrengst is afhankelijk van het aantal auto's en ook van het totaal aantal elektrische voertuigen. Mocht het aandeel elektrische auto's sneller stijgen dan de belastingdienst dacht in haar raming voor het jaar 2025, dan kunnen de opbrengsten voor 2025 lager uitvallen.

Rente

De rentebaten op onze tijdelijke overtollige middelen hangen af van de omvang van deze middelen en van de renteniveaus die de ECB vaststelt. De ontwikkeling van beide factoren is onzeker. Onderuitputting beïnvloedt de hoeveelheid tijdelijke overtollige middelen maar ook het Rijk kan invloed hebben door bijvoorbeeld extra geld beschikbaar te stellen voor specifieke taken. Dit gebeurde in 2024 bijvoorbeeld met ZH-PLG.

De koers van de ECB voor renteverhogingen en -verlagingen wordt sterk bepaald door de inflatie. In de voorjaarsnota hebben we al rekening gehouden met twee renteverlagingen van 0,25% in het eerste half jaar van 2025. De gehanteerde percentages voor de rentebaten op schatkistbankieren zijn bij najaarsnota onveranderd ten opzichte van de voorjaarsnota.

Stelposten loon- en prijscompensatie

Stelpost looncompensatie

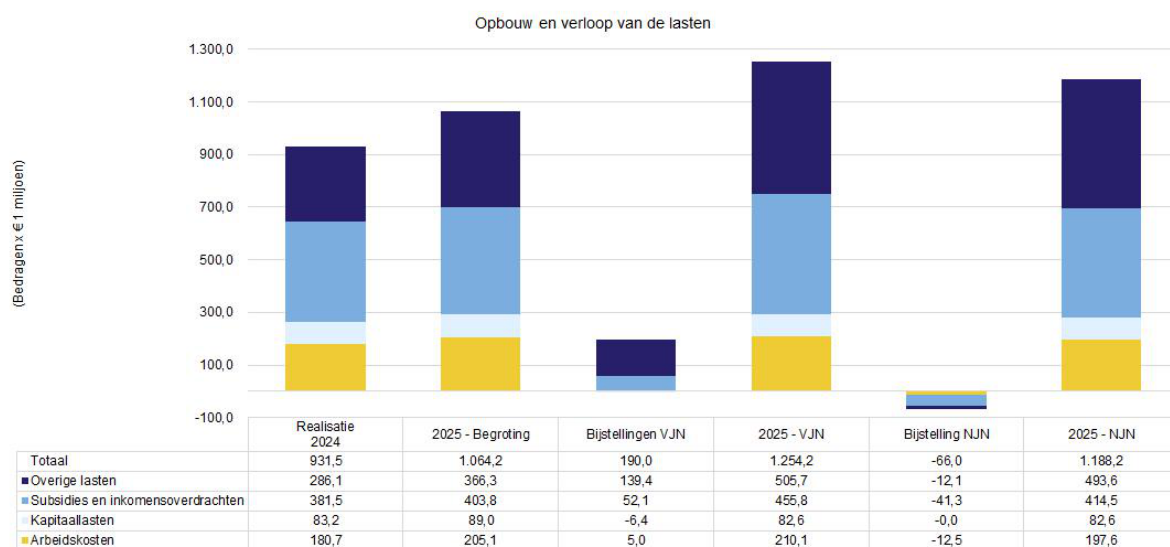
In de Begroting 2025 is het budget voor looncompensatie beschikbaar gebleven op de stelpost. Tussen de vakbonden en de provincies is een nieuwe cao afgesloten voor de periode 1 juli 2025 tot 1 juli 2026. Het saldo van deze stelpost voor het jaar 2025 was € 4,8 miljoen voor de periode van 1 juli 2025 tot 31 december 2025. Dit bedrag is in deze najaarsnota ingezet om de CAO-effecten in de ambities te dekken. De stelpost heeft daarom voor het jaar 2025 een saldo van nihil.

Stelpost prijscompensatie

In de Begroting 2025 zijn de middelen toegekend aan de ambities om de verwachte kostenstijgingen te dekken. Dit gebeurde op basis van de in de Kadernota 2025 vastgestelde indexatiepercentages. De stelpost prijscompensatie heeft daarom voor het jaar 2025 een saldo van nihil.

Hoe is de Najaarsnota 2025 opgebouwd

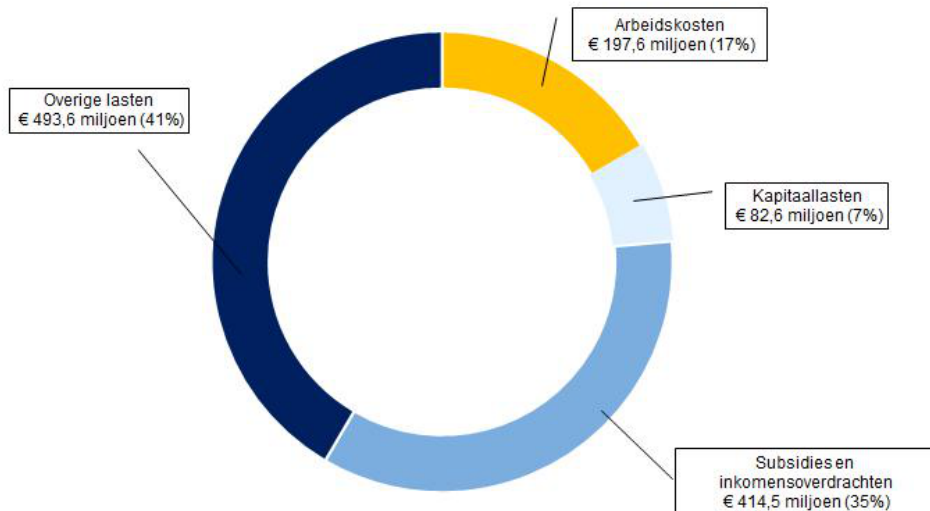
Lasten

Toelichting:

De bovenstaande cijfers gaan over jaarschijf 2025. Ten opzichte van de voorjaarsnota nemen de lasten in de najaarsnota af met € 66 miljoen. Deze lagere lasten betreffen onder andere de bijstelling in arbeidskosten zoals toegelicht in de [paragraaf Arbeidskosten](#), terwijl de resterende middelen worden ingezet in komende jaren (o.a. door herijking lastneming subsidies).

Totaal lasten naar categorie in 2025

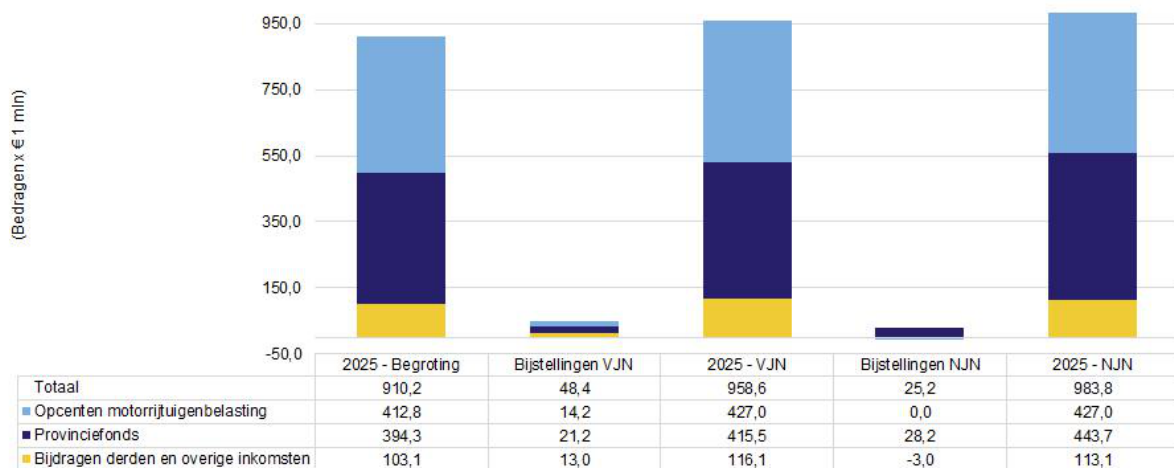
Toelichting:

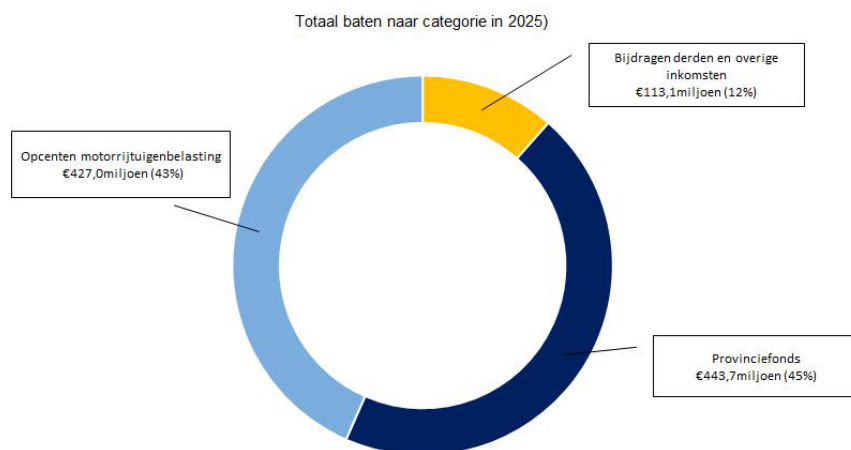
Bovenstaande visualisatie laat zien hoe het lastenbudget van 2025 is opgebouwd:

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [Paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten. Dit gaat om de lastneming van subsidies en de bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën. Dit gaat om uitgaven voor dagelijks onderhoud, externe inhuur, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, stortingen in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht en verschillende overige uitgaven.

Baten

Opbouw en verloop van de baten

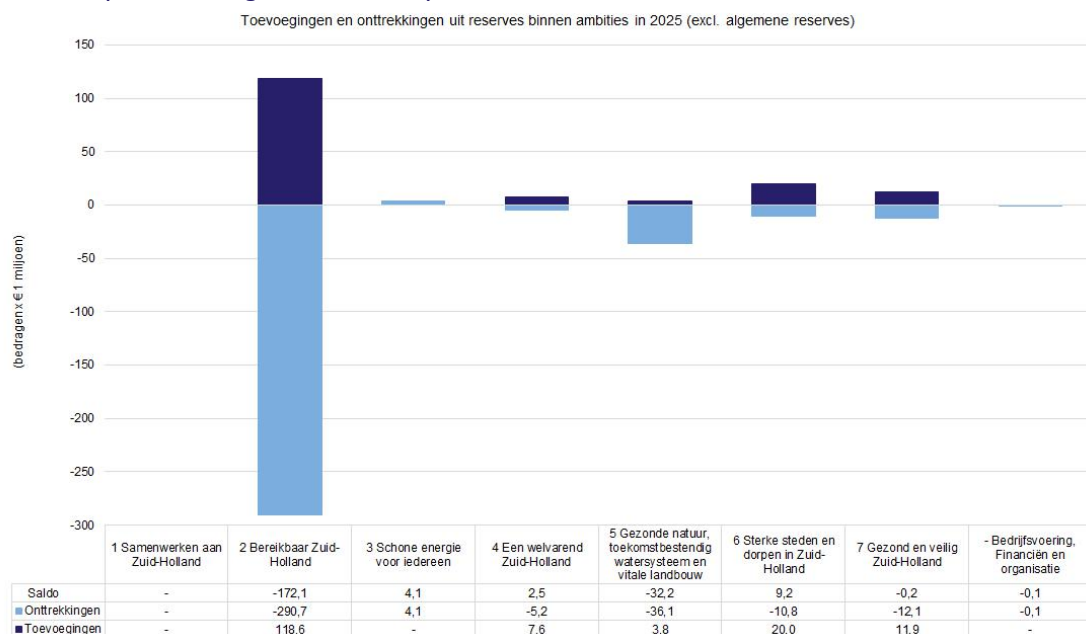

Toelichting:

De bovenstaande cijfers gaan over jaarschijf 2025. Ten opzichte van de voorjaarsnota nemen de baten in de najaarsnota toe met € 25,2 miljoen. Deze toename komt vooral door de meeropbrengsten Provinciefonds van € 28,1 miljoen waarvan € 23,3 miljoen komt door een eenmalige extra uitkering uit het BTW-compensatiefonds. Verder zien een stijging van specifieke baten binnen de ambities 4-8 en een daling van de specifieke baten bij ambities 2 en 3.

Reserves (exclusief Algemene reserve)

Toelichting:

Dit overzicht laat zien welke toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves (exclusief algemene reserves) er zijn binnen de ambities. De inzet van reserves per ambitie zorgt voor een ophoging van vooral de lasten. Er worden meer lasten begroot dan er baten binnenkomen. Dat verschil wordt gedekt vanuit de inzet van reserves.

Bij Voorjaarsnota 2025 zijn de financiële gesloten systemen afgeschaft. Vooral in ambitie 2 leidt dit tot grote mutaties in de reserves. De middelen in de egalisatiereserve Beheer en onderhoud zijn onttrokken en vervolgens gestort in de nieuw gevormde voorzieningen groot onderhoud infrastructuur en groot onderhoud vaarwegen. Daarnaast zijn de middelen in de reserve Mobiliteit onttrokken en vervolgens gestort in de reserve Bereikbaarheid.

Ambities

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

De beleidsambitie Samenwerken aan Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Het beleidsdoel Krachtig openbaar bestuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 1-1-1 Sterke decentrale overheden

Wat willen we bereiken?

Sterke decentrale overheden zijn essentieel voor het uitvoeren van wettelijke taken en het bereiken van (gezamenlijke) doelen voor de leefomgeving. Daarom werkt de provincie Zuid-Holland samen met andere overheden aan het behoud en de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur. De provincie zet daarvoor een mix van maatregelen in: (financieel) toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, begeleiden bij schaalvergroting en/ of herindeling, versterken van gemeenten, netwerken en regio's, faciliteren van onderzoek en kennisdeling.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 1-1-2 Daadkrachtig provinciaal bestuur

Wat willen we bereiken?

Het bestuur en de provinciale organisatie zijn weerbaar, betrouwbaar, transparant, legitiem en handelen integer. De kwaliteit van beleid en de taakuitvoeringen zijn structureel op orde, het bestuur is weerbaar tegen ondermijning en oneigenlijke druk en er wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden van digitalisering. Het omgevingsbeleid en participatie worden vormgegeven en uitgevoerd. Door samenwerking internationaal, nationaal en binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) gaat Zuid-Holland strategische allianties aan. Daartoe werkt de provincie aan het vormgeven, coördineren en uitvoeren van beleid, public affairs en lobby.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 1-1-3 Openbaar bestuur

Wat willen we bereiken?

Provinciale Staten (PS) streven ernaar om als hoogste bestuursorgaan in Zuid-Holland laagdrempelig en transparant beleid vast te stellen en haar controlerende, volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol uit te voeren. Gedeputeerde Staten (GS) zijn het dagelijks bestuur van de provincie. Na de verkiezingen sluiten de politieke partijen die een coalitie willen vormen, een coalitieakkoord. Gedeputeerde Staten voeren het coalitieakkoord uit door beleidsvoorstellen voor besluitvorming aan Provinciale Staten voor te leggen.

De Commissaris van de Koning (CdK) is voorzitter van zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten. In deze rol draagt de commissaris zorg voor de kwaliteit van de besluitvorming van zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten. De commissaris vervult een verbindende rol tussen de beide organen en ziet toe op de samenhang, continuïteit en voortgang van het gevoerde beleid en een goede sfeer.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Het beleidsdoel Sterke samenleving is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen

Wat willen we bereiken

De provincie wil inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen ten dienste van bestaand of nieuw beleid. We volgen en duiden de ontwikkelingen in de samenleving en voorzien de organisatie van de juiste kennis en handvatten. De organisatie wil effectief gebruik kunnen maken van deze kennis en actief werken aan de eigen strategische kennispositie. Ook deelt de provincie deze informatie met derden, ten dienste van de opgaven waar wij in Zuid-Holland aan werken, al dan niet voorzien van handelingsperspectief.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

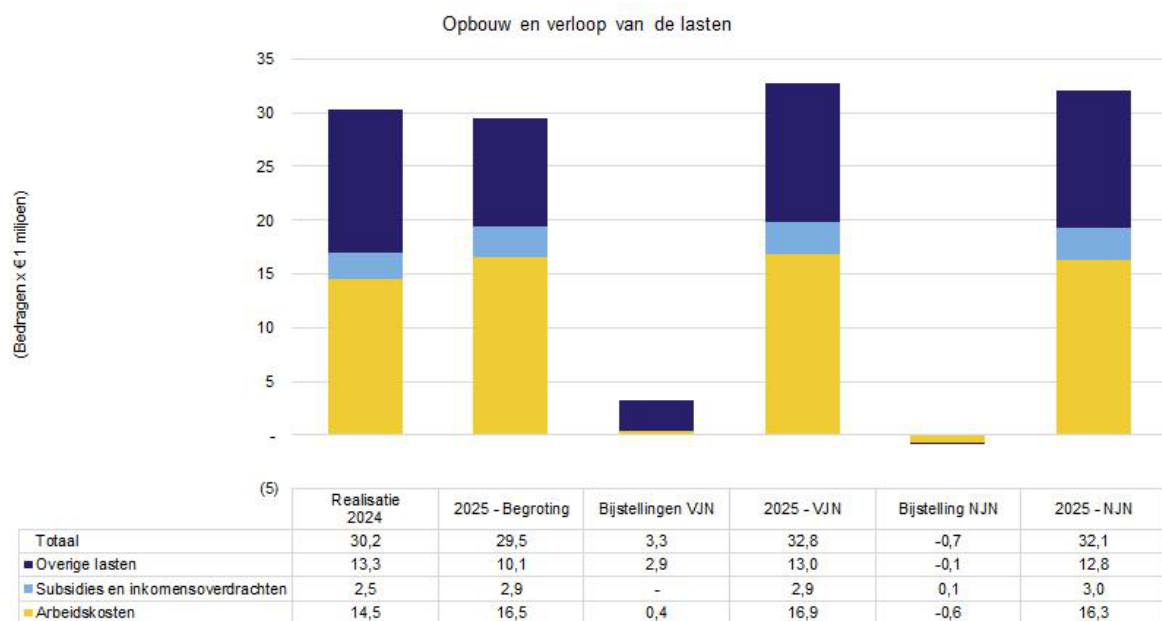
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur							
1-1-1 Sterke decentrale overheden	2.404	3.049	-347	2.702	3.219	3.192	3.163
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	19.250	22.079	-265	21.815	15.296	14.721	14.464
1-1-3 Openbaar Bestuur	7.014	5.792	50	5.842	5.792	5.917	5.153
Totaal beleidsdoel 1-1	28.668	30.921	-562	30.359	24.307	23.830	22.780
Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving							
1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen	1.566	1.870	-152	1.717	1.872	1.859	1.905
Totaal beleidsdoel 1-2	1.566	1.870	-152	1.717	1.872	1.859	1.905
Totaal Lasten	30.234	32.790	-714	32.077	26.178	25.689	24.685
Baten							
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur							
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	-447	-550	0	-550	-135	-135	-135
1-1-3 Openbaar Bestuur	-85	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 1-1	-532	-550	0	-550	-135	-135	-135
Totaal Baten	-532	-550	0	-550	-135	-135	-135
Saldo lasten en baten Ambitie 1	29.702	0	-714	31.527	26.043	25.554	24.550

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Weerbaarheid kleine gemeenten € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Vanuit het Rijk is tot en met 2029 een decentralisatie-uitkering (doel staat vast, einddatum niet) van € 0,2 miljoen beschikbaar. Gemeenten hebben te maken met dingen die hun situatie zwakker maken of verstoren: 'ondermijnende invloeden'. Met de uitkering kunnen provincies kleinere gemeenten beter helpen bij de aanpak hiervan. Bijvoorbeeld door kennis te delen en samen te werken in de regio. Het onderzoek naar hoe kleine gemeenten omgaan met die invloeden (weerbaarheid), duurt langer. Dit komt door te weinig beschikbare uren. De activiteiten starten we daarom pas later dit jaar op. De verwachte uitgaven schuiven daarmee door naar volgende jaren. Fasering via het begrotingssaldo.	

Provinciale regietafels/asielopvang € 1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Door de Spreidingswet kregen we in de Decemercirculaire 2024 € 2,6 miljoen. De Voorjaarsnota 2025 nam dit bedrag op voor de uitvoering van de deze wet. De Begroting 2025 nam € 1,3 miljoen op voor subsidies voor overleggen (regionale regietafels) en voor het organiseren van onderwijs. Dit valt onder ambitie 1 "Samenwerken aan Zuid-Holland". In de Najaarsnota 2025 gaat € 1 miljoen van hoofdstuk 8 ('Versnelling van realisatie asielopvang') naar ambitie 6, Wonen. Fasering via het begrotingssaldo.	

Aanvulling budget Randstedelijke Rekenkamer € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het budget voor de Randstedelijke Rekenkamer was per abuis nog niet geïndexeerd voor 2025. Dat wordt nu alsnog toegevoegd voor € 50.000. Vanaf 2026 wordt dit standaard geïndexeerd. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Overig € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Verschillende budgetten komen bij de najaarsnota lager uit. Dit komt door uitgestelde activiteiten, of door geld dat schuift binnen beleidsprestaties of tussen ambities. Denk daarbij aan: • financieel toezicht gemeenten; • Kennis Zuid-Holland; • 80 jaar vrijheid. Fasering via het begrotingssaldo.	

Apparaatskosten € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving

Kennis Zuid-Holland € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor Kennis Zuid-Holland blijft er geld over. Het maken van plannen hiervoor duurt namelijk langer. Dit komt bijvoorbeeld door te weinig beschikbare uren. Voor 2025 gaat er daarom eenmalig € 0,2 miljoen naar het Omgevingsbeleid. Fasering via het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Er vonden geen bijstellingen plaats.

Instrumentarium

Reserves

Niet van toepassing.

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 1.](#)

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

De beleidsambitie Bereikbaar Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Het beleidsdoel Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat iedereen zijn bestemming kan bereiken op makkelijke, snelle, veilige en duurzame wijze. De provincie streeft daarbij naar een toekomstbestendig Zuid-Holland.

Door groei van de bevolking en economie wordt het steeds drukker op wegen en fietspaden. Bovendien moet er de komende jaren veel onderhoud aan wegen en bruggen gedaan worden wat voor hinder gaat zorgen. De provincie zet zich - samen met andere overheden - in om deze overlast en de files te minimaliseren, bijvoorbeeld in het samenwerkingsverband Zuid-Holland Bereikbaar.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen streeft de provincie naar nabijheid van wonen, werken, voorzieningen en goed openbaar vervoer zodat veel bestemmingen binnen 15 minuten te bereiken zijn, voor wie het kan en wil lopend of op de fiets, maar ook met openbaar vervoer en de auto. Ook in landelijk gebied streven we naar nabijheid van voorzieningen om de leefbaarheid te bestendigen, zeker daar blijft bereikbaarheid per auto een belangrijke rol spelen.

De grote woningbouwopgave is erbij gebaat om lopen en fietsen vanaf de ontwerpfase een prominente rol toe te kennen omdat actieve mobiliteit weinig ruimte per verplaatsing inneemt. Door de snelle opkomst van de elektrische fiets gaan meer mensen vaker en verder fietsen en de provincie stimuleert dat graag verder. Terwijl de meeste mensen thuis een fiets hebben, ontbreekt de mogelijkheid om te fietsen meestal na een reis met het openbaar vervoer. Daarom zet de provincie in op deelfietsen voor het laatste stukje van een reis.

De provincie vindt ieder verkeersslachtoffer er één te veel en streeft naar elk jaar minder verkeersslachtoffers en nul verkeersslachtoffers in 2050. De provincie werkt samen met andere wegbeheerders en organisaties aan een veilige infrastructuur en stimuleert verkeersveilig gedrag door middel van educatie en voorlichting. De provincie onderhoudt contact met politie en het Openbaar Ministerie (OM) over adequate handhaving.

Ruimte en middelen voor nieuwe infrastructuur zijn beperkt. De provincie kijkt daarom naar de mogelijkheden van nieuwe, digitale en innovatieve (data-)oplossingen om (vaar)wegen en fietspaden en openbaar vervoer nog beter te benutten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-2 Adequaate en duurzame aanbod openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

De provincie wil een gezonde, sociale en duurzame leefomgeving voor haar inwoners met vitale en goed bereikbare steden en dorpscentra waar het fijn werken, wonen, recreëren is. Zuid-Holland streeft naar een toekomstbestendig Zuid-Holland met goed openbaar vervoer.

De provincie realiseert, samen met de MRDH, een adequaat aanbod van Openbaar Vervoer zonder uitstoot van schadelijke stoffen zoals CO₂, stikstof en fijnstof in het vervoergebied van de provincie Zuid-Holland. Het moet snel, betrouwbaar en beschikbaar zijn en is daarmee waar mogelijk een volwaardig alternatief voor de auto. De provincie wil dat dit snel, frequent, betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar is en samen met lopen, de fiets en deelvervoer een reis van deur tot deur mogelijk maakt.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer

Wat willen we bereiken?

Het vervoer van goederen dient zo efficiënt en schoon mogelijk plaats te vinden en bij te dragen aan de bereikbaarheid, economische ontwikkeling en leefbaarheid. Daarbij vindt de provincie het benutten van de verschillende modaliteiten weg, water, spoor en buisleidingen van groot belang. De provincie streeft naar een bewuste keuze en stimuleert meer vervoer per spoor en vervoer over water. En ook schoon vervoer zonder onnodige emissies. De provincie kijkt hierbij ook grensoverschrijdend naar internationale goederencorridors.

De provincie wil vervoersmodaliteiten en goederenstromen in samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen organiseren en uitwerken, van stedelijke en regionale distributie tot multimodale (inter-) nationale goederencorridors.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)

Wat willen we bereiken?

Om ervoor te zorgen dat de provincie Zuid-Holland voor iedereen bereikbaar is en blijft op een duurzame en veilige manier legt de provincie ook nieuwe provinciale infrastructuur aan en verbetert bestaande provinciale infrastructuur. Of een infrastructurele ingreep passend en nodig is wordt bepaald door onderzoek te doen naar oorzaken en mogelijk maatregelen. Hierbij wordt integraal gekeken of lopen, fietsen, OV en deelvervoer ook een bijdrage aan de oplossing kunnen leveren. Daarnaast draagt de provincie bij aan projecten van anderen door middel van advisering en/of een financiële bijdrage. Verkeersveiligheid en duurzaamheid zijn standaard elementen in de voorbereiding van projecten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)

Wat willen we bereiken?

Om de bereikbaarheid op peil te houden legt de provincie ook nieuwe infrastructuur aan of verbetert bestaande infrastructuur. Deze projecten worden gerealiseerd op basis van een besluit waarin de inhoudelijke scope, planning en het financieel kader zijn vastgelegd.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart

Wat willen we bereiken?

De zogenaamde kleine- en recreatieve luchtvaart kan (geluid)overlast geven of tot verstoring van natuur leiden. De provincie gaat over de locaties waar luchtvaart mag starten en landen, met uitzondering van Rotterdam The Hague Airport, en de provincie kan daarvoor regels opstellen. De provincie gaat niet over waar en hoe er gevlogen wordt; dit valt onder de bevoegdheid van het Rijk.

De provincie wil hiernaast dat de overlast van Schiphol en Rotterdam The Hague Airport (RTHA) zoveel mogelijk beperkt wordt. Dit gaat om geluidhinder, uitstoot van (ultra)fijnstof, stikstof en CO₂. Tegelijkertijd wil de provincie dat Schiphol zijn positie als belangrijke internationale luchthaven kan behouden en zijn netwerk van internationale verbindingen kan versterken. Voor RTHA wil de provincie dat de luchthaven zijn positie als zakelijke luchthaven kan behouden.

De provincie oefent invloed uit op de besluitvorming door de minister van Infrastructuur en Water- staat (I&W) en de Tweede Kamer over de toekomstige ontwikkeling van beide luchthavens. Voor Schiphol gaat dit via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS; een samenwerkingsverband van vier provincies en een veertigtal gemeenten rondom Schiphol) en bij RTHA via de Bestuurlijke Regiegroep RTHA (BRR; een samenwerkingsverband van de provincie en drie gemeenten).

De provincie wil dat binnen de geluidcontouren rondom Schiphol en RTHA terughoudend wordt omgegaan met nieuwe woningbouw om nieuwe geluidgehinderden zoveel mogelijk te voorkomen. Echter binnen de regels wil de provincie dat kleinschalige woningbouw mogelijk moet kunnen zijn indien dit de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid ten goede komt. Daartoe heeft de provincie regels gesteld in de Omgevingsverordening.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Het beleidsdoel Goed functionerende provinciale infrastructuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 2-2-1 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam

Wat willen we bereiken?

De fietspaden, bermen, wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen en verkeerssystemen worden sober, doelmatig en duurzaam onderhouden met zo min mogelijk overlast. Beheer en onderhoud houdt de provincie daarmee boven het aansprakelijkheidsniveau en laten we zo efficiënt mogelijk plaatsvinden. Op dit moment doet de provincie dit op een manier met zo min mogelijk kosten, uitstoot en overlast voor de vaarweg- en weggebruiker en omgeving. Tijdens de werkzaamheden wordt het belang van de fietser en voetganger zwaar meegewogen. Er wordt ingezet op innovaties bij werkzaamheden om naast de kosten te beperken ook de uitstoot te verminderen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

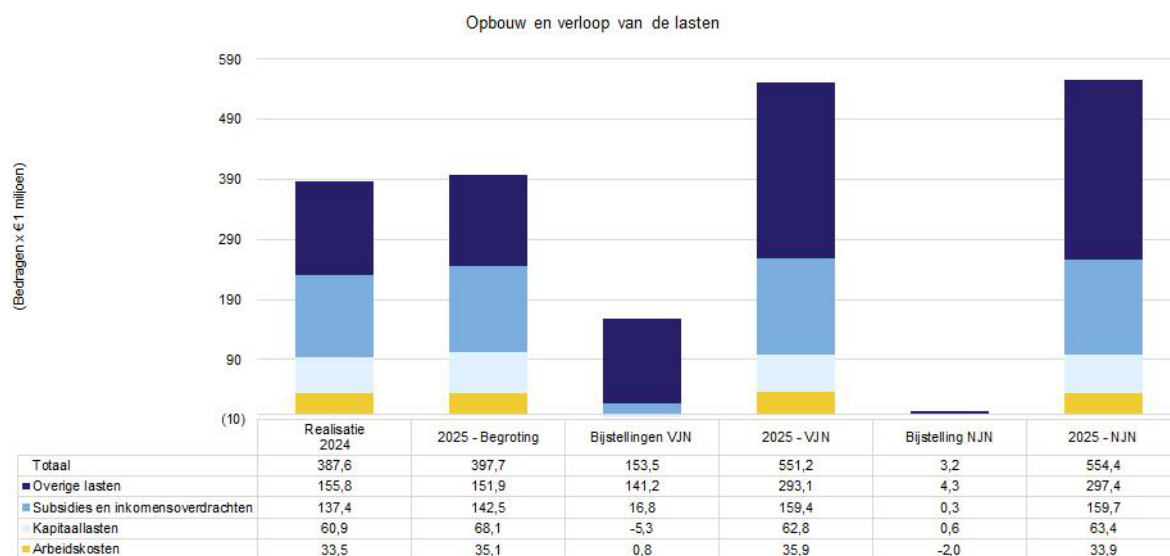
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen							
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	8.829	11.357	-825	10.531	11.128	10.398	10.062
2-1-2 Adequaats en duurzaam aanbod openbaar vervoer	148.104	157.780	-3.288	154.492	153.117	173.401	180.761
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	2.784	2.796	50	2.846	5.632	4.847	1.911
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	10.637	23.764	2.678	26.442	13.754	17.868	22.763
2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)	40.157	28.428	1.479	29.907	32.196	35.199	39.688
2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart	1.022	1.522	-57	1.465	1.157	1.066	1.061
Totaal beleidsdoel 2-1	211.534	225.647	36	225.683	216.983	242.778	256.246

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur							
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	176.082	325.509	3.200	328.709	196.138	188.124	186.402
Totaal beleidsdoel 2-2	176.082	325.509	3.200	328.709	196.138	188.124	186.402
Totaal Lasten	387.616	551.156	3.236	554.392	413.121	430.902	442.647
Baten							
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen							
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	-1.600	-2.366	505	-1.861	-1.250	-1.250	-1.255
2-1-2 Adequaate en duurzaam aanbod openbaar vervoer	-7.901	-9.341	5.267	-4.074	-4.108	-15.306	-13.336
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	-701	-100	0	-100	0	0	0
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	1.560	-161	-39	-200	0	-320	-2.383
2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)	-7.487	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-1	-16.129	-11.968	5.733	-6.235	-5.358	-16.876	-16.974
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur							
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	-13.542	-14.064	-3.371	-17.435	-18.770	-6.330	-6.561
Totaal beleidsdoel 2-2	-13.542	-14.064	-3.371	-17.435	-18.770	-6.330	-6.561
Totaal Baten	-29.671	-26.032	2.361	-23.670	-24.128	-23.206	-23.535
Saldo lasten en baten Ambitie 2	357.946	0	5.597	530.721	388.993	407.696	419.112

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Openbaar vervoer € 1,9 miljoen (n)	Bestaand beleid
Verschillende aanpassingen binnen de openbaar-vervoerconcessies (afpraak over wie het openbaar vervoer in een gebied regelt): - Prijsaanpassing concessie Zuid-Holland Noord (€ 0,6 miljoen) vanuit het begrotingssaldo.; - Vergoeding vervoerders voor studentenreisproduct (€ 4 miljoen) met dekking vanuit de Bikkergelden (2027 en reserve 'Bereikbaarheid'); - Aanpassing concessie Hoeksche Waard/Goeree Overflakkee: - Van het beschikbare budget voor de nieuwe concessie hebben we minder nodig dan verwacht. Daarom wordt het beschikbare budget verlaagd met € 0,3 miljoen. Deze middelen vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo. Mogelijk dat in een later jaar hiervoor een voorstel wordt gedaan om die middelen tot besteding te brengen. - We begroten standaard € 1,5 miljoen voor de nieuwe concessie. Dit is pas vanaf 2026 nodig, maar begrootten we per ongeluk al in 2025. Deze middelen vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo. Mogelijk dat in een later jaar hiervoor een voorstel wordt gedaan om die middelen tot besteding te brengen.	

- Het opnieuw verdelen van geld voor het 'ov-kortingsproduct voor minima' (€ 0,9 miljoen) over 2026, 2027 en 2028.

Afrekening projecten van Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI) met geld van Brede Doeluitkering (BDU) € 5,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

Eerder kregen we rijksbijdragen voor (spoor)infrastructuurprojecten via de Brede Doeluitkering (BDU). In de Overlopende Passiva BDU is nog geld voor lopende PZI-projecten. Als een project(fase) klaar is, boeken we dit geld (via een administratief budget) als uitgave en inkomst. Op basis van het bijgewerkte PZI passen we de verwachte uitgaven en inkomsten aan. Dit is een budget-neutrale omzetting (zie ook baten).

Afrekening fietsprojecten PZI met exploitatie € 5,6 miljoen (n)	Bestaand beleid
---	-----------------

Bij de Jaarrekening 2024 staan kosten voor verschillende fietsprojecten als 'onderhanden werk' op de balans. Dit is op advies van de accountant. We voegden het budget wat daardoor overbleef toe aan de reserve Bereikbaarheid. We willen deze lasten in de komende jaren alsnog in de exploitatie (overzicht van gebruikt geld) zetten. Dit gaat in overleg met de accountant, en volgens het oorspronkelijke plan. Dekking ten laste van de reserve Bereikbaarheid.

N59 Energy Highway € 1,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
--------------------------------------	-----------------

De provinciale bijdrage aan het project N59 Energy Highway was een investeringsproject. Maar in 2024 bleek dat dit niet mocht omdat het om een project van het Rijk gaat. De kosten die we in 2025 nog voor het project verwachten, zijn dan ook voor de exploitatie. Ter dekking viel hiervoor bij de Voorjaarsnota 2025 het investeringskrediet van netto € 5 miljoen vrij.

Truckparkeerplaatsen € 0,1 miljoen (n)	Nieuw besluit
--	---------------

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2024 is [motie 1428](#) door Provinciale Staten aangenomen. Daarin werd door PS verzocht 'om een pakket te verzinnen waarbij het voor gemeentes aantrekkelijker wordt om een locatie beschikbaar te stellen zodat het aantal truckparkeerplaatsen in Zuid-Holland uitgebreid kan worden'. Voor de uitvoering van die motie wordt € 0,1 miljoen geraamd in 2025, € 0,05 miljoen in 2026 en € 0,35 miljoen in 2027.

Doorschuiven budgetten bereikbaarheid € 2,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

We bekeken de verschillende budgetten, en hoe het binnen de programma's en projecten gaat, goed. Op basis daarvan verwachten we een deel van het geld niet in 2025 te gebruiken. Dit geld schuift door naar 2026 en volgende jaren. Dekking ten laste van de algemene middelen.

Regionale aanpak laadinfrastructuur € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

We geven gemeenten geld voor het regelen van voorzieningen om elektrische voertuigen op te laden (laadinfrastructuur). Die uitgaven zijn lager dan verwacht. Door wisselingen in personeel vallen ook de doorberekende personeelskosten lager uit. De uitgaven worden volledig gedekt door inkomsten (zie baten).

PZI Initiatieffase en subsidies € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

Er zijn verschillende kleine aanpassingen:

- op de initiatiefprojecten in het PZI: tekorten belasten het budget 'Initiatieffase PZI'. Wat overblijft, gaat naar de algemene middelen;
- bij subsidies zoals de 'subsidie snelfietsroute Algeracorridor': hierbij verdelen we de kosten over 2025 en 2026. Dit is op basis van de subsidiebeschikking.

Dekking ten laste van de reserve 'Bereikbaarheid'.

Overig € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Verschillende kleine aanpassingen. Dekking ten laste van de algemene middelen.	

Apparaatslasten € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
Zie voor een toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
Door het herrekenen van de toegerekende rentelasten wijzigen de kapitaallasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

SPUK fietsmaatregelen A4 Burgerveen 2028 € 2,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor de snelfietsroute Leiden-Voorschoten zijn middelen vanuit het Rijk ontvangen die voor het project ingezet gaan worden in het jaar 2028. Dit zorgt voor hogere lasten en voor hetzelfde bedrag hogere baten in het project (zie ook baten).	

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Crisissituatie Valkenburgse Meer € 0,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
De oever van het Valkenburgse Meer is gedeeltelijk ingestort. Hierdoor is de situatie nu onveilig. Om te bepalen welke werkzaamheden nodig zijn voor het herstel, voeren we een onderzoek uit. De oever is geen onderdeel van de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland; het hoort bij de ambitie Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw. Dekking ten laste van de Ambitie Gezonde natuur.	

Werken voor derden en verschillende kleine veranderingen € 3,9 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor de jaarlijkse kosten van het planmatig onderhoud, voerden we in de Voorjaarsnota 2025 2 voorzieningen in. Deze voorzieningen vervingen de (egalisatie)reserve Beheer en Onderhoud. Ze zijn er om pieken en dalen in het onderhoudsprogramma Beheer en Onderhoud op te vangen. Niet alle uitgaven mogen via deze voorzieningen worden betaald. We betalen de volgende zaken uit de algemene middelen: • Werkzaamheden die wij uit laten voeren voor anderen (voornamelijk gemeenten, Rijkswaterstaat, waterschappen). Er zijn extra werkzaamheden (€ 3,3 miljoen) aan bruggen van diverse gemeenten, en de N468 (Hoogheemraadschap van Delfland). Voor deze werkzaamheden ontvangen we een vergoeding (zie toelichting baten); • Het onderhoud van gebouwen (€ 0,1 miljoen) die eerder overgedragen zijn aan Vastgoed en verkocht gaan worden; • Onderzoeken uit het project Rijnlandroute (Beleidsdoel 2-1). Er is een bedrag beschikbaar om een aantal onderzoeken uit te voeren. Het gaat om onderzoeken over de thema's geluid, natuur en milieuaspecten (€ 0,1 miljoen). We verlagen het beschikbare budget (investeringskrediet) in Beleidsdoel 2-1. Hierdoor komt geld vrij (kapitaallasten). Dit gaat naar de algemene middelen. Daarvoor in de plaats komt eenmalig budget beschikbaar in 2025; • In de voorjaarsnota stopte het gesloten systeem voor bereikbaarheid. We constateerden achteraf dat er te veel geld terug is gegaan naar de algemene middelen. Dit herstellen we in de najaarsnota (€ 0,4 miljoen). Dekking ten laste van de algemene middelen.	

Apparaatslasten € 1,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Zie voor een toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 0,2 miljoen (n)	Bestaand beleid
Door het herrekenen van de toegerekende rentelasten wijzigen de kapitaallasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Afrekening PZI-projecten met geld van Brede Doeluitkering (BDU) € 5,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
Eerder kregen we rijksbijdragen voor (spoor)infrastructuurprojecten via de Brede Doeluitkering. In de overlopende passiva (OVP) is nog geld voor lopende PZI-projecten. Als een project(fase) klaar is, boeken we dit geld (via een administratief budget) als uitgave en als inkomst. Op basis van het bijgewerkte PZI passen we de geraamde uitgaven en inkomsten aan. Dit is een budget-neutrale omzetting (zie ook lasten).	

Regionale aanpak laadinfrastructuur € 0,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
We geven gemeenten geld voor het regelen van voorzieningen om elektrische voertuigen op te laden (laadinfrastructuur). Die uitgaven zijn lager dan verwacht. Door wisselingen in personeel vallen ook de doorberekende personeelskosten lager uit. De uitgaven worden volledig gedekt door inkomsten (zie lasten).	

Overig € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Verschillende kleine aanpassingen. Dekking ten laste van de algemene middelen.	

SPUK fietsmaatregelen A4 Burgerveen 2028 € 2,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor de snelfietsroute Leiden-Voorschoten zijn middelen vanuit het Rijk ontvangen die voor het project ingezet gaan worden in het jaar 2028. Dit zorgt voor hogere lasten en voor hetzelfde bedrag hogere baten in het project (zie ook lasten).	

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Beheer en Onderhoud en leges infrastructuur € 3,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
In 2025 voeren we voor € 3,3 miljoen extra werkzaamheden uit voor anderen (zie toelichting lasten). Hier staan extra baten tegenover. Dekking ten laste van de algemene middelen. De opbrengsten van de leges (soort administratiekosten) moeten gelijk zijn aan de kosten. De kosten stegen in 2025 omdat het aantal aanvragen steeg. Daarom verhogen we de leges in 2025 met € 0,1 miljoen. Dekking ten laste van de algemene middelen.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
Bereikbaarheid	113.078	0	113.078	2.663	4.553	4.988
Totaal beleidsdoel 2-1	113.078	0	113.078	2.663	4.553	4.988
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
Bereikbaarheid	500	0	500	0	0	0
Egalisatiereserve dbo infrastructuur	5.000	0	5.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-2	5.500	0	5.500	0	0	0
Totaal Lasten	118.578	0	118.578	2.663	4.553	4.988
Baten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
Bereikbaarheid	-33.213	-6.092	-39.305	-26.112	-24.244	-17.667
Mobiliteit	-107.706	0	-107.706	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-1	-140.918	-6.092	-147.010	-26.112	-24.244	-17.667
Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur						
Bereikbaarheid	-1.091	0	-1.091	-600	-3.286	0
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	-142.605	0	-142.605	0	0	0
Totaal beleidsdoel 2-2	-143.696	0	-143.696	-600	-3.286	0
Totaal Baten	-284.614	-6.092	-290.706	-26.712	-27.530	-17.667
Saldo lasten en baten Ambitie 2	0	0	-172.128	-24.050	-22.977	-12.679

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 2](#).

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

De beleidsambitie Schone energie voor iedereen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Het beleidsdoel Energietransitie is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit

Wat willen we bereiken?

We werken samen met onze RES-partners en houden ons aan de gemaakte afspraken om in 2030 6,3 tot 6,8 TWh voor Zuid-Holland te realiseren met grootschalige zon- en windenergie. Deze afspraken zijn gemaakt in 7 Zuid-Hollandse RES'en (Regionale Energiestrategieën) opgesteld en door Provinciale Staten, 51 gemeenteraden en 5 verenigde vergaderingen van waterschappen vastgesteld;

- Om duurzame elektriciteit op te wekken stimuleren wij allereerst zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen en bedrijfspanden. We stimuleren bedrijven en coöperaties om zonnepanelen te plaatsen volgens de zonneladder, waarbij we inzetten op meervoudig ruimtegebruik;
- Voor windenergie willen we de zoekgebieden in de RES uitwerken naar concrete zoeklocaties en deze tot realisatie te brengen, desnoods met inzet van het provinciaal instrumentarium;

We streven naar heldere en navolgbare besluitvormingsprocessen zodat inwoners en andere betrokkenen kunnen meepraten en meedenken over en meewerken aan de realisatie van de duurzame opwek elektriciteit.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Ruimte en landschap in de energietransitie/RES

Er blijkt weinig animo te zijn om subsidie aan te vragen om windturbines te voorzien van naderingsdetectie (waarmee luchtverkeer wordt gedetecteerd). Daarom wordt het budget voor deze subsidie voor een deel verlaagd en voor een deel verplaatst naar uitvoeringsjaar 2026 (effect in 2025 € -0,2 miljoen).

Beleidsprestatie 3-1-2 Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een percentage van minimaal 50% lokaal eigendom van energieproductie in Zuid-Holland. Daarmee willen wij lokale betrokkenheid en eigenaarschap bij energieprojecten stimuleren en zorgen dat de omgeving meedeelt in de voordelen van energieproductie van eigen bodem. We verwachten dat dit ook bijdraagt aan de participatie bij en het draagvlak van energieprojecten.

Wij zetten ons in om de energietransitie toegankelijker te maken voor doelgroepen die niet vanzelf meekomen en hard geraakt worden door de hoge energiekosten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Stimuleren lokale initiatieven

Bij de Voorjaarsnota 2025 kwam met het amendement 'Beter besparen dan opwekken' € 1,5 miljoen vrij uit de algemene middelen. Het is de bedoeling dat de provincie gemeenten en woningcorporaties gaat helpen om energiebesparende maatregelen uit te voeren. De provincie wil vooral dat sociale huurders en woningeigenaren, die onder de grens van de Nationale Hypotheekgarantie (HNG) vallen, hulp krijgen. Bij de najaarsnota spreiden we de middelen hiervoor beter over de tijd, en verplaatsen we ze naar de jaren 2026 tot en met 2029.

Beleidsprestatie 3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw

Wat willen we bereiken?

De provincie streeft ernaar het gebruik van aardgas te verminderen door energiebesparing en door warmtebronnen in onze eigen provincie te benutten. Daarbij werken we aan de landelijke doelstellingen voor een klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050 en een klimaatneutrale glastuinbouw in 2040. In lijn met het Klimaatakkoord verlagen we de CO₂-uitstoot in 2030 met 40% ten opzichte van de actuele uitstoot.

- We willen het beleid van het Rijk en gemeenten verbinden op het gebied van de warmtetransitie.
- We versterken de gemeentelijke regierol voor de warmtetransitie en zorgen voor onderlinge verbinding tussen gemeenten.
- We versnellen bovenlokale warmtenetwerken en willen deze in publieke handen geven.
- We stimuleren innovaties op het terrein van lokale en regionale energieopslag.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening

Voor WarmtelinQ wordt gewerkt aan handelingsperspectief in verband met de sterk toegenomen kosten. De nu bekende vertraging verwerken we in het budget.

Beleidsprestatie 3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie

Wat willen we bereiken?

We leveren een bijdrage aan de nationale doelen om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te realiseren;

Onze bijdrage richten wij specifiek op de Zuid-Hollandse industrie. Een groot deel van de nationale opgave ligt in de provincie Zuid-Holland en dan met name in het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam: ruim 30 procent van alle industriële CO₂-uitstoot in Nederland is afkomstig uit provincie Zuid-Holland.

We stimuleren de Zuid-Hollandse industrie met het behalen van de voor de sector industrie vastgestelde NO_x-emissiereductiedoel van 38% in 2030 ten opzichte van 2019.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Er komt structureel € 0,4 miljoen per jaar vrij uit het thema 'innoveren en kennis voor energie en haven'. Dit gaat naar maatregelen tegen de overbelasting van het stroomnet (Beleidsprestatie 3-1-5).

Beleidsprestatie 3-1-5 Duurzaam energiesysteem

Wat willen we bereiken?

De energie-infrastructuur is de slagader van het toekomstige duurzame energiesysteem. We willen een slim en efficiënt energiesysteem dat beschikbaar is voor maatschappelijke opgaven in Zuid-Holland. We willen versnelling van de ontwikkeling en de ruimtelijke inpassing van elektriciteits-, groene waterstof- en warmtenetten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK)

Er komt structureel € 0,4 miljoen per jaar vrij uit het thema 'innoveren en kennis voor energie en haven'. Dit is voor maatregelen tegen de overbelasting van het stroomnet.

Beleidsprestatie 3-1-6 Kernenergie

Wat willen we bereiken?

Zuid-Holland is een energie-intensieve provincie en voor de energietransitie van de bebouwde omgeving en de industrie is een ruime en betrouwbare beschikbaarheid van CO₂ neutrale energie van levensbelang. De provincie sluit daarom op voorhand geen enkele CO₂-emissievrije techniek uit.

De energiemix van de toekomst vraagt om stabiele, duurzame en betrouwbare bronnen. Kernenergie kan een bijdrage leveren aan deze toekomstige energiemix. Daarnaast kan het de afhankelijkheid van fossiele import buiten Europa verminderen. De provincie wil de potentie van kernenergie in de energiemix binnen de provincie verder onderzoeken en verkennen. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar kleine kerncentrales (SMR's).

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

De provincie deed mee aan een onderzoek van het ministerie van Klimaat en Groene Groei, naar Small Modular Reactors (SMR's, kleine kerncentrales). In het vierde kwartaal van 2025 volgen de resultaten van dit onderzoek. Bij de Voorjaarsnota 2025 reserveerden we een bedrag voor SMR's. Daarmee kunnen we gemeenten ondersteunen bij simulaties, locatieonderzoek en participatie. We stuurden eerder dit jaar een brief daarover naar alle Zuid-Hollandse gemeenten. Daarmee kijken we welke gemeenten mee willen werken aan een verkenning naar Small Modular Reactors. We starten ambtelijk het proces om te komen tot een Rijk-Regiopakket. Dit doen we in samenwerking met de gemeenten Rotterdam, Westland en Voorne. Met dit pakket kijken het Rijk en de regio samen naar zowel de impact als de kansen van de nieuwbouw van kerncentrales. Het Rijk zegde hiervoor een bijdrage toe. Deze verwerken we in de begroting als de toezegging definitief is.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

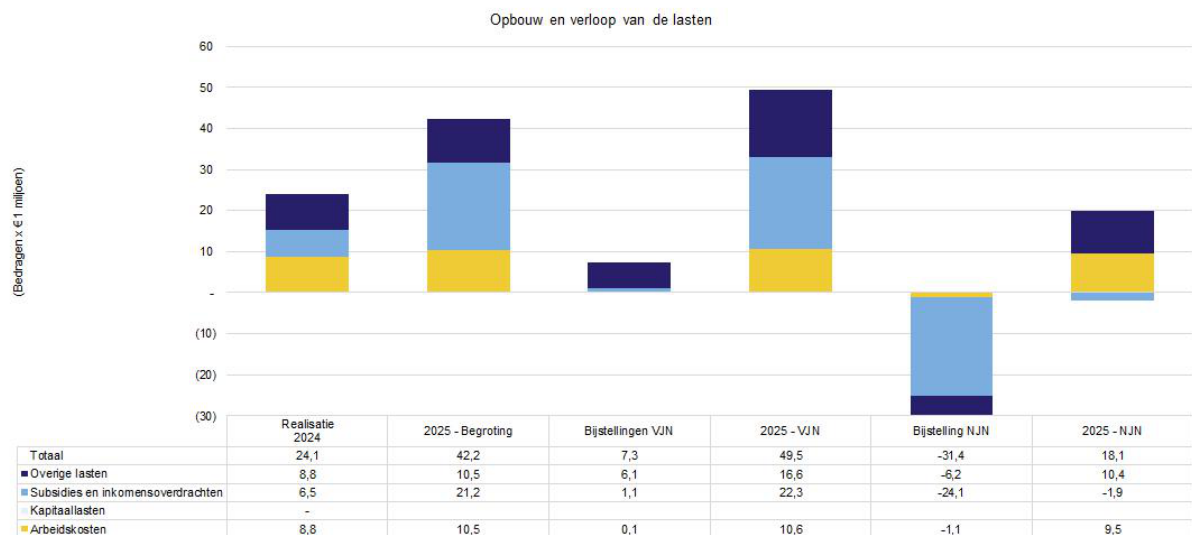
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie							
3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit	7.545	11.691	-2.631	9.060	4.908	4.395	3.675
3-1-2 Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie	3.397	3.201	-1.526	1.675	2.004	1.986	1.980
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	9.151	23.243	-24.051	-808	44.673	33.123	7.373
3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie	2.510	5.592	-581	5.011	5.679	7.236	2.679
3-1-5 Duurzaam energiesysteem	1.531	5.798	-2.649	3.149	3.457	2.072	1.266
Totaal beleidsdoel 3-1	24.134	49.525	-31.437	18.088	60.721	48.812	16.973
Totaal Lasten	24.134	49.525	-31.437	18.088	60.721	48.812	16.973
Baten							
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie							
3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit	-3.468	-6.349	1.995	-4.353	-182	0	0
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	-3.281	-1.625	0	-1.625	-448	0	0
3-1-5 Duurzaam energiesysteem	-225	-4.898	3.000	-1.898	-2.152	-797	0
Totaal beleidsdoel 3-1	-6.975	-12.872	4.995	-7.877	-2.782	-797	0
Totaal Baten	-6.975	-12.872	4.995	-7.877	-2.782	-797	0
Saldo lasten en baten Ambitie 3	17.159	0	-26.442	10.211	57.939	48.015	16.973

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Energie- en klimaatbeleid € 4 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

Het Rijk geeft provincies en gemeenten geld voor de overgang van klimaat- en energiebeleid: de zogenoemde CDOKE-regeling. Dit geld is voor 3 onderwerpen: algemene kosten, energie-infrastructuur en energiehubs. Voor 2025 was € 7,8 miljoen begroot voor de uitvoering van het beleid. De activiteiten in kader van de CDOKE-regeling vertragen door factoren van zowel binnen als buiten onze organisatie. Er is landelijk, provinciaal en gemeentelijk vertraging in besluitvorming. Daarnaast is het moeilijk om voldoende goede medewerkers aan te kunnen trekken. Deze 2 punten leiden tot een bijstelling van het budget van € 4 miljoen. Dit geld gaat terug in de OVP CDOKE. De regeling loopt tot eind 2025. Daarbij is er de mogelijkheid om geld door te schuiven tot eind 2027. Fasering via OVP CDOKE.

Warmteleiding WarmtelinQ € 24,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

Het project WQL+ (traject Rijswijk-Leiden) is onderdeel van het - door Gasunie uitgevoerde - project WarmtelinQ. Dit voert restwarmte uit de Rotterdamse haven via Rijswijk naar Leiden. De voortgang van het project loopt achter op de planning. Daarnaast zijn de verwachte totale projectkosten flink bijgesteld bij de laatste voortgangsrapportage. De provincie gaf in 2022 een subsidie van € 81 miljoen en maakte een verdeling over de looptijd. Dit op basis van de projectvoortgang. Door de verhoging van de totale projectkosten, en de voortgang van het project, doen we een aanpassing. Fasering via de reserve 'Warmteleiding WarmtelinQ'.

Regionale energiestrategieën € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	-----------------

Het budget voor provinciale bijdragen voor het ontwikkelen van regionale energiestrategieën, verschuift naar latere jaren. Dit komt door te late aanmeldingen van gemeenten. Fasering via het begrotingssaldo.

Benaderingsdetectiesysteem € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	-----------------

De subsidieregeling, waar het Rijk ook aan meebetaalt, kent een moeilijke start. Dit jaar zal nog een opdracht worden uitgevoerd. Van het overgebleven geld schuiven we ons aandeel voor dit jaar door naar 2026. Dit geldt ook voor de OVP Benaderingsdetectiesysteem. Fasering via OVP en begrotingssaldo.

Lokale initiatieven € 1,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
---------------------------------------	-----------------

Het Amendement 'Beter besparen dan opwekken' maakte bij de Voorjaarsnota 2025 € 1,5 miljoen vrij uit de algemene middelen. Daarmee gaat de provincie gemeenten en woningcorporaties helpen om energiebesparende maatregelen uit te voeren. De provincie wil vooral hulp geven aan sociale huurders, en woningeigenaren die onder de grens van de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) vallen. We verdelen het geld hiervoor beter over de tijd, en verplaatsen het naar de jaren 2026 tot en met 2029. Fasering via het begrotingssaldo.

Innoveren en kennis € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
---------------------------------------	-----------------

Voor de uitvoering van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) was voor 2025 geen budget. Vanuit het budget van "Kennis en innoveren" kwam blijvend € 0,4 miljoen over. Daarnaast schoof € 0,1 miljoen door naar volgend jaar. Dit is voor het budget voor algemene programmakosten. Fasering via het begrotingssaldo.

Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
--	-----------------

Voor de verklaring zie toelichting 'Innoveren en kennis'.

Apparaatskosten € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor een toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

CDOKE-regeling € 5 miljoen (n)	Bestaand beleid
Zie ook voor toelichting onder paragraaf 'Lasten'. Het gaat om het verlagen van de verwachte uitgaven voor energie algemeen, infrastructuur, en energie-hubs. Fasering via OVP CDOKE.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-566	0	-566	0	0	0
Warmteleiding Warmteling	-19.050	23.750	4.700	-40.850	-29.990	-5.122
Totaal beleidsdoel 3-1	-19.616	23.750	4.134	-40.850	-29.990	-5.122
Totaal Baten	-19.616	23.750	4.134	-40.850	-29.990	-5.122
Saldo lasten en baten Ambitie 3	0	0	4.134	-40.850	-29.990	-5.122

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 3](#).

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

De beleidsambitie Een welvarend Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Het beleidsdoel Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie

Wat willen we bereiken?

Nederland, en hiermee dus ook Zuid-Holland, is een kenniseconomie. Innovatie is een essentieel onderdeel van zo'n economie. Het stimuleren van innovatie doet de provincie door kennisontwikkeling en kennisdeling tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden te stimuleren. Denk aan samenwerkingsverbanden bewerkstelligen, digitale technologieën helpen ontwikkelen en onderzoeksprojecten financieren om toepassing van innovatie mogelijk te maken.

De economie staat onder druk omdat deze nog sterk leunt op fossiele en analoge productieprocessen. Tegelijkertijd staat de provincie voor tal van uitdagingen, op het gebied van stikstof, klimaat, human capital, schone en betaalbare energie, en een gezonde en inclusieve leefomgeving. De provincie helpt de transitie naar een duurzame en digitale economie te versnellen door in te zetten op innovatie. Hiermee wordt de economie toekomstbestendig gemaakt.

Verschillende beleidsmaatregelen zijn ingericht om aan bovenstaande doelen een bijdrage te leveren.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

De meeste programma's voor innovatie blijven bij de Najaarsnota zonder wijzigingen. Er zijn wel een aantal bijgestelde plannen en uitbreidingen. Ze worden hieronder uitgelegd.

Innovatie infrastructuur versterken door de ontwikkeling van campussen en fieldlabs te versnellen

In het najaar van 2025 wordt de subsidieregeling voor de campussen van nationaal belang opengesteld met een plafond (maximum) van € 4,5 miljoen. Dit bedrag is flink hoger dan het plafond van € 1,5 miljoen uit 2024. De extra inzet wordt betaald uit eigen provinciale middelen die oorspronkelijk waren klaar gezet voor provinciale cofinanciering op Europese Kansen voor West programma's (zie ook hieronder), er wordt nu voor gekozen om deze middelen te gebruiken voor de eigen subsidieregeling voor campussen. De subsidieontvangers voeren activiteiten vanaf 2026 uit.

Verder worden er in 2025, via het programma 'Kansen voor West', ook middelen ingezet om de innovatie-infrastructuur te versterken. Het programma Kansen voor West wordt vooral betaald met geld uit het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling). Als provincie hebben we het recht om te beslissen over een deel van het budget. Voor 2025 is er voor de provincie nog € 15 miljoen beschikbaar dat kan worden opengesteld.

Deze € 15 miljoen wordt onder andere ingezet voor de doorontwikkeling van de bestaande fieldlabs. Ook wordt er geld gereserveerd voor voucherregelingen. Hiermee kan het MKB laagdrempelig gebruikmaken van de faciliteiten en diensten die fieldlabs en campussen aanbieden. De uitvoering van deze activiteiten, die worden betaald vanuit Kansen voor West, gebeurt vooral in 2026 en 2027. De administratie loopt niet via de provinciebegroting maar via de centrale organisatie die het programma beheert; de gemeente Rotterdam.

Daarnaast gaat er € 1,5 miljoen extra naar de huidige subsidieregeling voor Interreg (een regeling voor samenwerking tussen regio's in verschillende landen). Dit bedrag komt uit de economie-reserve van de provincie. De uitvoering is gepland voor 2026 en 2027.

Innovatie stimuleren binnen specifieke clusters

Eind 2024 zijn twee subsidies toegekend aan de partijen Dotspace en Stellar Space Industries (beide uit het Aerospace-cluster). Het gaat samen om € 1,1 miljoen. De uitvoeringsprogramma's zijn inmiddels bekend en verwerkt. In vergelijking met eerdere inschattingen worden de plannen sneller uitgevoerd. Daarom wordt € 0,2 miljoen van het budget van 2026 naar 2025 verplaatst.

Voor het Life Science-cluster wordt een subsidie voorbereid voor de vernieuwing van de 'cleanrooms' in het Leids Universitair Medisch Centrum, ter waarde van € 0,1 miljoen. Een cleanroom is een speciale ruimte die heel schoon wordt gehouden om stofdeeltjes en verontreinigingen te minimaliseren. Universiteit Leiden heeft cleanrooms waar onderzoekers onder gecontroleerde omstandigheden kunnen werken en experimenteren. De activiteiten vinden nog in 2025 of begin 2026 plaats.

Innovatie stimuleren in het midden- en kleinbedrijf (MKB)

De zogeheten 'mkb-deals' met gemeenten, die gepland stonden voor 2025, verlopen volgens plan. Toch verwachten we sommige aanvragen pas in de laatste maanden van 2025. De uitvoering verschuift dan naar 2026. Daarom wordt een klein deel van het budget (€ 0,2 miljoen) doorgeschoven naar 2026.

Met het programma SPUK Bedrijfsmatig Vastgoed helpen provincies micro en kleine ondernemers met verduurzamen van hun bedrijfspanden en bedrijfsvoering. De provincie Zuid-Holland ondersteunt ondernemers bijvoorbeeld met advies en begeleiding. Omdat steeds meer ondernemers meedoen, is er in 2025 meer geld nodig. Daarom wordt er extra budget gebruikt uit het meerjarenprogramma van ongeveer € 4 miljoen. Dit betekent een verhoging van € 0,7 miljoen bij de Najaarsnota.

Bij Voorjaarsnota zijn amendementen (aangenomen voorstellen) toegevoegd. Zo komt er € 1,5 miljoen voor het startup en scale-up programma voor innovatieve ondernemers. Daarnaast is er € 1,5 miljoen voor dual-use-innovaties: ontwikkelingen die zowel voor burgers als voor defensie gebruikt kunnen worden. Deze activiteiten vinden verspreid over de jaren plaats. De uitgaven worden daarom verdeeld over 2026 en 2027.

Beleidsprestatie 4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen

Wat willen we bereiken?

De provincie Zuid-Holland versnelt de transitie naar een toekomstbestendig en duurzaam tuinbouw-cluster om de toppositie te behouden. De provincie zet in op het clusteren en concentreren van de glastuinbouw, met aandacht voor de internationale concurrentiepositie en het behouden van voldoende ruimte voor glastuinbouw als economisch cluster. Dit is een tuinbouwketen met minder schadelijke uitstoot naar bodem, lucht en water. En een internationaal concurrerende tuinbouwketen, waar bedrijven een gezond verdienmodel hebben.

De provincie zet hiervoor een mix van instrumenten in: versterken van netwerken, financiële bijdragen, ruimtelijk beleid, regelgeving, dataverzameling en monitoring.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

De gevraagde Tuinbouwvisie gaat in de zomer van 2026 naar Provinciale Staten. Dat is dan inclusief een actualisering van de Tuinbouwmonitor. Er worden op basis van de bijgewerkte planning meer activiteiten in 2026 verwacht en minder in 2025. Er wordt daarom € 0,2 miljoen verplaatst van 2025 naar 2026.

Beleidsprestatie 4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex

Wat willen we bereiken?

Het Havenindustriële complex (HIC) bestaat uit een groot industrieel complex, een logistieke hub en een maritiem cluster en is van groot belang voor de economie. Het HIC verkeert in een energietransitie, een grondstoffentransitie en een digitale transitie. De provincie Zuid-Holland wil deze transities en dit moderniseringsproces faciliteren en versnellen in samenwerking met mede overheden, Havenbedrijf Rotterdam, (vertegenwoordiging van) bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De provincie gaat daarvoor innovaties ondersteunen en duurzame investeringen stimuleren, organiserend vermogen van netwerken en samenwerkingsverbanden versterken en bijdragen aan het op orde brengen van randvoorwaarden. Dit doet de provincie met de inzet van haar economisch- en innovatie instrumentarium, haar ruimtelijk instrumentarium, haar taken op het gebied van infrastructuur en milieu en de lobby en samenwerking in Brussel en bij het Rijk.

De provincie zet zich als onderdeel van deze beleidskeuze ook in voor het behoud, de versterking en de verduurzaming van het Zuid-Hollandse maritieme cluster. De provinciale inzet komt grotendeels inhoudelijk voort uit de Regionale Maritieme Agenda en draagt bij aan de nationale Sectoragenda Maritieme Maakindustrie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-1-4 Digitale economie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de digitale transitie van de economie versnellen zodat de provincie zich digitaal innovatief kan blijven profileren. De digitale transitie is nodig om de concurrentiepositie te handhaven, efficiëntiewinsten te halen in een krappe arbeidsmarkt en om de circulaire en energie transitie te ondersteunen. Om de Zuid-Hollandse concurrentiepositie te handhaven, is het van belang dat ieder- een kan meekomen in de digitale transitie, ook mensen en ondernemers voor wie digitalisering niet vanzelfsprekend is.

Om dit te bereiken richt de provincie zich op digitale vaardigheden van inwoners en het midden- en kleinbedrijf (MKB). De provincie heeft in het bijzonder aandacht voor participatie, digitale geletterdheid, diversiteit en inclusie. Dit doet de provincie om ervoor te zorgen dat iedereen kan mee- komen in de digitale transitie. De digitale transitie vergt andere vaardigheden en kennis, de provincie wil ervoor zorgen dat zoveel mogelijk burgers en ondernemers kunnen meedoen om een armoedeval en uitsluiting te voorkomen, wat weer ten goede komt aan een sterke economie en de brede welvaart die de provincie nastreeft. De provincie probeert rond deze onderwerpen kennis en bewustzijn te verspreiden samen met haar partners: zoals gemeenten en onderwijsinstellingen, via festivals, trainingen, workshops en subsidies.

Er is hierbij aandacht voor de ethische vraagstukken rondom digitalisering, met bijzondere aandacht voor een van de grootste uitdagingen van dit decennium, het tekort aan arbeidskrachten in alle sectoren.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

De regionale European Digital Innovation Hub (EDIH), inmiddels bekend als DigitalZH, wordt uitgevoerd door regionale partijen. Uit hun nieuwste voortgangsrapportage blijkt dat er in 2026 meer activiteiten worden uitgevoerd dan eerder gedacht, en in 2025 juist minder. Daarom wordt € 0,3 miljoen budget verplaatst van 2025 naar 2026.

Beleidsprestatie 4-1-5 Circulair Zuid-Holland

Wat willen we bereiken?

De provincie wil een volledige circulaire samenleving in Zuid-Holland bereiken in 2050 met als tussendoel 50% minder verbruik van primaire fossiele grondstoffen, mineralen en metalen in 2030. De provincie zet in op verschillende inhoudelijke thema's waar de provincie impact kan maken. Dit doet de provincie met een transitieaanpak in samenwerking met medeoverheden, bedrijven, kennisinstellingen en andere organisaties en groepen die aan de transitie bijdragen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Samen bouwen aan een circulair Zuid-Holland

Het voornemen was de subsidieregeling voor circulaire doorbraakprojecten in 2025 twee keer open te zetten. Het blijkt echter dat de tweede openstelling meer voorbereidingstijd vraagt met de betrokken partijen in de regio. Daarom verschuift de openstelling naar 2026 en wordt een verschuiving aangevraagd van deze niet-bestede middelen vanuit 2025. Het gaat om een bedrag van € 0,3 miljoen.

Beleidsprestatie 4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen

Wat willen we bereiken?

De provincie streeft naar een welvarend en krachtig Zuid-Holland met ruimte voor ondernemerschap. Een goed vestigingsklimaat met concurrerende, toekomstbestendige bedrijventerreinen, vitale, krachtige en aantrekkelijke stads- en dorpscentra en een sterke kantorenmarkt dragen daaraan bij. Het gaat daarbij om voldoende werklocaties van de juiste kwaliteit en op de juiste plek. De provincie zet daarom in op:

- Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen;
- Concentratie en bundeling van nieuwe detailhandel primair in de centra van wijken, dorpen en steden;
- Juiste kantoor op de juiste plek;
- Selectief vestigingsbeleid voor grote ruimtevragers.

De provincie zet hiervoor verschillende instrumenten in zoals het opstellen van ruimtelijke regels, maar ook door flankerend beleid via subsidieregelingen, het delen van kennis en informatie, onderzoek, het organiseren van netwerken en het inzetten van ambassadeurs. De provincie past alle vier de vormen van overheidssturing uit het NSOB-kwadrantenmodel voor overheidssturing toe omdat de huidige vraagstukken vragen om meer dan (ruimtelijke) regels alleen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen

Voor de subsidieregeling Toekomstbestendige bedrijventerreinen is in 2025 € 2 miljoen beschikbaar. De regeling is op 1 juni opengegaan, iets later dan gepland. Daardoor worden de meeste aanvragen nu pas in het laatste kwartaal van 2025 verwacht. De uitvoering gebeurt dan in 2026. Daarom wordt € 0,6 miljoen doorgeschoven naar 2026.

Van de € 1 miljoen die bedoeld was om het subsidieplafond in 2025 te verhogen van € 2 naar € 3 miljoen, wordt voorgesteld dit anders te verdelen: € 0,2 miljoen gaat naar het verhogen van het subsidieplafond voor plannen maken voor bedrijventerreinen (van € 0,5 naar € 0,7 miljoen) en € 0,8 miljoen gaat naar de reserve Versterking Economie, voor het programma Beter Benutten voor de herinrichting van bedrijventerreinen in Zuid-Holland.

Een van de laatste openstaande dossiers in de oude subsidieregeling 'UHB' (Uitvoeringsregeling herstructurering bedrijventerreinen) is terrein Hoogewaard in Alphen aan den Rijn. Uit het laatste voortgangsrapport blijkt dat de uitvoering vertraging oploopt. Daarom wordt € 1,4 miljoen verplaatst van 2025 naar 2026.

Beleidsprestatie 4-1-7 Human capital

Wat willen we bereiken?

De aanwezigheid van voldoende en goed geschoold personeel is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed functionerende regionale economie en het slagen van de maatschappelijke transitie (energie, circulair, digitalisering). Een arbeidspotentieel dat beschikt over de juiste kennis en vaardigheden, goed onderwijs om nieuwe instroom te realiseren en om bestaande werknemers bij en om te scholen, alsmede een goed werkende arbeidsmarkt zijn daarmee essentieel voor een krachtig Zuid-Holland.

Daarnaast is er een persoonlijk belang voor de mensen die het 'menselijk kapitaal' vormen. Waardevol werk versterkt namelijk de brede welvaart. Werk is tenslotte meer dan inkomen. Het vervult een belangrijke sociale en maatschappelijke functie, en voorziet in de mogelijkheid om je te kunnen ontplooiën, deel te kunnen nemen en bij te dragen aan de maatschappij.

De provincie draagt bij aan het versterken van human capital. Dit doet ze door samen met de Economic Board Zuid-Holland (EBZ) geïnitieerde Human Capital Agenda 2.0 Zuid-Holland (HCA) uit te voeren, waarin kwantitatieve doelstellingen zijn benoemd die nodig zijn om tot die gewenste situatie te komen. Een agenda die inmiddels door meer dan 100 partijen in Zuid-Holland is onderschreven. Daarnaast investeert de provincie in een programmateam, dat gedetacheerd is bij de EBZ, en zorgt ze met een provinciale subsidieregeling voor cofinanciering van concrete projecten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Het ondersteunen van de uitvoering van de Human Capital Agenda Zuid-Holland

Op basis van de nieuwste plannen van betrokken partijen in de regio zal een klein deel van het subsidiegeld dat gepland stond voor 2025 pas in 2026 worden uitgegeven. Daarom wordt bij de Najaarsnota € 0,2 miljoen verplaatst naar 2026.

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur

Het beleidsdoel Erfgoed en cultuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 4-2-1 Erfgoed beschermen in de omgeving

Wat willen we bereiken?

De kern van het erfgoedbeleid van Zuid-Holland is het behoud van erfgoed door het beschermen, beleven en benutten van erfgoed. Deze beleidskeuze concentreert zich op het beschermen van het erfgoed in Zuid-Holland. Dit doet de provincie door:

- Behouden en versterken werelderfgoed (erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde);
- Behouden en verbeteren kroonjuwelen cultureel erfgoed;
- Garanderen van windvang en zicht op historische windmolens;
- In stand houden en verbeteren van de omgeving van landgoederen en kastelen of kasteelterreinen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat

Wat willen we bereiken?

Beschermen van erfgoed vormt de basis van waaruit de provincie werkt aan een beter beleefbaar en benut erfgoed, waaronder rijksmonumenten en historische molens. De provincie wil dat erfgoed voor de toekomst behouden blijft. Daarvoor stimuleert de provincie het restaureren en toekomstbestendig maken van rijksmonumenten en draagt ze zorg voor het onderhouden en laten draaien van historische windmolens.

Voor rijksmonumenten doet de provincie dit door het verlenen van subsidies, door de inzet van de aanjager voor herbestemming van rijksmonumenten, financieren van adviezen op maat voor herbestemming, inzet op verduurzaming en inspelen op klimaatverandering en het stimuleren van de werkgelegenheid en het vakmanschap in de restauratiebranche.

Onderhoud en laten draaien van historische windmolens stimuleert de provincie door het verlenen van subsidies voor (groot)onderhoud en door het beschikbaar stellen van draaipremies.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Stimuleren en faciliteren bij restaureren en herbestemmen rijksmonumenten en stimuleren bij (groot) onderhoud molens

In 2020 greep de gemeente Wassenaar in om het verval van het rijksmonument Huize Ivice te stoppen. Wij steunden de gemeente met een subsidie hiervoor. De Raad van State heeft in 2025 de gemeente Wassenaar grotendeels gelijk gegeven voor de ingreep. Dankzij deze uitspraak kon de gemeente de ontvangen tekortsubsidie van de provincie Zuid-Holland terugbetalen. Dit geld valt volgens de begrotingsregels terug naar de algemene reserve. Bij de begroting 2026 stellen we voor om dit geld opnieuw te gebruiken voor de ondersteuning van andere gemeenten wanneer zij handhavend optreden bij het behoud van rijksmonumenten.

Beleidsprestatie 4-2-3 Provinciale erfgoedlijnen zichtbaar en beleefbaar

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de erfgoedlijnen ontwikkelen en beleefbaar maken en het erfgoed rondom de erfgoedlijnen behouden door bescherming, beleving en benutting. Dit gebeurt in samenwerking en afstemming met belanghebbende partijen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 4-2-4 Archeologie beschermen en zichtbaar

Wat willen we bereiken?

De provincie heeft de wettelijke taak om:

- Archeologische waarden ruimtelijk te beschermen (Erfgoedwet, Omgevingswet)
- Haar archeologische vondsten (provincie is eigenaar van een groot deel van wat er gevonden wordt) en bijbehorende documentatie deskundig te bewaren in een geschikt archeologisch depot en toegankelijkheid te bevorderen (Erfgoedwet, Omgevingswet)

De provincie zet zich in om archeologische vindplaatsen in stand te houden en te benutten bij ruimtelijke inpassingen in het landschap.

Bij archeologisch waardevolle terreinen proberen gemeenten en provincie verstoren van de bodem zo veel mogelijk te voorkomen. Maar soms kan het niet anders, bijvoorbeeld bij de aanleg van een weg of brug. Dan

wordt de betreffende vindplaats opgegraven. De resultaten van de opgraving worden gepubliceerd en de vondsten komen daarna in het provinciaal depot voor Bodemvondsten. De provincie zet zich in om deze vondsten actief uit te lenen en onderzoek te stimuleren.

De sites van de Romeinse Limes zijn als icoon van het derde venster van de Canon en Werelderfgoed toeristisch te vermarkten en een belangrijk aspect in de ruimtelijke bescherming als provinciale taak. De meeste archeologische vindplaatsen liggen echter verscholen in de bodem en vormen daar als het ware een bodemarchief dat je alleen via opgravingen bereikt. Deze onzichtbaarheid maakt ze extra kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen die gepaard gaan met bodemingrepen. Het behoud van dit 'bodemarchief' vraagt dan ook continu aandacht en zorg. Als onderdeel van deze zorgplicht wil de provincie regionale archeologische thema's die onbelicht zijn samen met gemeenten beter naar voren brengen. Door het vergaren en delen van deze nieuwe kennis kan de provincie beter zorgen voor het rijke provinciale bodemarchief. Tevens zet de provincie zich in om het publiek actief te betrekken bij het verleden van de provincie door subsidieregeling.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Beschermen, beleven en benutten van archeologische waarden

Bij de Voorjaarsnota 2025 is een bedrag van € 0,2 miljoen opgevoerd op de Begroting 2025. Dat bedrag is voor de digitalisering van documenten in het archeologisch depot. Dit project start in 2025 en loopt door tot in ieder geval 2026. Het bijbehorende kasritme is op dit moment nog niet bekend.

Beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken

Wat willen we bereiken?

Het provinciaal cultuurbeleid richt zich op a) waarborging van de basisvoorziening cultuurparticipatie en b) ondersteuning van de openbare bibliotheken in Zuid-Holland. Hiertoe verstrekt de provincie boekjaarsubsidies aan enkele ondersteuningsinstellingen.

- a. De basisvoorziening cultuurparticipatie wordt ingevuld door de volgende vier ondersteunings- instellingen: Kunstgebouw, Jeugdtheaterhuis, Popunie en Stichting Educatieve Orkestprojecten. Deze instellingen werken op reguliere basis samen met onderwijsinstellingen. Het doel is dat meer kinderen en jongeren in aanraking komen met cultuur, dankzij kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie en cultuureducatie. Daar waar mogelijk wordt aangesloten bij landelijke programma's van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zoals Cultuureducatie met Kwaliteit en Cultuurparticipatie.
- b. De ondersteuning van de openbare bibliotheken in Zuid-Holland wordt ingevuld door middel van een boekjaarsubsidie voor de provinciale ondersteuningsinstelling Probiblio. Probiblio voert de ondersteuningsactiviteiten voor de openbare bibliotheken uit. Het doel is dat iedereen in Zuid- Holland recht heeft op toegang tot informatie en cultuur, en dat op een laagdrempelige wijze.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Algemeen

Met amendementen 852 (Zuid-Hollandse popmuziek als immaterieel cultureel erfgoed) en 853 (Onderzoek huisvesting museum Rockart) hebben PS in 2025 in totaal € 200.000 toegevoegd aan het budget. In 2025 startten we met de uitvoering van deze amendementen. De werkzaamheden lopen door in 2026.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

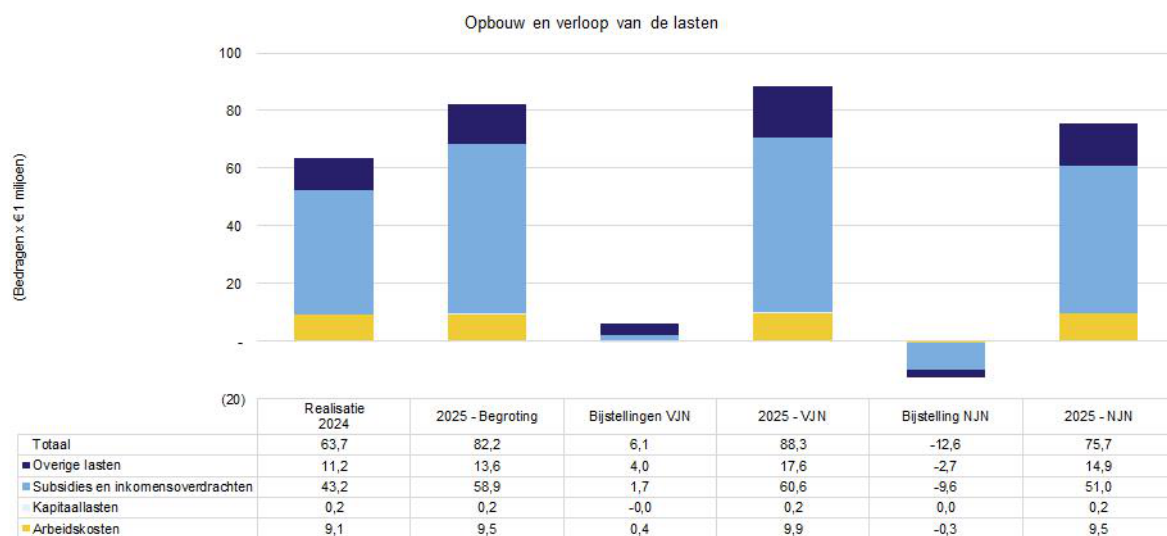
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat							
4-1-1 Innovatie economie	27.952	29.968	-3.998	25.970	28.324	23.144	29.673
4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen	2.409	2.829	-321	2.508	2.805	2.550	2.543
4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex	998	1.660	-31	1.629	2.876	711	456
4-1-4 Digitale economie	1.028	1.916	-322	1.594	1.868	1.548	1.542
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	4.032	4.795	213	5.009	4.536	4.246	3.532
4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	1.119	9.148	-3.234	5.915	10.670	6.855	7.550
4-1-7 Human capital	1.905	3.249	-325	2.924	3.411	2.898	1.669
Totaal beleidsdoel 4-1	39.441	53.565	-8.017	45.548	54.489	41.951	46.966

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur							
4-2-1 Erfgoed beschermen in de omgeving	868	993	-35	959	997	977	876
4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	8.357	17.036	-3.582	13.454	16.032	9.045	8.596
4-2-3 Provinciale erfgoedlijnen zichtbaar en beleefbaar	4.904	4.964	-786	4.178	4.794	4.527	4.616
4-2-4 Archeologie beschermen en zichtbaar	1.152	1.976	-36	1.940	1.379	1.355	2.247
4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken	8.976	9.791	-139	9.652	9.616	9.412	9.407
Totaal beleidsdoel 4-2	24.257	34.760	-4.578	30.182	32.817	25.316	25.741
Totaal Lasten	63.698	88.325	-12.596	75.729	87.307	67.268	72.707
Baten							
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat							
4-1-1 Innovatie economie	-8.014	-6.343	-658	-7.001	-5.504	-1.830	200
4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex	-112	-69	0	-69	0	0	0
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	-18	0	0	0	0	0	0
4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	-130	-1.052	220	-832	-1.177	-466	-300
Totaal beleidsdoel 4-1	-8.273	-7.464	-438	-7.903	-6.681	-2.296	-100
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur							
4-2-1 Erfgoed beschermen in de omgeving	-15	0	0	0	0	0	0
4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	-14	-9	0	-9	0	0	0
4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken	-78	-88	0	-88	-88	-88	-88
Totaal beleidsdoel 4-2	-106	-97	0	-97	-88	-88	-88
Totaal Baten	-8.379	-7.561	-438	-8.000	-6.769	-2.384	-188
Saldo lasten en baten Ambitie 4	55.319	0	-13.034	67.730	80.538	64.884	72.519

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Fasering diverse subsidies € 1,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
We verantwoorden verschillende subsidies in 2026 (en sommige ook in 2027 en later). Dit doen we door opnieuw te kijken naar de planning van uitvoering door de subsidieontvangers. Het gaat om: • Breed mkb (€ 0,2 miljoen (v)); • Campusregeling (€ 0,4 miljoen (n)); • Vroege-fasefinanciering (€ 0,3 miljoen (v)); • Human capital (€ 0,6 miljoen (v)); • Tuinbouw (€ 0,3 miljoen (v)); • Digitale economie/DigitalZH fase 1 (€ 0,3 miljoen (v));	

- Circulaire economie (€ 0,3 miljoen (v));
- Werklandschappen van de Toekomst (€ 0,2 miljoen (v)).

Fasering via het begrotingssaldo.

Fasering diverse subsidies met dekking uit OVP of reserve € 0,7 miljoen (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

Verschillende subsidies met geld uit reserves of OVP krijgen ook een wijziging in looptijd. Dit gaat om:

- Versnelling verduurzaming bedrijfspanden (mkb) (€ 0,7 miljoen (n));
- Versnelling Aerospace (€ 0,2 miljoen (n));
- SPUK Verduurzaming Bedrijventerreinen (€ 0,1 miljoen (v));
- CDOKE bedrijventerreinen (€ 0,1 miljoen (v)).

Fasering via OVP.

Fasering middelen impuls innovaties € 3 miljoen (v)	Nieuw beleid
--	---------------------

Een amendement op de Voorjaarsnota 2025 stelde € 3 miljoen beschikbaar voor extra inzet op innovaties. We geven dit geld in 2026 en 2027 uit. Dit gaat om Dual-use en Start-up/Scale-up. Fasering via het begrotingssaldo.

Subsidies energie en bedrijventerreinen € 1,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Ook in 2025 staat de subsidieregeling 'Duurzaamheid op bedrijventerreinen' weer open, tot en met eind december. We verwachten dat een aantal aanvragen pas in november en december binnenkomt. Dit was in 2024 ook het geval. De uitvoering van deze gesubsidieerde activiteiten zal dan plaatsvinden in 2026. De kosten hiervan verschuiven dan ook van 2025 naar 2026 (schatting € 0,6 miljoen). Fasering via het begrotingssaldo.

Op het onderwerp 'Duurzaamheid op bedrijventerreinen' blijft in 2025 geld over: € 0,8 miljoen. Het voorstel is om dit te storten in het 'verplaatsingsfonds' voor bedrijventerreinen. Reservestorting ten bate van de reserve 'Versterking Economie'.

Fasering Hoogewaard € 1,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Laatst ontvingen we de voortgangsrapportage van gemeente Alphen aan de Rijn. Hierin staat dat het opnieuw inrichten van het bedrijventerrein Hoogewaard vertraagd is, en maar deels wordt uitgevoerd. Daarom schuift geld door van 2025 naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo.

Fasering Leerpark Drechtsteden € 1,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Op basis van voortgangsrapportage van de Maakfabriek met betrekking tot Leerpark Dordrecht blijkt grote achterstand op de realisatie. Er is een voorstel tot prestatiewijziging van de subsidie waardoor de daadwerkelijke uitvoer grotendeels pas in 2026 zal plaatsvinden. Daarom schuift geld door van 2025 naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo.

Overig € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
---------------------------------	------------------------

Samengevat gaat het om:

- Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland (MIT) (€ 0,1 miljoen (n)): Er komt waarschijnlijk minder provinciaal geld vrij dan we dachten. Daarom stellen we dit bij ten laste van de financiële ruimte. Eerder boekten we dit ten gunste van de financiële ruimte.
- Correctie glastuinbouw (€ 0,1 miljoen (v)): Bij de Voorjaarsnota 2025 begrootten we per ongeluk een te hoog bedrag op deelproduct Glastuinbouw, voor de Duivenvoordecorridor.

Aanpassing ten laste/bate van het begrotingssaldo.

Apparaatslasten € 0,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

Voor een toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed, Cultuur en Toerisme

Bijstelling lasten restauratie € 2,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Het gaat om de bijstelling van de lasten voor het plafond 'Restauratie rijksmonumenten 2025', dat de Begroting 2025 vaststelde. We begroten de lasten van deze verleende subsidies volgens de afgegeven subsidiebeschikkingen. Daarnaast waren er ook enkele vertragingen bij grote restauratieprojecten. Ook is bij de Voorjaarsnota 2025 Amendement A 924 aangenomen. Dit betekent een verhoging van het plafond in 2025 van € 0,8 miljoen. De verwachting is dat het grootste deel van de lasten in 2026 zal vallen. Dit vanwege een start in 2026 en/of projecten groter dan € 250.000. De lasten schuiven nu door naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo.

Groot onderhoud molens € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Het gaat om een doorschuif voor het plafond 'Groot onderhoud molens 2025'. Dit komt door een latere uitvoering, en de activiteiten die in 2026 plaatsvinden. Fasering via het begrotingssaldo.

Restauratie Ivice € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Met de Voorjaarsnota 2020 stemden Provinciale Staten in met een voorstel voor een eenmalige begrotingssubsidie. Hiermee kon de gemeente Wassenaar Huize Ivice in stand houden. Ze kon zo, met minimaal financieel risico, optreden bij overtredingen. De Raad van State stelde de gemeente grotendeels in het gelijk. Dat betekent dat het geld dat we beschikbaar stelden, inmiddels weer terug is. Het voorstel is om de middelen die werkten voor Ivice opnieuw in te zetten om andere gemeenten te ondersteunen bij vergelijkbare situaties. Vrijval ten bate van het begrotingssaldo.

Overig € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
---------------------------------	------------------------

Samengevat gaat het om:

- Vrijval restauratie (€ 0,3 miljoen) vooral door intrekking van het project "Fort 1881";
- Vrijval erfgoedlijnen (€ 0,1 miljoen);
- Fasering erfgoedlijnen (€ 0,2 miljoen);
- 80 jaar vrijheid (€ 0,1 miljoen);
- Popmuziek en Rockart (€ 0,1 miljoen).

Aanpassing ten bate van het begrotingssaldo.

Apparaatslasten € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Voor een toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Toelichting baten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Fasering Verduurzaming bedrijfspanden (MKB) € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

We ontvangen geld van het Rijk voor de verduurzaming van bedrijfspanden. Hiervoor meldden zich meer bedrijven dan we verwachtten. Toch blijft het mkb een moeilijke doelgroep voor deze regeling. De provincie blijft het daarom actief aanbieden. Dit zorgt voor het opnieuw verdelen van geld over de jaren. Zie ook de lastenkant. Fasering via de OVP.

Overig € 0,3 miljoen (n)	Bestaand beleid
---------------------------------	------------------------

Verschillende subsidies met dekking uit OVP's krijgen ook een wijziging in looptijd. Dit gaat om:

- Subsidie SPUK Verduurzaming Bedrijventerreinen (€ 0,1 miljoen (n)): Zie ook de lastenkant;
- MIT (€ 0,1 miljoen (n)): Zie ook de lastenkant;
- CDOKE bedrijventerreinen (€ 0,1 miljoen (n)): Zie ook de lastenkant.

Fasering via OVP. .

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
Versterking economie	11.330	-3.700	7.630	0	0	0
Totaal beleidsdoel 4-1	11.330	-3.700	7.630	0	0	0
Totaal Lasten	11.330	-3.700	7.630	0	0	0
Baten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-353	0	-353	-113	0	-50
Groene ambities	-148	0	-148	0	0	0
Interreg-cofinanciering EFRO	-1.354	0	-1.354	-596	-135	-800
Life Sciences & Health	-250	0	-250	-75	0	0
Versterking economie	-3.498	1.374	-2.125	-1.994	-875	-1.313
Totaal beleidsdoel 4-1	-5.602	1.374	-4.229	-2.777	-1.010	-2.163
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-923	0	-923	-845	0	0
Totaal beleidsdoel 4-2	-923	0	-923	-845	0	0
Totaal Baten	-6.525	1.374	-5.152	-3.623	-1.010	-2.163
Saldo lasten en baten Ambitie 4	0	0	2.478	-3.623	-1.010	-2.163

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 4](#).

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

De beleidsambitie Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Het beleidsdoel Gezonde natuur is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren

Wat willen we bereiken?

De provincie is wettelijk verantwoordelijk om specifieke soorten en habitats te beschermen en in de zogenoemde 'gunstige staat van instandhouding' te brengen conform de EU Vogel- en Habitatrichtlijn. Realisatie van natuur is hiervoor een belangrijk middel, waarbij de provincie wil bereiken dat een robuust netwerk van natuurgebieden ontstaat, bestaande uit kerngebieden en verbindings- zones daartussen. Buiten deze natuurgebieden wil de provincie een aantrekkelijk landschap en steden creëren waar, naast andere functies, ook ruimte is voor natuurwaarden. Voor de realisatie van natuur neemt de provincie regie en stelt zich op als verbinder tussen lokale partijen om te komen tot samenwerking.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de binnen haar provinciegrenzen van nature voorkomende plant- en diersoorten behouden. Dit realiseert zij door het faciliteren van natuurbeheer en kwaliteitsimpulsen in natuur- gebieden en het planologisch beschermen ervan. In het landelijk en stedelijk gebied draagt de provincie zorg voor beheer- en stimuleringsmaatregelen ten behoeve van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) doelen, basiskwaliteit natuur en verdere versterking van agrarische natuur. De provincie heeft hiervoor 40 iconsoorten geselecteerd die kenmerkend zijn voor leefgebieden in Zuid-Holland en stimuleert maatregelen die het leefgebied van deze soorten versterken. Belangrijke weidevogelgebieden worden door de provincie planologisch beschermd, daarnaast stimuleert zij initiatieven voor verdere versterking van de kwaliteit. Houtopstanden kennen eveneens een planologische bescherming.

De provincie streeft naar een gezond evenwicht van faunapopulaties. Bij het beheren van dit even- wicht worden zorgvuldig de belangen van natuur en samenleving afgewogen. Waar nodig worden maatregelen getroffen, bijvoorbeeld ten behoeve van bescherming van flora en fauna, openbare veiligheid en volksgezondheid alsmede beperking van (landbouw)schade of andere wettelijke belangen. Daarnaast verleent de provincie tegemoetkomingen in geleden schade door natuurlijk in het wild levende en inheemse beschermde dieren. De provincie zet in op bestrijding en beheersing van de (invasieve) exoten door middel van preventie, eliminatie en beheer. Wanneer (invasieve) exoten inheemse beschermde flora en fauna schaden, al of niet in combinatie met schade aan de economie en/of de volksgezondheid, neemt de provincie maatregelen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-3 Natuurinclusieve transitie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil natuur meenemen in al haar ruimtelijke ontwikkelingen, zodat biodiversiteit behouden en versterkt kan worden. Natuur stopt immers niet bij de grens van natuurgebieden. Natuurinclusieve ruimtelijke ontwikkeling draagt bij aan het oplossen van veel provinciale uitdagingen (bodemdaling, verzilting, verdroging, afname biodiversiteit). Ook is het een randvoorwaarde voor een voldoende sterk ecologisch systeem, zodat aan (inter)nationale afspraken (natuur, stikstof, klimaat, fijnstof) wordt voldaan.

Door biodiversiteit als dwarsdoorsnijdend thema onderdeel van ons handelen te maken, werken we aan een aantrekkelijk, natuurinclusief en toekomstbestendig Zuid-Holland. Dan ontstaat zowel meer ruimte voor flora en fauna, als voor het oplossen van maatschappelijke problemen. De provincie wil met medeoverheden en kennisinstellingen het concept basiskwaliteit natuur verder ontwikkelen om te natuurinclusieve transitie te bevorderen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-1-4 Stikstofreductie

Wat willen we bereiken?

De stikstofreductie, zowel van ammoniak als van stikstofoxiden, heeft als doel om de depositie van stikstof op de natuurgebieden te verminderen en daarmee bij te dragen aan natuurherstel. De provincie heeft een concrete reductiedoelstelling om de stikstofemissie te verminderen, met als doel een emissieplafond van 2,9 kiloton ammoniak per jaar in 2035 te bereiken.

Daarnaast is het voor de provincie belangrijk om maatschappelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken. Om de stikstofproblematiek op te lossen werkt de provincie samen met regionale partners.

Deze inzet wordt in het omgevingsprogramma verder uitgewerkt en verloopt langs de volgende lijnen:

- Ammoniak (NH₃) reductie voor natuurherstel;
- Stikstofoxiden (NO_x) reductie voor natuurherstel;
- Ontwikkelingen mogelijk houden middels vergunningverlening, waaronder helpen bij de legalisatie van PAS-melders.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Het beleidsdoel Toekomstbestendige landbouw is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw

Wat willen we bereiken?

De provincie ziet de waarde van een toekomstbestendige landbouwsector en wil die waarde ook in de toekomst behouden. Daarom kiest de provincie ervoor om de veerkracht en het aanpassingsvermogen van de landbouw te vergroten zodat deze ondanks toekomstige uitdagingen van waarde kan zijn.

We streven naar een divers en toekomstbestendig bestand aan agrariërs - hoogtechnologisch, natuurinclusief, multifunctioneel - zodat zij ook in de toekomst-waarde kunnen leveren voor voedselvoorziening, landschap,

ecologie en hun sociale en economische rol in het landelijk gebied. De provincie gaat de sector stimuleren en faciliteren met kennis, netwerken en financiële middelen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Het beleidsdoel Leven met water is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast

Wat willen we bereiken?

De provincie kiest voor een duurzaam en toekomstbestendig waterveiligheidsbeleid. Dit doet de provincie door primair in te zetten op preventie. Ondanks deze preventie kan een dijkdoorbraak niet geheel worden uitgesloten. Daarom worden er ter beperking van schade en slachtoffers bij een mogelijk optredende dijkdoorbraak ook maatregelen genomen in de ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing. De combinatie van preventie, ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing wordt meerlaagsveiligheid genoemd. Daarbij wordt ook gekeken naar de effecten van klimaatverandering zodat beleid en plannen duurzaam en toekomstbestendig zijn.

De provincie wil de kans op wateroverlast als gevolg van inundatie uit het regionaal watersysteem beperken en schade door wateroverlast voorkomen.

Voor buitendijkse gebieden in het benedenrivierengebied vraagt de provincie van gemeenten dat zij bij ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden een inschatting maken in de risico's van overstromingen.

De provincie heeft daarnaast meerdere wettelijke taken:

- Kaderstellend voor regionale waterkeringen. De provincie wijst regionale waterkeringen aan en normeert deze. Het beschermingsniveau (omgevingswaarde) van de genormeerde regionale waterkeringen is vastgelegd in de omgevingsverordening. Ook zijn termijnen vastgesteld waarop regionale waterkeringen aan dit beschermingsniveau moeten voldoen.
- Goedkeuring projectbesluiten (dijkversterkingsplannen). Dit geldt in ieder geval voor versterking van primaire waterkeringen (kust en dijken langs grote rivieren) welke in beheer zijn bij het waterschap. De projectbesluiten voor dijkversterkingen worden beoordeeld op het goed afgewogen meenemen van met name de landschappelijke, natuur- en cultuurwaarden (LNC-waarden).
- Maken, actualiseren en publiceren van overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten.
- Omgevingswaarden voor wateroverlast vastleggen in de verordening.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Wat willen we bereiken?

De provincie wil een goede kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. Voor het realiseren van een goede waterkwaliteit volgt de provincie de systematiek van de Europese richtlijnen: de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Grondwaterrichtlijn en de Drinkwaterrichtlijn. Ten aanzien van zwemlocaties in oppervlaktewater geeft de provincie uitwerking aan de Zwemwaterrichtlijn: De provincie wil goed ingerichte en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater.

De provincie wil de bronnen voor drinkwaterproductie en vitale drinkwaterinfrastructuur beschermen, zodat er altijd voldoende drinkwater beschikbaar is om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te produceren. Gebruiksfuncties en het regionale watersysteem worden zodanig op elkaar afgestemd dat we weerbaar zijn tegen perioden van droogte of extreme neerslag en dat variaties in de aan- en afvoer van rivierwater kunnen worden opgevangen. Gebruiksfuncties worden voorzien van een passende waterkwaliteit uit oppervlaktewater zolang het doelmatig is. De provincie streeft zoveel mogelijk naar functiecombinaties die elkaar versterken, zoals drinkwater en natuur. Bij de aanwijzing van zwemwaterlocaties wordt rekening gehouden met de waterkwaliteit, veiligheid en hygiëne. Bij het vaststellen van waterkwaliteitsdoelen wordt rekening gehouden met de verschillende functies van oppervlaktewateren.

Voor het realiseren van een goede waterkwaliteit en -kwantiteit zoekt de provincie nadrukkelijk de samenwerking met andere partijen: niet alleen medeoverheden, maar ook drinkwaterbedrijven, terreinbeheerders, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Verdere uitwerking van het beleid voor mooi en schoon water is opgenomen in het regionaal waterprogramma.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

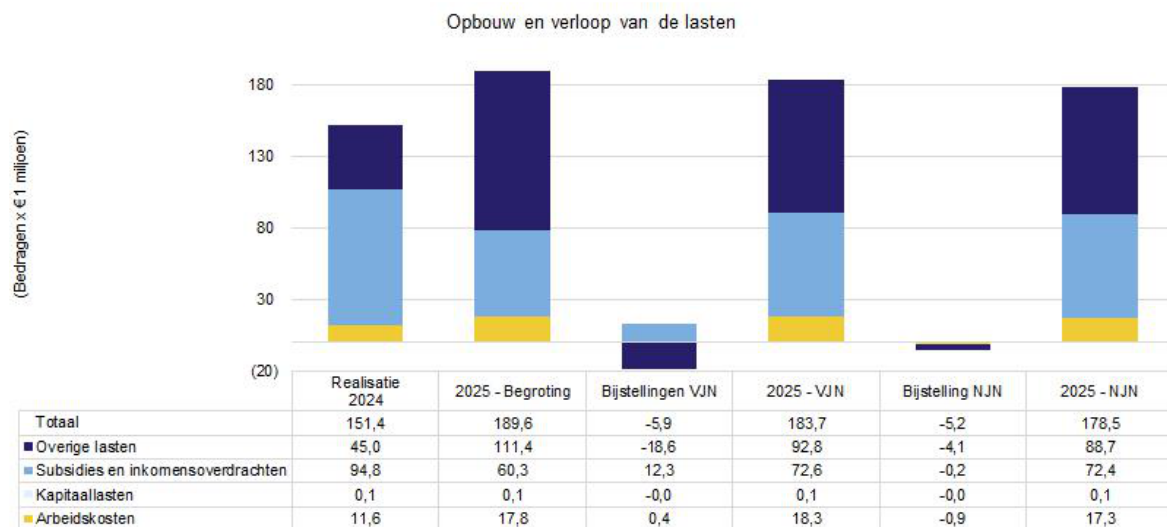
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur							
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	66.254	73.172	-4.570	68.602	113.833	104.455	34.080
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	58.890	52.654	9.065	61.719	57.580	53.501	55.970
5-1-3 Natuurinclusieve transitie	872	1.450	-254	1.196	1.005	1.089	834
5-1-4 Stikstofreductie	4.319	10.968	-2.630	8.339	4.378	3.845	2.373
Totaal beleidsdoel 5-1	130.335	138.244	1.612	139.856	176.796	162.890	93.257
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw							
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	12.809	31.668	-5.915	25.752	29.440	17.657	14.795
Totaal beleidsdoel 5-2	12.809	31.668	-5.915	25.752	29.440	17.657	14.795
Beleidsdoel 5-3 Leven met water							
5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast	2.170	3.573	-562	3.011	2.825	2.785	2.771
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	6.126	10.212	-298	9.914	9.056	6.314	5.228
Totaal beleidsdoel 5-3	8.296	13.785	-860	12.925	11.882	9.099	8.000
Totaal Lasten	151.440	183.697	-5.163	178.534	218.118	189.646	116.052
Baten							
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur							
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	-21.007	-19.791	1.583	-18.208	-43.610	-49.042	-22.403
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	-10.883	-4.025	-2.900	-6.925	-6.670	-1.604	-940
Totaal beleidsdoel 5-1	-31.890	-23.816	-1.317	-25.134	-50.280	-50.646	-23.343

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw							
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	-4.966	-11.708	1.044	-10.664	-8.742	-2.362	-1.286
Totaal beleidsdoel 5-2	-4.966	-11.708	1.044	-10.664	-8.742	-2.362	-1.286
Beleidsdoel 5-3 Leven met water							
5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast	-27	0	0	0	0	0	0
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	-2.125	-870	-60	-930	-480	-480	-430
Totaal beleidsdoel 5-3	-2.152	-870	-60	-930	-480	-480	-430
Totaal Baten	-39.007	-36.394	-334	-36.728	-59.501	-53.488	-25.060
Saldo lasten en baten Ambitie 5	112.433	0	-5.497	141.806	158.617	136.158	90.992

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Zuid-Hollands Provinciaal Landelijk Gebied (ZH-PLG) € 0,7 miljoen (v) Bestaand beleid

De onderzoeken voor 2 kerngebieden binnen het ZH-PLG lopen in 2025 vertraging op (Kust & Duinen en het Veenweidegebied). Dit komt doordat we te weinig deelgebiedsmanagers en -projectleiders hebben. Het budget voor deze onderzoeken (€ 1,7 miljoen) schuift daarom door naar 2026. Dekking uit het begrotingssaldo. Verder verwachten we in 2025 kosten voor het project Strypse Wetering (€ 0,5 miljoen) en uitbreiding van bos in de Zuid-Hollandse Delta (€ 0,5 miljoen). Dekking uit provinciale middelen en de rijksbijdrage.

Realisatie Begrensde Natuur Buitenland van Rhooen € 2,6 miljoen (v) Bestaand beleid

De aanleg van nieuwe natuur en natuurinclusieve landbouw in Buitenland van Rhooen, kost in 2025 minder. De oorzaak hiervan is dat de gebiedscoöperatie minder subsidie aanvraag dan verwacht. Dit omdat zij dit jaar minder inrichtingsmaatregelen treft. Een deel van het budget van 2025 schuift daarom door naar 2026. Dekking uit het begrotingssaldo.

Verder zijn er gesprekken over het verkrijgen en inrichten van de laatste gronden die nodig zijn. Hierdoor schuift het budget van 2025 en 2026 naar latere jaren in de begroting. Fasering via het begrotingssaldo.

Integrale Ontwikkeling tussen Delft en Schiedam (IODS) € 0,4 miljoen (v) Bestaand beleid

Bij de Jaarrekening 2024 hieven we de reserve voor het programma Integrale Ontwikkeling tussen Delft en Schiedam (IODS) op. Een bedrag van € 0,4 miljoen is voor de komende jaren beklemd bij de Voorjaarsnota 2025. Dit is voor activiteiten die horen bij lopende afspraken voor weidevogel-kerngebieden en kosten voor natuurmonitoring. Nu bekend is wanneer de activiteiten zullen plaatsvinden, passen we het budget daarop aan. Fasering via het begrotingssaldo.

Nota Ruimte Midden Veenweide-gebieden € 1,6 miljoen (v) Bestaand beleid

We ontvingen een voortgangsrapportage van een subsidieontvanger. Dit gaat over de uitvoering van het Watergebiedsplan binnen de gebiedsovereenkomst Veenweide Krimpenerwaard.

Vanwege de bijgewerkte planning vroeg de ontvanger ons het kasritme aan te passen. Lasten van € 1,6 miljoen schuiven door naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo.

Beschermen natuur en soorten € 9,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
--	-----------------

De provincie ontving een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Dit geld gebruiken we voor het helpen bij en opstellen van soortenmanagementplannen (onderzoek naar beschermde diersoorten) door gemeenten. Daarvoor komt € 2,9 miljoen beschikbaar. Dekking uit de rijksbijdrage.

Bij de Voorjaarsnota 2024 werd geld beschikbaar gesteld voor activiteiten om de waterteunisbloem (invasieve exoot die niet thuishoort in Nederland) te bestrijden. Een deel van die activiteiten loopt in het Natura 2000-gebied Haringvliet door naar volgend jaar. Daarvoor plannen we € 0,5 miljoen in 2026. Fasering via het begrotingssaldo.

Voor het onderdeel faunaschade nemen de kosten toe. De definitieve afrekening van BIJ12 over het jaar 2023 en 2024 is hoger (€ 1,7 miljoen) uitgevallen dan eerder was voorzien. Ook voor het lopende jaar wordt een aanzienlijke stijging (+ € 5,0 miljoen) voorzien. De oorzaak hiervan is een grote toename van schademeldingen, onder andere voor soorten die pas na juli 2023 in aanmerking kwamen voor vergoeding vanwege het vervallen van de landelijke vrijstelling. Daarnaast worden de gewasprijzen hoger en daarmee de hoogte van de schade. In totaal gaat het om € 6,7 miljoen. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Natuurinclusief € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
-----------------------------------	-----------------

Voor de opdracht Natuurinclusief bereiden we een meerjarige subsidieverlening voor The Green Village in Delft. Dit om innovaties op dit gebied mogelijk te maken. De activiteiten en daarbij behorende kosten vinden in latere jaren plaats. Het beschikbare budget nemen we op voor 2027 en 2028. Fasering via het begrotingssaldo.

Programma Stikstof € 3,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
--------------------------------------	-----------------

In 2025 stelden Gedeputeerden Staten een subsidie voor melkveehouders (Subsidieregeling Landbouw) open. Via deze subsidieregeling kenden we een deel van het geld al toe, een deel is in aanvraag, en een deel is (nog) beschikbaar. Vooral op onderdeel 2 (technische investeringen) viel het aantal aanvragen lager uit. Dit komt doordat nieuwe uitspraken van de rechter het moeilijker maakt om een omgevingsvergunning te krijgen. Later in 2025 is er een tweede ronde van deze subsidie. Daarmee verwachten we een deel van het geld alsnog uit te geven. Het beschikbare budget (€ 3,4 miljoen) schuift door naar volgende jaren (2026: € 1,3 miljoen, 2027: € 1,8 miljoen, 2028: € 0,3 miljoen). Fasering via het begrotingssaldo.

Apparaatslasten € 1,4 miljoen (n)	Bestaand beleid
-----------------------------------	-----------------

Voor toelichting zie [paragraaf Arbeidscapaciteit](#)

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw

Nationaal Strategisch Plan (NSP) € 2,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
--	-----------------

Voor de uitvoering van het NSP (opvolger POP3) is het kasritme aangepast. Dit doen we op basis van de openstellingskalender en een eerdere openstelling waarvoor subsidies zijn verleenden.

Voor de maatregel 'Samenwerking Innovaties Europees Innovatie Partnerschap (EIP)' en LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale) vinden de lasten in latere jaren plaats. De verschillende projecten krijgen over meerdere jaren subsidies verleend, het kasritme is hierop aangepast.

Daarnaast zullen de uitvoeringskosten vanuit het RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) toenemen voor de subsidieopenstelling en afhandeling met Europa. Het budget hiervoor is vanaf 2025 blijvend hoger.

De aangepaste lasten dekken we voor € 1 miljoen uit een EU-bijdrage (zie ook baten), voor € 1,6 miljoen uit de reserve 'Groene Ambities', voor € 0,8 miljoen ten laste van het begrotingssaldo, en voor € 0,8 miljoen dekking ten gunste van het begrotingssaldo (activiteiten vinden later plaats).

Landbouw Beleidsprogramma € 3 miljoen (v)	Bestaand beleid
We passen het budget (verwachte kasritme) aan voor het landbouwbeleid, volgens de uitvoeringsagenda die in ontwikkeling is, daardoor schuift er budget (€ 2 miljoen) door naar latere jaren. Verschuiving van budget komt door zowel de benodigde voorbereidingstijd van subsidieregelingen, als door onduidelijkheid en vertraging op rijksniveau (wegvallen NPLG en de val van het kabinet). Daarnaast wordt er gewerkt aan een subsidieregelingen die in 2026 nodig is om geld vanuit amendement 922 (impuls voor toekomstbestendige innovaties land- en tuinbouw) te kunnen uitgeven. Dit is een van de redenen waarom bedrag van € 1 miljoen uit amendement doorschuift naar latere jaren. Fasering via het begrotingssaldo.	

Overige bijstellingen € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Verskillende kleine aanpassingen zorgen samen voor lagere lasten: € 0,2 miljoen. € 0,1 miljoen dekking ten gunste van de reserve 'Groene Ambities' en € 0,1 miljoen ten gunste van het begrotingssaldo.	

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Water en bodem sturend, Waterveiligheid en wateroverlast € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Dit voorjaar zakte en vloeide de bodem weg (zettingsvloeiing) bij het Valkenburgse Meer. De kosten voor deze crisis waren niet opgenomen in de begroting. Voor de afwikkeling ervan is onderzoek naar de oorzaak nodig. Door de koppeling met waterveiligheid maken we binnen dit beleidsdoel € 0,4 miljoen vrij. De verder afwikkeling en verantwoording doen we binnen beleidsprestatie 2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Uitvoering Kader Richtlijn Water (KRW) € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de Najaarsnota 2024 is een begrotingssubsidie goedgekeurd. Dit is voor het Hoogheemraadschap van Delfland. Het geld is voor de bouw en het gebruik van een gezamenlijke zuivering (€ 0,2 miljoen in combinatie met Beleidsdoel 4-1). De subsidieaanvraag is nog niet binnen. Daarmee schuiven de activiteiten en het geld door naar 2026. De begrotingssubsidie is vastgesteld in de Najaarsnota 2024 onder Ambitie 4. De dekking van € 0,2 miljoen komt ten gunste van het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit	

Toelichting baten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Zuid-Hollands Provinciaal Landelijke Gebied (ZH-PLG) € 1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor 2025 dekt een rijksbijdrage de kosten voor projecten van het ZH-PLG. Het gaat daarbij om de projecten in de Strypse Wetering (€ 0,5 miljoen) en uitbreiding van bos in de Zuid-Hollandse Delta (€ 0,5 miljoen), zie ook toelichting lasten. Dekking uit rijksbijdrage	

Realisatie Begrensde Natuur Buitenland van Rhoon € 2,6 miljoen (n)	Bestaand beleid
In 2025 zijn de kosten lager voor de aanleg van nieuwe natuur (voor de opdracht Buitenland van Rhoon), zie toelichting lasten. De hieraan gekoppelde baten uit de overlopende passiva stellen we bij.	

Beschermen natuur en soorten € 2,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
De provincie ontving een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Dit geld gebruiken we voor het helpen bij en opstellen van soortenmanagementplannen door gemeenten. We verhogen de baten hiervoor met € 2,9 miljoen, zie ook lasten. Dekking uit rijksbijdrage.	

Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw**Nationaal Strategisch Plan (NSP) € 1 miljoen (n)****Bestaand beleid**

In de Najaarsnota 2025 brengen we de bijdrage uit het NSP (opvolger POP3) in lijn met de subsidielasten (verplichtingen) voor 2025. Hierdoor nemen de baten in 2025 toe met € 1,1 miljoen. Dekking uit EU-bijdrage (zie ook bij lasten).

Instrumentarium**Reserves**

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
NatuurNetwerk Nederland	750	0	750	750	750	1.400
Reserve Ontwikkelopgave natuur	980	0	980	18.511	27.113	0
Totaal beleidsdoel 5-1	1.730	0	1.730	19.261	27.863	1.400
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
Geen lege handen voor de landbouw	2.000	0	2.000	0	0	0
Groene ambities	100	0	100	0	0	0
Totaal beleidsdoel 5-2	2.100	0	2.100	0	0	0
Totaal Lasten	3.830	0	3.830	19.261	27.863	1.400
Baten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	-1.490	0	-1.490	-1.500	-1.500	-1.500
Groene ambities	-7.536	1.610	-5.926	-6.431	0	0
NatuurNetwerk Nederland	-14.665	0	-14.665	-25.273	-21.688	-1.400
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	0	0	0	0	-3.696	0
Reserve Ontwikkelopgave natuur	-12.445	0	-12.445	-38.907	-40.408	-54
Totaal beleidsdoel 5-1	-36.136	1.610	-34.527	-72.111	-67.292	-2.954

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw						
Geen lege handen voor de landbouw	-1.000	500	-500	-1.000	-500	0
Groene ambities	-2.780	1.734	-1.047	-775	-750	-209
Totaal beleidsdoel 5-2	-3.780	2.234	-1.547	-1.775	-1.250	-209
Totaal Baten	-39.917	3.843	-36.074	-73.886	-68.542	-3.163
Saldo lasten en baten Ambitie 5	0	0	-32.244	-54.625	-40.679	-1.763

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 5](#).

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

De beleidsambitie Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Het beleidsdoel Wonen is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen

Wat willen we bereiken?

Tussen provincie en Rijk is afgesproken dat in de periode 2022 t/m 2030 in de provincie Zuid-Holland bruto 247.896 nieuwe woningen worden gerealiseerd. Op basis van de regionale behoefteraming vraagt de provincie (samenwerkende) gemeenten een (regionaal) woningbouwprogramma op te stellen dat past bij die behoefte. Het regionale woningbouwprogramma gaat over voorraadontwikkeling, voorraadbeheer, prijsklassen en woningen voor specifieke doelgroepen met een planningshorizon van 10 jaar.

Bij betaalbare woningbouw gaat het om huisvesting voor de doelgroepen van de sociale huursector en om woningen voor de middeninkomensgroep. De provincie stuurt op de volgende doelstellingen: 1) nieuwbouw minimaal 2/3 betaalbare woningbouw (huur en koop); 2) waarvan minimaal de helft sociale huurwoningen, dus minimaal 1/3; en 3) doorgroeien naar minimaal 30% sociale huur in de totale woningvoorraad per gemeente. De provincie zet daarnaast haar instrumentarium, zoals beleid, subsidies en kennisdeling in voor goede en betaalbare huisvesting van een aantal doelgroepen die in de huidige woningmarkt moeilijk aan een passende woning kunnen komen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-1-2 Toekomstbestendig bouwen

Wat willen we bereiken?

Met toekomstbestendig bouwen wil de provincie zorgen voor een prettige, gezonde en veilige leefomgeving. In ruimtelijke visies en plannen verwoorden wij hoe ruimtelijke ontwikkelingen toegerust kunnen zijn op de gevolgen van klimaatverandering, hoe een energiepositieve bijdrage kan worden gerealiseerd, hoe klimaatadaptatie kan worden aangepakt, hoe bodemdaling kan worden tegengegaan, hoe invulling kan worden gegeven aan natuurinclusiviteit, circulariteit, emissieloze bouw, hoe drinkwaterbesparing kan worden gerealiseerd en hoe kan worden bijgedragen aan een bebouwde leefomgeving die een gezonde en veilige leefstijl ondersteunt.

Tevens zet de provincie in op versnelling van de realisatie van toekomstbestendige woningbouw. Dit doen wij vanuit verschillende rollen, met het aanbieden van gerichte steun aan gemeenten en woningcorporaties.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Het beleidsdoel Ruimte en landschap is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 6-2-1 Ruimtelijke strategie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil de schaarse ruimte in de stedelijke en landelijke gebieden optimaal beschermen en benutten voor de verschillende opgaven in de fysieke leefomgeving. Daarbij gaat kwaliteit boven kwantiteit, houdt de provincie rekening met het water- en bodemsysteem en zet zij in op zowel het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit als het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving.

In haar rol als gebiedsregisseur en vanuit de verantwoordelijkheid voor een goede ruimtelijke ordening, weegt de provincie zorgvuldig af welke ruimtelijke ontwikkelingen op welke plek wenselijk zijn. Daarbij stuurt zij op:

Integrale ruimtelijke keuzes / ruimtelijk voorstel

De provincie wil voorbereid zijn op de toekomst en daarvoor integrale keuzes maken die bijdragen aan het vergroten van de brede welvaart in gebieden.

Ruimtelijke kwaliteit en landschap

De provincie zet in op het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de landschappen en het stedelijk gebied in Zuid-Holland.

Groenblauwe netwerken

De provincie wil dat toegankelijke en hoogkwalitatieve groenblauwe netwerken in en tussen steden en landschappen in Zuid-Holland tot stand komen.

Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

De provincie streeft naar een toekomstbestendige en gezonde stedelijke ontwikkeling in Zuid-Holland, met een compact, klimaatbestendig en kwalitatief hoogwaardig bebouwd gebied, waarbij de ruimte zuinig en meervoudig wordt gebruikt en zo min mogelijk bodem wordt bedekt.

Vitaal landelijk gebied

De provincie zet in op een klimaatbestendig en zorgvuldig ruimtegebruik in het landelijk gebied van Zuid-Holland, zodat de vitaliteit verbetert en voldoende ruimte beschikbaar blijft voor landbouw, natuur en recreatie en voor de energie-, water-, klimaat- en groenopgaven.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie

Wat willen we bereiken?

De provincie toetst dat ruimtelijke ontwikkelingen van gemeenten zoveel mogelijk bijdragen aan provinciale ambities en doelen. Dit geldt zowel voor gemeentelijke als regionale ruimtelijke visies, verkenningen en strategieën. Vervolgens zorgen we dat deze plannen en ontwikkelingen passen binnen het Omgevingsbeleid.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

‘Wat mag het kosten’ is opgebouwd in 2 delen:

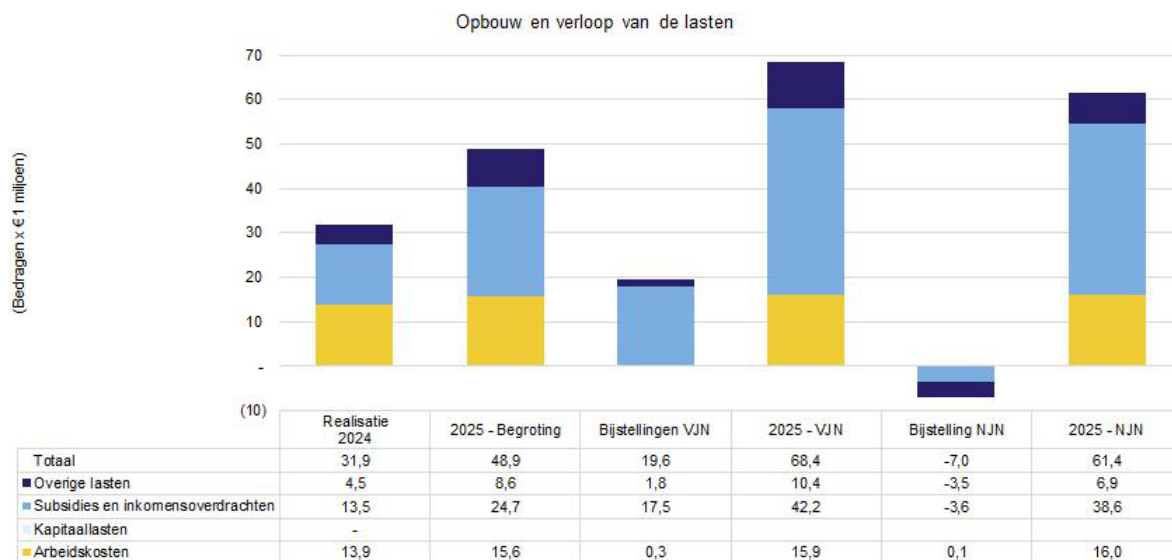
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 6-1 Wonen							
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	23.446	52.894	-5.667	47.227	21.758	18.460	19.682
6-1-2 Toekomstbestendig bouwen	1.442	3.359	43	3.402	2.557	2.394	2.389
Totaal beleidsdoel 6-1	24.888	56.253	-5.624	50.629	24.315	20.854	22.071
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap							
6-2-1 Ruimtelijke strategie	5.639	8.068	-457	7.610	7.231	6.621	3.974
6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie	1.387	4.112	-926	3.186	4.392	4.047	4.218
Totaal beleidsdoel 6-2	7.026	12.180	-1.384	10.796	11.623	10.668	8.193
Totaal Lasten	31.914	68.433	-7.008	61.425	35.938	31.521	30.264

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten							
Beleidsdoel 6-1 Wonen							
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	-5.559	-4.358	-1.520	-5.878	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	-5.559	-4.358	-1.520	-5.878	0	0	0
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap							
6-2-1 Ruimtelijke strategie	-79	-148	50	-98	-125	-125	0
6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie	-624	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	-703	-148	50	-98	-125	-125	0
Totaal Baten	-6.263	-4.506	-1.470	-5.976	-125	-125	0
Saldo lasten en baten Ambitie 6	25.651	0	-8.478	55.449	35.813	31.396	30.264

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Meerjarige lastneming subsidies € 4 miljoen (v) Bestaand beleid

In de Jaarrekening 2024 gebruikten we voor het eerst de egaliseringsreserve 'Subsidies'. Er zijn lasten die horen bij de subsidies van 2024, maar een startdatum na dit jaar hebben. Deze voegden we toe aan de reserve. In het jaar waarin de activiteit plaatsvindt, onttrekken we ze. In de jaarrekening 2024 ging via deze reserve € 4,2 miljoen over naar 2025. Inmiddels is duidelijk dat een deel van deze lasten (€ 3 miljoen) betrekking heeft op 2026 en verder. Daarnaast keken we naar de startdatum van de activiteiten waarvoor we in de eerste 6 maanden van 2025 subsidie verleenden. Ook hiervan is inmiddels duidelijk dat bij een deel van de verleende subsidies de activiteiten in toekomstige jaren plaatsvinden (€ 1 miljoen). Om deze toekomstige lasten te dekken, schuift het bijbehorende budget ook door naar 2026. In totaal gaat het hier om € 4 miljoen aan lastenverschuiving over de jaargrens 2025 heen. Fasering via het begrotingssaldo.

Actualisatie onttrekking bestemmingsreserve Wonen € 3,5 miljoen (v) Bestaand beleid

Bij de begroting 2025 stelde amendement 851 'Tempo maken met woningbouw' een bestemmingsreserve van € 20 miljoen in voor Wonen. In de motie staat dat € 5 miljoen onttrokken moet worden. En dat er een plan moet komen voor de inzet van deze reserve. Deze onttrekking verwerkten we administratief in de Voorjaarsnota 2025. Daarnaast onttrokken we bij de Voorjaarsnota opnieuw € 5 miljoen. Tegelijkertijd kregen Provinciale Staten (PS) op 3 juni de brief 'Opgave realisatie Woningbouw'. Daarmee informeerden we PS over de extra inzet in 2025 en 2026 rondom het thema 'realisatie Woningbouw'. In de brief stellen we een bestedingsritme voor. Op basis van de Voorjaarsnota 2025, is dit een beetje anders dan het vastgestelde budget 2025. Om het budget te laten kloppen met de ambitie, storten we een deel van het geld terug in de bestemmingsreserve. Het gaat hierbij om € 1,5 miljoen.

Daarnaast verwachten we dat de gereserveerde € 2 miljoen voor 'conceptontwikkeling' dit jaar niet uitgevoerd wordt. Dit komt door de regels voor het doen van verslag (verslagleggingsvereisten). Daarom gaat ook deze € 2 miljoen terug in de bestemmingsreserve. De totale inzet van de bestemmingsreserve Wonen komt daarmee in 2025 op € 6,6 miljoen.

In totaal gaat het om een storting van € 3,5 miljoen ten gunste van de bestemmingsreserve Wonen.

Lagere vaststelling subsidies Wonen € 0,6 miljoen (v)	Bestaand beleid
In de eerste 6 maanden van 2025 stelden we verschillende subsidies uit eerdere jaren lager vast. Dit betekent dat er eerder te veel geld naar gemeenten ging. Dat geld vragen we terug. Deze terugbetalingen vormen een lastenverlaging in de Najaarsnota 2025. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	

Inzet SPUK-middelen 3 ^e tranche € 1 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de brief 'Opgave realisatie Woningbouw' staat dat we € 0,5 miljoen vanuit de SPUK-flexpool 3 ^e deel gebruiken voor eigen capaciteit. Met dit geld versterken we tijdelijk het programmteam Realisatie. Daarnaast zetten we € 0,5 miljoen in voor een tijdelijke uitbreiding van het Expertteam Realisatie Woningbouw. In totaal gaat het om een inzet van € 1 miljoen vanuit de SPUK-flexpool. Dekking ten laste van SPUK-flexpool 3 ^e deel.	

Middelen subsidieregeling Versnellen Realisatie Asielopvang € 0,97 miljoen (n)	Bestaand beleid
Door de Spreidingswet ontving de provincie Zuid-Holland in de decembercirculaire 2024 € 2.626.500. Dit geld konden we niet meer in 2024 uitgegeven. Daarom stelden we in de Jaarrekening 2024 voor dit bedrag als budgetoverheveling naar 2025 beschikbaar te stellen. Dit voor de uitvoering van de Spreidingswet in 2025. In de Voorjaarsnota 2025 kwam dit budget bij ambitie 1 'Samenwerken aan Zuid-Holland'. Een deel van dit geld is voor de subsidieregeling 'Versnelling van realisatie Asielopvang'. Omdat deze regeling valt onder de Subsidieregeling Wonen, gaat het bijbehorende budget over van ambitie 1 'Samenwerken aan Zuid-Holland', naar ambitie 6 'Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland'. Dekking ten laste van Ambitie 1.	

Inzet restant middelen 1 ^e tranche SPUK-flexpool middelen € 0,5 miljoen (n)	Bestaand beleid
Bij de Jaarrekening 2024 bleek dat subsidies uit de regeling 'Vliegende Brigade' lager zijn vastgesteld. Het verschil vroegen we terug van de betreffende gemeenten. In totaal gaat dit om € 520 duizend. Dit geld gaat in 2025 naar verschillende projecten voor de opgave Versnellen Woningbouw. Dekking ten laste van SPUK-flexpool 1 ^e deel.	

Apparaatslasten € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit	

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Diverse budget-vrijvallen naar algemene middelen € 0,8 miljoen (v)	Bestaand beleid
We verwachten dat verschillende budgetten niet compleet opgaan. Vandaar dat we ze verlagen ten gunste van de algemene middelen.	

Diverse kleine wijzigingen € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het resterende verschil betreft verschillende kleine wijzigingen.	

Budgetwijziging Algemeen domeinbudget Bestuur en Omgeving € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het algemeen domeinbudget Bestuur en Omgeving valt binnen het domein Bestuur en Omgeving. Dit is voor de dekking van de afdelingsgerichte kosten. Met deze aanpassing gaat het budget naar Algemeen domein.	

Apparaatslasten € 0,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Inzet middelen SPUK-flexpool 3 ^e tranche € 1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Dit geld gebruiken we als dekking van de eerdere beschreven lastenraming voor de uitbreiding van het Expertteam (€ 0,5 miljoen), en de inzet voor eigen capaciteit (€ 0,5 miljoen).	

Inzet middelen restant SPUK-flexpool 1 ^e tranche € 0,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Dit geld gebruiken we als dekking van de lasten voor het eerder genoemde teruggevraagde geld van de regeling Vliegende Brigade (€ 0,5 miljoen).	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
Incidentele aanvulling middelen Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	20.000	0	20.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	20.000	0	20.000	0	0	0
Totaal Lasten	20.000	0	20.000	0	0	0
Baten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-4.234	0	-4.234	0	0	0
Incidentele aanvulling middelen Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland	-10.000	3.450	-6.550	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	-14.234	3.450	-10.784	0	0	0
Totaal Baten	-14.234	3.450	-10.784	0	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 6	0	0	9.216	0	0	0

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 6](#).

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

De beleidsambitie Gezond en veilig Zuid-Holland is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van deze ambitie vind je via deze [link](#).

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Het beleidsdoel Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder

Wat willen we bereiken?

De provincie zet zich in om de luchtkwaliteit te bevorderen en geurhinder te beperken met als doel de gezondheidsschade aan mensen en de schade aan de natuur te reduceren. De provincie streeft ernaar om in 2030 de in 2019 geldende WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te behalen. De advieswaarden van de WHO vragen om een halvering van de wettelijke grenswaarde voor fijnstof. Om deze advieswaarde te behalen wordt samengewerkt met andere partijen om ook aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen te voldoen.

Om de luchtkwaliteitsdoelen te behalen heeft de provincie met haar partners het Schone Lucht Akkoord gesloten. In het akkoord staan maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit. Daarnaast worden provinciale maatregelen ter verbetering van luchtkwaliteit genomen en wordt het instrumentarium in het kader van Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) ingezet. Zo draagt de provincie bij aan een gezonde woon- en leefomgeving.

Het geurhinderbeleid is bedoeld om de geurhinder door bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag te beperken tot een acceptabel niveau.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-2 Verminderen van geluidhinder

Wat willen we bereiken?

De belangrijkste provinciale verantwoordelijkheden voor geluidhinder concentreren zich op de provinciale infrastructuur, provinciale milieubelastende activiteiten, regionale luchthavens en stilte- gebieden. De inzet is gericht op het voorkomen en verminderen van geluidhinder door weg- (en rail) verkeer, luchtvaart en industrie (zonering en vergunningverlening) en het aanwijzen en beschermen van stiltegebieden. Maatschappelijk gewenste ontwikkelingen (op het gebied van bijvoorbeeld economie, verkeer en vervoer) moeten kunnen plaatsvinden terwijl tegelijkertijd de burger wordt beschermd tegen geluidhinder.

De provincie wil als bevoegd gezag voor kleine en recreatieve luchthavens milieuraandvoorwaarden scheppen waarbinnen kan worden voldaan aan de maatschappelijke behoefte aan luchtvaart.

De werkwijze bij de vergunningverlening, toezicht en handhaving is uitgewerkt in de Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Voor nestgeluid afgemeerde schepen bevordert de provincie dat dit wordt meegenomen bij nieuwe ontwikkelingen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-3 Externe veiligheid

Wat willen we bereiken?

Het doel is een veiliger Zuid-Holland door de risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen te beperken. Dit doet de provincie door eisen te stellen aan dergelijke risicovolle activiteiten, te sturen op hun locatie, en te sturen op locaties waar (zeer) kwetsbare gebouwen gerealiseerd worden. Het minimaliseren van de kans dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen staat hierbij centraal. Hiervoor maakt de provincie gebruik van het (berekende) groepsrisico en de in de verordening vastgestelde oriëntatiewaarde. Via de provinciale Omgevingsverordening bevordert de provincie zowel het clusteren en verantwoord combineren van risicovolle activiteiten, als het gebruik van veiligheid als ontwerpprincipe. Daarnaast richt de provincie zich met haar nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) op het reduceren van risico's bij risicovolle bedrijven waar de provincie bevoegd gezag is.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem

Wat willen we bereiken?

De provincie bevordert het duurzaam beschermen, benutten en beheren van de bodem & de onder- grond, zowel door middel van haar eigen beleid als door het beïnvloeden van dat van andere overheden. Het gaat hier om het beschermen en beheren van de kwaliteit van het bodem-grondwatersysteem in relatie tot het verantwoord aanbrengen, beheren en afbouwen van functies in de ondergrond. De provincie zet voor deze beleidskeuze in op:

- Het optimaal benutten en beheren van bodem en ondergrond
- Het beschermen en beheren van het bodem- en grondwatersysteem
- De nazorg van stortplaatsen in het kader van de Wet Milieubeheer

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving

Wat willen we bereiken?

Bedrijven in Zuid-Holland behoren tot de meest innovatieve ter wereld en zijn belangrijk voor werkgelegenheid, maar moeten ook veilig zijn met zo min mogelijk uitstoot van gevaarlijke stoffen om zo een gezonde en veilige leefomgeving te bevorderen. Hiervoor worden de instrumenten vergunningverlening, toezicht en handhaving ingezet om voor een goede milieukwaliteit (luchtkwaliteit, bodem, geluid en externe veiligheid) binnen het wettelijk kader te zorgen. De uitvoering van deze provinciale taken gebeurt door vijf Zuid Hollandse Omgevingsdiensten. Daar waar dat noodzakelijk is, pakken we als provincie zelf de regie om hier sturing aan te geven en nieuw beleid te ontwikkelen. Zo kan VTH-instrument via het stellen van aangescherpte voorwaarden of door ruimte te scheppen voor experimenten op verantwoorde wijze ingezet worden voor gewenste transitie richting een duurzamer energiebeleid en circulaire economie.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-1-6 Gezondheid en welzijn

Wat willen we bereiken?

De provincie wil bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid van haar inwoners, gezondheids- verschillen verkleinen en zorgkosten reduceren. Gezondheid is het resultaat van een groot aantal verschillende elementen, van milieufactoren als lucht en geluid, kwaliteit van de leefomgeving, de mogelijkheid tot recreatie en sport tot specifieke factoren zoals individuele leefstijl. De provincie definieert gezondheid vanuit de 'Positieve Gezondheid' benadering, een benadering die niet de ziekte maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt hierbij op veerkracht, eigen regie en aanpassingsvermogen van de mens, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Gezondheid gaat hierbij hand in hand met welzijn ofwel het gevoel van welbevinden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

Het beleidsdoel Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen of sporten. De provincie zet daarom, samen met partners, in op een goed netwerk van gebieden, voorzieningen en bestemmingen voor sport en recreatie. Ook stimuleert de provincie activiteiten die gericht zijn op een grotere deelname van bewoners aan sport en recreatie, met name van hierin ondervertegenwoordigde groepen.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-2-2 Toerisme en recreatie in balans

Wat willen we bereiken?

Toerisme en recreatie zijn van belang voor ontspanning en brede welvaart, o.a. door bij te dragen aan de regionale economie en de instandhouding/ verbreding van het lokale voorzieningenniveau. Grote aantallen bezoekers die zich concentreren op één plek of in/ nabij kwetsbare gebieden kunnen echter ook negatieve effecten hebben. Wanneer de draagkracht van een gebied wordt overschreden, kan dit leiden tot een verminderde bezoekerservaring, schade en verstoring van de natuur, milieu- belasting en problemen rondom mobiliteit. De provincie wil dat toerisme en recreatie in balans zijn met de omgeving met het streven dat toerisme en recreatie per saldo een positieve bijdrage leveren aan de inwoners van Zuid-Holland.

De provincie ondersteunt de ontwikkeling van welvarende, evenwichtige en duurzame toeristische bestemmingen met toeristisch-recreatief aanbod dat aansluit op de draagkracht en identiteit van het gebied. Verblijfsrecreatie biedt een belangrijke basis voor de ontwikkeling van toerisme en is daarmee onderdeel van de balansopgave. Het bestaande buitenstedelijke aanbod wil de provincie behouden voor recreatief gebruik. Daarnaast is er buitenstedelijk beperkte ruimte voor nieuwe ontwikkeling van recreatiewoningen. De ruimte die er is zal duurzaam benut moeten worden met het oog op wonen, werken, natuur, water en het behoud van agrarische functies. Nieuw verblijfsrecreatief aanbod moet o.a. passend zijn bij de toeristische vraag, de omgevingskwaliteit en de visie van de provincie en de regio. Permanente bewoning van recreatiewoningen en het toevoegen van tweede woningen beschouwt de provincie daarom als onwenselijke ontwikkelingen en worden dan ook uitgesloten.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Het beleidsdoel Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering is vastgesteld in het omgevingsbeleid. De uitwerking van dit beleidsdoel vind je via deze [link](#).

Beleidsprestatie 7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling

Wat willen we bereiken?

De provincie wil, samen met alle belanghebbende partners en partijen, de directe en indirecte maatschappelijke kosten door bodemdaling beperken. Afhankelijk van de lokale omstandigheden, mogelijkheden en maatschappelijke urgentie is dat tegengaan van bodemdaling (mitigeren) of meebewegen (adapten). Dit doet de provincie onder andere via gebiedsaanpakken.

In specifiek de veen(weide)gebieden wil de provincie de bodemdaling beperken, omwille van

1. de generieke klimaatopgave om broeikasgasemissies door veenoxidatie terug te dringen en
2. de soms plaatselijke noodzaak in urgent kwetsbare gebied(en), waar het blijven meebewegen met de veen-bodemdaling tegen fysieke of financiële grenzen aanloopt en niet langer is te verantwoorden. Dit doet de provincie onder andere als regisseur van de Regionale Veenweide Strategieën (gericht op 2030) en via een bijdrage aan het, door het Rijk te regisseren, Nationaal Veenplan (met doorkijk naar 2050).

De provincie wil de gevolgen van (doorgaande) bodemdaling inzichtelijk en bespreekbaar maken, evenals het helpen bieden van handelingsperspectieven voor een vitale en (be)leefbare toekomst van de gebieden en mensen die het aangaat. Dit doet de provincie onder andere via het Nationaal Onderzoeksprogramma Veengebieden.

De provincie wil bij alle werkzaamheden, ruimtelijke ontwikkelingen en keuzes expliciet rekening houden met de bodemdalingsgevoeligheid. De provincie wil een gebalanceerde afweging tussen de verschillende doelen en belangen (mogelijk) maken.

De provincie verwacht van de waterschappen dat ze rekening houden met de gevolgen van bodem- daling, onder andere bij het vaststellen van de peilbesluiten en dat zij aangeven als dit knelt met andere normen, belangen, functies of grondgebruik.

De provincie verwacht van gemeenten en anderen dat ze bij locatiekeuzes voor het ontwikkelen van nieuwe woningbouwplannen of andere ruimtelijke ontwikkelingen, de bodemdalingsgevoeligheid van een gebied expliciet meenemen vanwege het toekomstig beheer. Dit wordt uitgewerkt in de beleidsregel "toekomstbestendig bouwen". Ook verwacht de provincie dat rekening wordt gehouden met de gevolgen van bodemdaling bij de uitvoering van werken zoals de aanleg van rioleringen en ophoogwerkzaamheden.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie 7-3-2 Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

De provincie wil dat Zuid-Holland een fijne plek blijft om te werken, wonen en recreëren, ook als omstandigheden veranderen. Daarom neemt de provincie nu maatregelen om zich voor te bereiden op klimaatopgaven als weersextremen (hitte, droogte, wateroverlast, overstromingen), zeespiegelstijging en bodemdaling. Samen met waterschappen, gemeenten en het Rijk wordt er voor een klimaatbestendig en waterrobuust ingerichte provincie in 2050 gezorgd. Niet alleen om schade en overlast te beperken, maar ook vanuit de ambitie te streven naar een gezonde, groene leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, goede bereikbaarheid en een veerkrachtige innovatieve economie.

Inzet van de provincie is om de transitie naar een klimaatbestendige provincie onlosmakelijk onderdeel uit te laten maken van het gehele provinciale beleid en de praktijk. Klimaatadaptatie is een dwarsdoorsnijdend thema dat vele beleidsterreinen raakt, denk aan infrastructuur, landbouwtransitie, natuur, stedelijke ontwikkeling, etc. Op al deze terreinen zet de provincie in op de bescherming van mensen, leefomgeving en economie tegen de gevolgen van overstromingen en extreem weer. Bijvoorbeeld door het stimuleren van innovatieve oplossingen voor waterberging en voorkomen van hittestress in stedelijk gebied. Ook werkt de provincie aan een duurzame zoetwatervoorziening waarbij vraag en aanbod in balans zijn, en aan het voorbereiden van de natuur en economie op de klimaatverandering.

Inzet van de provincie is tevens om bij ruimtelijke ontwikkelingen (nieuw of in bestaand bebouwd gebied) de betrokken partijen de risico's als gevolg van de klimaatopgaven expliciet mee te laten wegen bij de locatiekeuze of inrichting van het gebied. Daarbij wordt in ieder geval gebruik gemaakt van de uitkomsten van de klimaatstresstesten die overheden hebben uitgevoerd (conform de afspraken uit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie). Op die manier wordt bij nieuwe ruimtelijke projecten rekening gehouden met de impact van klimaatverandering en kan het risico op schade en slachtoffers voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is, worden beperkt. Centraal vertrekpunt daarbij is dat meer ruimte wordt geboden aan het water, natuurlijke processen, en groen. Dit uitgangspunt draagt tevens bij aan andere opgaven als een gezonde leefomgeving, bescherming van de natuur en de verhoging van biodiversiteit.

Door beleid tijdig aan te passen maken wordt er tevens gebruik gemaakt van kansen om adaptieve maatregelen mee te nemen in al geplande ruimtelijke projecten of ontwikkelingen, bijvoorbeeld op gebied van beheer en onderhoud van eigen assets als gebouwen, wegen en infrastructuur. Hiermee kan geld slimmer worden ingezet en worden kosten, schade en overlast bespaard. Daarnaast geeft de provincie hierdoor het goede voorbeeld.

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

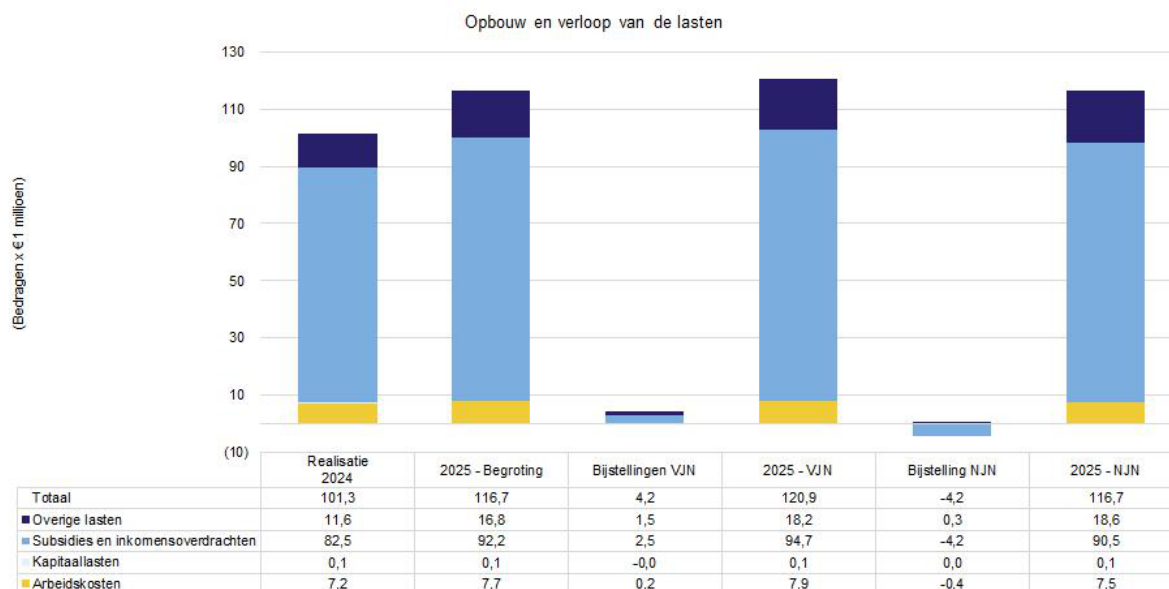
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid							
7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	709	1.019	-21	998	1.021	1.009	1.205
7-1-2 Verminderen van geluidhinder	544	606	-14	592	608	597	593
7-1-3 Externe veiligheid	669	618	-9	609	621	607	602
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	12.035	6.377	-47	6.330	4.138	4.050	3.013
7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	63.031	67.326	-1.799	65.526	65.810	65.754	65.903
7-1-6 Gezondheid en welzijn	1.043	1.811	-26	1.784	1.938	1.423	968
Totaal beleidsdoel 7-1	78.032	77.757	-1.917	75.840	74.136	73.440	72.283

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport							
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	15.324	28.487	-3.094	25.393	23.132	17.605	18.325
7-2-2 Toerisme en recreatie in balans	1.351	2.430	-183	2.247	2.613	1.795	1.789
Totaal beleidsdoel 7-2	16.676	30.917	-3.276	27.640	25.745	19.399	20.114
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat							
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	5.251	9.329	1.018	10.346	6.282	5.772	1.482
7-3-2 Klimaatadaptatie	1.386	2.895	-37	2.858	1.682	1.622	318
Totaal beleidsdoel 7-3	6.637	12.223	981	13.204	7.963	7.394	1.800
Totaal Lasten	101.344	120.897	-4.212	116.684	107.845	100.233	94.197
Baten							
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid							
7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	-58	0	0	0	0	0	0
7-1-3 Externe veiligheid	-56	0	0	0	0	0	0
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	-8.464	-1.693	0	-1.693	-1.034	-948	-1.058
7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	-4.285	-6.200	0	-6.200	-7.400	-7.400	-7.400
Totaal beleidsdoel 7-1	-12.864	-7.893	0	-7.893	-8.434	-8.348	-8.458
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport							
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	-391	-232	0	-232	-232	-232	-232
Totaal beleidsdoel 7-2	-391	-232	0	-232	-232	-232	-232
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat							
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	-3.550	-6.668	-1.147	-7.815	-4.035	-3.885	0
Totaal beleidsdoel 7-3	-3.550	-6.668	-1.147	-7.815	-4.035	-3.885	0
Totaal Baten	-16.804	-14.793	-1.147	-15.940	-12.701	-12.465	-8.690
Saldo lasten en baten Ambitie 7	84.540	0	-5.359	100.745	95.144	87.768	85.507

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Incidentele teruggave omgevingsdiensten € 1,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
---	-----------------

De incidentele teruggave is te verklaren door een uitkering aan de provincie van het positieve jaarrekeningresultaat 2024 van de DCMR (€ 1,1 miljoen) en door lagere kosten voor de uitvoering van de werkplannen over 2024 (€ 0,4 miljoen). Daarnaast zullen (naar verwachting) de kosten voor de uitvoering van de werkplannen 2025 wat lager uitvallen dan begroot (€ 0,4 miljoen). De incidentele teruggave valt vrij ten gunste van de algemene middelen.

Decentralisatie uitkering Provinciefonds - Drugsdumpingen € 0,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
In de Meicirculaire Provinciefonds is voor 2025 geld beschikbaar voor het bestrijden en opruimen van drugsdumpingen.	

Apparaatslasten € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport

Openstellingen subsidieregelingen 2025 € 3,3 miljoen (v)	Bestaand beleid
De openstellingsbesluiten beheer/recreatie, kwaliteitsimpuls en 2e openstelling toerisme 2025 zullen worden verleend in de tweede helft van 2025. De lasten van deze verleningen zullen plaatsvinden in 2026, beheer/recreatie (€ 1,3 miljoen), kwaliteitsimpuls (€ 1,2 miljoen) en toerisme (€ 0,8 miljoen). Fasering via het begrotingssaldo (€ 3,3 miljoen).	

Lastneming subsidieverleningen eerdere jaren € 0,4 miljoen (v)	Bestaand beleid
Voor een aantal subsidieverleningen kwaliteitsimpuls in eerdere jaren vindt de lastneming niet in 2025, maar in 2026 plaats, waardoor het budget 2025 dient te worden doorgeschoven naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo (€ 0,4 miljoen).	

Stimuleren sport en beweging € 0,6 miljoen (n)	Nieuw besluit
Het plafond voor de openstelling voor projecten beweegvriendelijke leefomgeving bedraagt € 0,5 miljoen. De subsidie is opengesteld op 1 april en de looptijd is tot 1 november. Er zijn meer aanvragen binnengekomen dan beschikbaar op grond van het subsidieplafond. Voor het verhogen van het plafond met € 0,5 miljoen is € 0,5 miljoen aan budget nodig, waardoor meer projecten die voldoen aan de criteria kunnen worden gehonoreerd. Het aanjagen van de regionale aanpak aangepast sporten bedraagt € 0,05 miljoen. Dekking ten laste van het begrotingssaldo (€ 0,6 miljoen).	

Structurele vrijval budget Provinciale Adviescommissie Leefomgeving (PAL)	Bestaand beleid
In het coalitieakkoord is aangegeven dat strategische kennisdeling plaatsvindt via Kennis Zuid-Holland, waardoor de Provinciale Adviescommissie Leefomgeving overbodig is geworden. Het jaarlijkse budget van € 67.000 is in 2025 ingezet voor Toerisme, maar valt vanaf 2026 structureel vrij ten gunste van het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Ontwikkeling Restveengebied naar 2026 € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
In maart 2025 is bekend geworden dat voor project "Ontwikkeling Restveengebied" een budgetbijstelling nodig is voor de gewijzigde subsidieaanvraag door de gemeente Zuidplas. Dit resulteert in een verschuiving van budget van 2025 naar 2026. Fasering via het begrotingssaldo.	

Zuid Hollands Provinciaal Landelijke Gebied (ZH-PLG) € 1,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
Voor het ZH-PLG is de subsidieaanvraag ontvangen voor het waterinfiltratiesysteem (WIS) van Zuidbroek, hierop is het kasritme aangemaakt voor 2025 t/m 2027 (2025: € 0,4 miljoen). Voor het WIS in Stolwijk is nog geen aanvraag ontvangen, de voorbereidingskosten zijn wel in deze najaarsnota verwerkt (€ 0,7 miljoen). Dekking uit rijksbijdrage.	

Toelichting baten

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Zuid Hollands Provinciaal Landelijk Gebied (ZH-PLG) € 1,1 miljoen (n)	Bestaand beleid
De lasten van het waterinfiltratiesysteem (WIS) Zuidbroek (€ 0,4 miljoen) en de voorbereidingskosten van het WIS Stolwijk (€ 0,7 miljoen) worden gedekt uit een specifieke uitkering (een OVP). Dit leidt ook tot baten.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	612	0	612	612	612	612
Totaal beleidsdoel 7-1	612	0	612	612	612	612
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport						
Groene ambities	11.313	0	11.313	0	0	0
Totaal beleidsdoel 7-2	11.313	0	11.313	0	0	0
Totaal Lasten	11.925	0	11.925	612	612	612
Baten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	-2.938	0	-2.938	-967	-1.072	0
Totaal beleidsdoel 7-1	-2.938	0	-2.938	-967	-1.072	0
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport						
Groene ambities	-8.895	0	-8.895	-2.015	0	0
Totaal beleidsdoel 7-2	-8.895	0	-8.895	-2.015	0	0
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
Groene ambities	-97	0	-97	-145	0	0
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	-363	198	-165	-198	0	0
Totaal beleidsdoel 7-3	-460	198	-262	-343	0	0
Totaal Baten	-12.294	198	-12.096	-3.325	-1.072	0
Saldo lasten en baten Ambitie 7	0	0	-171	-2.714	-460	612

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 7](#).

Overzicht Algemene middelen en Organisatie

Dit hoofdstuk bevat het Overzicht Algemene middelen en Overzicht Organisatie, Onvoorzien en het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting.

Overzicht Algemene middelen

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Financieel-strategisch beleid

Het provinciefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Verder hebben de onderschrijving van het plafond van het Btw-compensatiefonds en diverse ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven, zoals wijziging van het peiljaar van de eigen inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, invloed op de hoogte van de uitkering.

Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting

De belangrijkste inkomstenbron waar de provincie zelf invloed op heeft, bestaat uit de belasting opcenten motorrijtuigenbelasting. Naast het door de provincie vastgestelde opcenten-tarief zijn de werkelijke inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting afhankelijk van externe factoren, zoals de ontwikkeling van het wagenpark in Zuid-Holland. Er vond een budgettaire bijstelling plaats. Hiervoor verwijzen we naar de toelichting op de mutatie motorrijtuigenbelasting.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

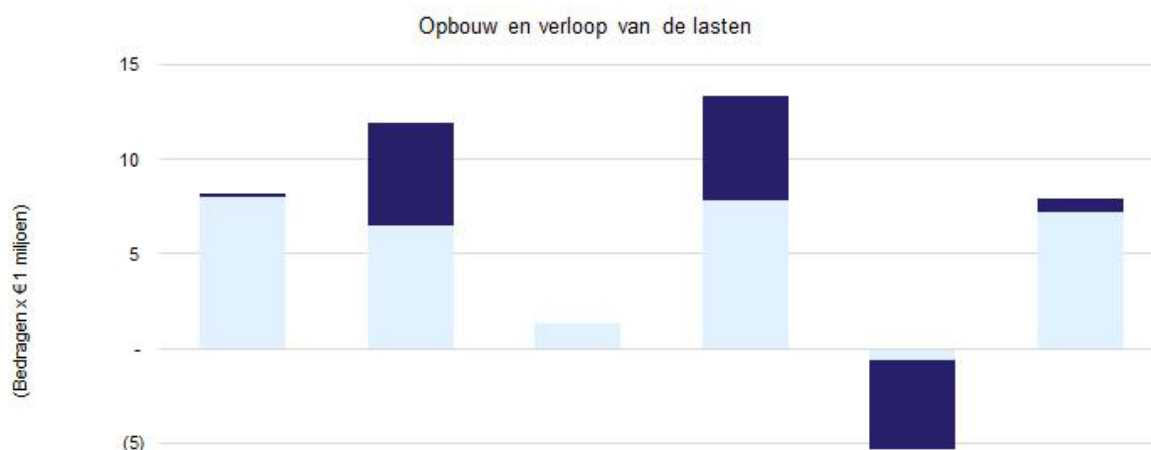
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

(10)

	Realisatie 2024	2025 - Begroting	Bijstellingen VJN	2025 - VJN	Bijstelling NJN	2025 - NJN
Totaal	8,2	12,0	1,4	13,3	-5,4	8,0
■ Overige lasten	0,2	5,5	-	5,5	-4,7	0,7
■ Kapitaallasten	8,0	6,5	1,4	7,9	-0,6	7,2

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Algemene dekkingsmiddelen							
Financieel-strategische beleid	8.197	13.335	-5.376	7.959	42.235	61.733	85.074
Totaal Lasten	8.197	13.335	-5.376	7.959	42.235	61.733	85.074
Baten							
Algemene dekkingsmiddelen							
Financieel-strategische beleid	-472.321	-425.867	-27.619	-453.486	-417.655	-433.638	-454.596
Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting	-392.104	-426.984	0	-426.984	-468.660	-479.074	-489.489
Totaal Baten	-864.425	-852.851	-27.619	-880.470	-886.314	-912.712	-944.085
Saldo lasten en baten	-856.227	0	-32.995	-872.511	-844.079	-850.979	-859.011

Toelichting Lasten

Algemene dekkingsmiddelen

Stelpost looncompensatie € 4,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
Het saldo van de stelpost looncompensatie is ingezet ter dekking van de cao-effecten. De cao loopt van 1 juli 2025 - 1 juli 2026.	

Kapitaallasten (rente) € 0,7 miljoen (v)	Bestaand beleid
De lagere rentebaten (zie toelichting bij de baten) leiden tot een hogere doorbelasting van het saldo aan rente aan de ambities.	

Toelichting baten

Algemene dekkingsmiddelen

Provinciefonds € 28,1 miljoen (v)	Bestaand beleid
-----------------------------------	-----------------

Op 24 juni 2025 stuurden wij een [brief](#) aan Provinciale Staten met informatie over de financiële effecten van de meicirculaire van het provinciefonds. Die financiële effecten zijn verwerkt in deze najaarsnota. In 2025 ontvangen we € 28,1 miljoen extra, waarvan € 23,3 miljoen betrekking heeft op de afrekening van het BTW-compensatiefonds 2024. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Dividend € 0,2 miljoen (v)	Bestaand beleid
----------------------------	-----------------

We werkten de inkomsten uit de dividenden bij. Deze namen blijvend toe met € 0,2 miljoen. Dit is op basis van de ontvangen dividenden in 2025, en de aanname dat deze de komende jaren hetzelfde blijven als in 2025. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.

Rentebaten € 0,7 miljoen (n)	Bestaand beleid
------------------------------	-----------------

Als gevolg van een naar beneden bijgestelde korte termijn liquiditeitsprognose valt de stand van het saldo liquide middelen dat uitstaat bij schatkistbankieren lager uit. Als gevolg hiervan worden de rentebaten naar beneden bijgesteld. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Precario-inkomsten € 0,03 miljoen (n)	Bestaand beleid
---------------------------------------	-----------------

De provincie heft precariobelasting 'voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde provinciale grond'. De raming van de meerjarige precario-inkomsten is geactualiseerd op basis van de realisatie van afgelopen jaren. Dit leidde tot een verlaging van de baten van € 30.000 in 2025 en € 150.000 vanaf 2026.

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 9-1 Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene vrije reserve	0	0	0	0	15.434	16.650
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	0	19.350	19.350	0	0	0
Investeringsagenda 2026-2030	0	0	120.000	0	0	0
Totaal beleidsdoel 9-1	0	19.350	139.350	0	15.434	16.650

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Totaal Lasten	0	19.350	139.350	0	15.434	16.650
Baten						
Beleidsdoel 9-1 Algemene dekkingsmiddelen						
Algemene vrije reserve	-41.689	48.812	-112.878	-8.229	0	0
Groene ambities	-8.477	0	-8.477	0	0	0
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren	-10.184	0	-10.184	0	0	0
Ontwikkelingsperspectief Grevelingen en Volkerak-Zoom	-15.000	0	-15.000	0	0	0
Regionale netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)	-3.209	0	-3.209	0	0	0
Reserve UPG 40	0	-2.383	-2.383	0	0	0
Restauratie & herbestemming monumenten	-5.352	0	-5.352	0	0	0
Versterking economie	0	-2.892	-2.892	0	0	0
Totaal beleidsdoel 9-1	-83.912	43.536	-160.375	-8.229	0	0
Totaal Baten	-83.912	43.536	-160.375	-8.229	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 9	0	0	-21.025	-8.229	15.434	16.650

Subsidies

Niet van toepassing.

Overzicht Organisatie

Overzicht Organisatie zijn de overheadkosten die bestaan uit alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Zie de [paragraaf Bedrijfsvoering](#) voor verdere informatie.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

'Wat mag het kosten' is opgebouwd in 2 delen:

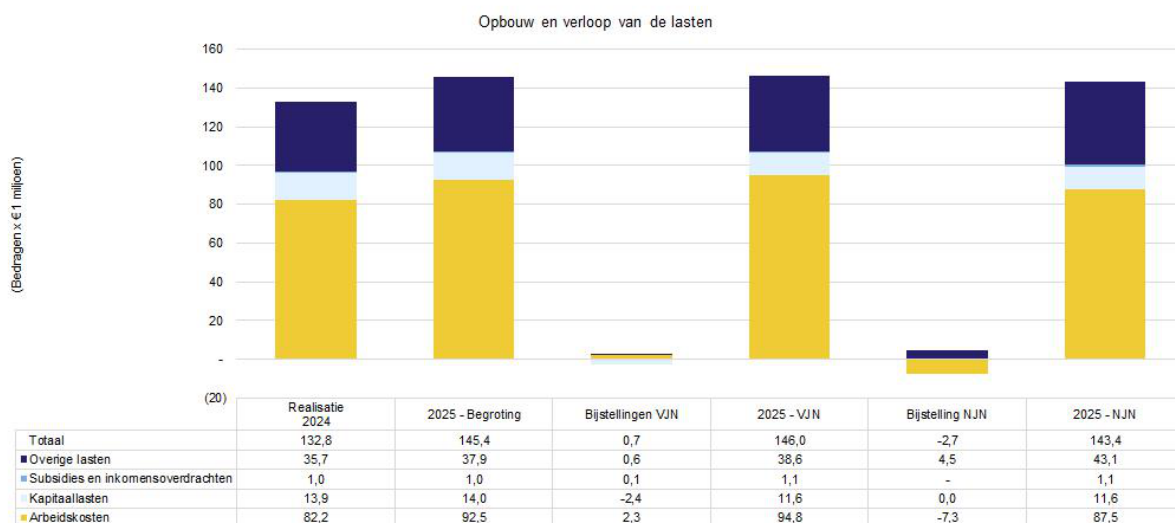
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom schreven we de toelichtingen ook op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De wijzigingen op beleidsprestaties staan er ter informatie.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek laat zien hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: dit gaat om de loonkosteninformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).
- Kapitaallasten: dit gaat om de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Subsidies en inkomensoverdrachten: dit gaat om de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan vooral andere overheidsinstellingen.
- Overige lasten: dit gaat om de lasten die niet horen bij de hiervoor genoemde categorieën.

Raming baten en lasten

(bedragen x €1.000)	Jaarrekening 2024	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten							
Duurzame organisatie							
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	29.512	30.957	165	31.123	29.259	25.908	26.165
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	76.993	87.570	-3.252	84.317	81.621	80.651	78.454
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	18.820	17.563	231	17.794	17.504	17.728	17.664
Een solide financieel en juridisch beleid	1.776	6.131	-3.282	2.849	7.561	5.796	1.963
Inkoop en subsidies	1.344	371	1.600	1.972	371	371	371
Communicatie	1.475	2.264	239	2.503	2.117	2.117	2.117
Concerncontrol	2.928	1.182	1.613	2.795	1.174	1.173	1.377
Totaal Lasten	132.849	146.038	-2.686	143.352	139.608	133.745	128.112
Baten							
Duurzame organisatie							
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	-115	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	-1.693	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	-3.734	-2.787	0	-2.787	-2.787	-2.787	-2.787
Een solide financieel en juridisch beleid	-188	-231	0	-231	-231	-231	-231
Communicatie	-3	-40	0	-40	-40	-40	-40
Concerncontrol	-20	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-5.753	-3.058	-1.500	-4.558	-4.558	-4.558	-4.558
Saldo lasten en baten	127.096	0	-4.186	138.795	135.050	129.187	123.554

Toelichting Lasten

Duurzame organisatie

Programma Informatietransitie € 0,9 miljoen (v)	Bestaand beleid
De begroting houdt onvoldoende rekening met de realisatiecapaciteit van zowel het programma als van de organisatie. Daarom schuift een deel van het geld uit 2025 door naar 2027: € 0,9 miljoen. Fasering via het begrotingssaldo.	

Programma Financiële Functie € 3,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
De provincie Zuid-Holland werkt aan het verbeteren van de financiële functie. Eerder stelde Provinciale Staten (PS) hiervoor € 10 miljoen beschikbaar. Dit bedrag was gebaseerd op een advies van KPMG, dat adviseerde om de financiële systemen te vernieuwen. Uit aanvullend onderzoek blijkt dat het juist inrichten van bestaande systemen beter passend is en daarnaast ook de manier van werken, aansturing, en de rol van medewerkers van groot belang is. De provincie kiest daarom voor een bredere aanpak. In 2025 zijn en worden de volgende stappen gezet: • Structurele en tijdelijke maatregelen om de arbeidscapaciteit binnen de financiële functie op orde te brengen • Sturen op beter tussentijds inzicht in de realisatie van uitgaven en inkomsten • Versterken van grip op de financiële stromen door het verbeteren van werkprocessen, te beginnen bij externe inhuur, personeel en het besluitvormingsproces inclusief begrotingswijzigingen • Uitwerking van de visie op de financiële functie met koersplan hoe deze te realiseren Voor 2025 worden de kosten geschat op € 0,6 miljoen. De resterende middelen ad € 3,5 miljoen worden doorgeschoven naar de komende jaren.	

Apparaatslasten € 1,7 miljoen (n)	Bestaand beleid
Het realistisch ramen van de benodigde middelen voor arbeidscapaciteit heeft onze blijvende aandacht. In het Overzicht Organisatie zijn in dat kader de volgende bijstellingen verwerkt voor 2025: • De vaste loonkosten zijn verlaagd met € 7,3 miljoen (v) door toepassing van een relatieve schaalpositie van 95,7% en openstaande vacatures; • De lasten van externe inhuur zijn verhoogd met € 4,9 miljoen (n) zodat dit aansluit bij de verwachte realisatie; • De inschatting van wat we jaarlijks doorbelasten van arbeidscapaciteit aan (investerings)projecten verlagen we van € 16 miljoen naar € 12 miljoen = € 4 miljoen (n). <u>2026 en verder</u> In de Kadernota 2026 meldden we al dat een aanvulling van het meerjarige budget voor arbeidscapaciteit noodzakelijk is om de taken op het huidige niveau uit te voeren. Zonder die aanvulling neemt het beschikbare budget voor arbeidscapaciteit namelijk af, terwijl er geen afname is van het aantal taken. In deze najaarsnota is daarom een meerjarige aanvulling opgenomen van het benodigde budget. Bij die aanvulling is gerekend met een relatieve schaalpositie van 95,7% en een jaarlijkse vacatureruimte van 50 fte. Voor een toelichting zie het samenvattend financieel beeld en de paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Toelichting baten

Duurzame organisatie

Apparaatslasten € 1,5 miljoen (v)	Bestaand beleid
Jaarlijks ontvangen we inkomsten vanuit het UWV die verband houden met ziekte- of zwangerschapsverlof. Daarnaast ontvangen we jaarlijks inkomsten die verband houden met de detachering van provincieambtenaren naar andere organisaties. Deze inkomsten kunnen jaarlijks fluctueren. Op basis van de realisatie van afgelopen jaren ramen we deze inkomsten op € 1,5 miljoen per jaar. Zie ook de paragraaf Arbeidscapaciteit.	

Instrumentarium

Reserves

Het onderstaande overzicht toont de inzet van reserves per beleidsdoel in deze ambitie. Een toevoeging aan de reserve (lasten) betekent dat het saldo van de reserve toeneemt. Een onttrekking aan de reserve (baten) betekent dat het saldo van de reserve afneemt. Een totaaloverzicht van de omvang van de reserves is terug te vinden in [Bijlage 1](#).

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten						
Beleidsdoel 8-1 Duurzame organisatie						
Arbeidscapaciteit	0	5.382	5.382	0	0	0
Totaal beleidsdoel 8-1	0	5.382	5.382	0	0	0
Totaal Lasten	0	5.382	5.382	0	0	0
Baten						
Beleidsdoel 8-1 Duurzame organisatie						
Egalisatiereserve lastneming subsidies	-147	0	-147	0	0	0
Totaal beleidsdoel 8-1	-147	0	-147	0	0	0
Totaal Baten	-147	0	-147	0	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 8	0	0	5.235	0	0	0

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie](#)

Onvoorzien

In de actuele methode van risicomanagement mogen risicobuffers niet worden gestapeld. Daarom is er geen ruimte voor een structurele algemene post onvoorzien. Binnen project- en programmareserves en de bufferreserve weerstandscapaciteit zijn al voldoende incidentele middelen voor het afdekken van incidentele risico's. Ook zijn er andere bronnen voor structurele weerstand zoals onbenutte belastingcapaciteit. De post onvoorzien is daarom als nihil opgenomen.

Vennootschapsbelasting

Door de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen is de provincie vanaf 2016 in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (vpb). Publiekrechtelijke rechtspersonen en overheidsstichtingen moeten per activiteit beoordelen of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming wordt gedreven in vennootschapsrechtelijke zin. Dit betekent dat vpb afgedragen moet worden over structureel winstgevende activiteiten.

Sinds het boekjaar 2016 dient de provincie Zuid-Holland jaarlijks een aangifte vpb in. Door haar deelname in een tweetal commanditaire vennootschappen (cv's) drijft zij een onderneming voor de vpb en is sprake van een vpb-plicht.

(bedragen x €1.000)	Begroting 2025 t/m VJN	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Vennootschapsbelasting	16	16	32	32	4	4

Paragrafen

Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de inzet van de totale arbeidscapaciteit en de daarmee samenhangende kosten. Het totaal van de begrote kosten is ons budget voor arbeidscapaciteit. Dit bestaat uit de vaste loonkosten van personeel en de kosten voor externe inhuur. Inkomsten vanuit UWV en detacheringen gaan daar vanaf.

In deze paragraaf behandelen we de samenstelling en de omvang van de benodigde arbeidskosten. Deze bestaan uit:

- loonkosten personeel (formatie) van de provincie Zuid-Holland;
- kosten voor de inhuur van externen;
- kosten en baten uit detacheringen en het UWV.

We zijn weer een stap verder in de manier waarop we arbeidscapaciteit registreren, aansturen en daarover rapporteren. Tegelijkertijd blijven we ons ontwikkelen tot een opgavegerichte organisatie. Daarbij verbinden en realiseren we onze eigen ambities met de omgeving. Voor die ontwikkeling is het nodig steeds goed te weten hoeveel arbeidskosten nodig zijn voor onze doelen.

Totaalbeeld arbeidskosten

Onderstaande tabel laat zowel het totaal aan begrote arbeidskosten zien, als de afzonderlijke categorieën.

Omschrijving (bedragen x € 1 miljoen)	2025		2026		2027		2028	
	Na VJN	Na NJN	Na VJN	Na NJN	Na VJN	Na NJN	Na VJN	Na NJN
A. Loonkosten formatie	210,06	197,57	183,94	198,01	183,85	195,66	179,88	188,71
B. Kosten voor inhuur van externen	30,78	35,80	25,35	28,29	22,12	24,45	14,08	15,52
C. UWV / Detacheringen	0,00	-1,50	0,00	-1,50	0,00	-1,50	0,00	-1,50
Totaal arbeidskosten	240,84	231,87	209,30	224,80	205,97	218,61	193,96	202,73
Percentage inhuur	12,78%	15,44%	12,11%	12,59%	10,74%	11,18%	7,26%	7,66%

Deze bedragen kwamen als volgt tot stand:

Vanuit 'realistisch begroten' keken we naar wat de nieuwste inzichten betekenen voor het budget voor arbeidscapaciteit in 2025. We keken naar de daadwerkelijke relatieve schaalpositie (RSP), de verwachte vacatures, en de (hogere) kosten voor externe inhuur: de daadwerkelijke RSP ligt lager dan begroot, en we houden rekening met een gemiddeld aantal onvervulde vacatures. We vangen dit deels op met externe inhuur.

Daarnaast maakten de opbrengsten voor detachering en inkomsten van UWV de laatste jaren geen onderdeel uit van de begroting. Deze inkomsten telden in 2023 op tot € 1,8 miljoen, en in 2024 tot € 1,6 miljoen. Dit leverde een extra onderschrijding op van het budget. Voor 2025 is het voorstel om deze verwachte inkomsten wel mee te nemen in de aangepaste najaarsnota. Op basis van eerdere gegevens, gaat het om een bedrag van € 1,5 miljoen aan inkomsten.

Vanwege bovenstaande verlagen we het kader voor het budget met € 8,9 miljoen. Dit heeft geen gevolgen voor de plannen voor 2025 wat betreft het aantal mensen dat nodig is (fte's). We blijven sturen op deze aantallen. Wel begroten we realistischer: zo verwachten we aan het eind van 2025 minder grote verschillen tussen de begroting en de werkelijke uitgaven.

Een deel van de vrijvallende middelen landen in een reserve voor een bedrag van € 5,4 miljoen. De overige vrijvallende middelen van € 3,5 miljoen komt uit bijdragen van derden en verschuift naar latere jaren. De reserve

vangt het verschil op tussen het benodigde budget (volgens het kader van het arbeidscapaciteitsplan) en het daadwerkelijk opgenomen budget. We kunnen deze financiële schommelingen zo opvangen wanneer de realisatie hoger uitvalt dan verwacht, maar past binnen het vastgestelde arbeidscapaciteitskader. Daarnaast zijn er kwalitatieve interventies binnen het M&O-domein noodzakelijk, zoals onder meer eerder benoemd in het transitieplan.

Toelichting A. Loonkosten voor de formatie van de provincie Zuid-Holland

Naast bovenstaande waren er enkele gewone wijzigingen. Alle aanpassingen verwerkten we in het budget voor 2025.

De wijzigingen ontstonden door de effecten van de CAO, verandering in bijdragen van derden, en door in te spelen op ontwikkelingen in de opgaven. Hierdoor verschoof een aantal budgetten in de tijd, waaronder de budgetten voor de opgave Klimaat- en Energiebeleid.

Toelichting B. Kosten voor de inhuur van externen

Voor onze opgaven is soms een flexibele schil nodig. Bijvoorbeeld wanneer bijzonder gespecialiseerde kennis nodig is. Voordat we externe medewerkers inhuren, wegen we de beschikbare eigen capaciteit en kennis (aanbod) af met wat nodig is (vraag). Tegelijkertijd is de verwachte inhuur niet precies te voorspellen. Dit komt door factoren als de arbeidsmarkt, verloop, en ziekte. Deze kunnen we niet direct beïnvloeden. Als we extern (moeten) inhuren, dan komt de dekking uit de loonkosten voor personeel (formatie).

Het verwachte budget voor externe inhuur komt voor 2025 hoger uit.

Toelichting C. UWW/detacheringen

Op basis van eerdere gemiddelden verwachten we € 1,5 miljoen aan inkomsten.

Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De dekking voor beleidsdoelstelling van deze paragraaf is onderdeel van [Overzicht Organisatie](#).

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel Duurzame organisatie

De provincie streeft ernaar om een adaptieve, inclusieve professionele en toekomstgerichte organisatie te zijn die continu inspeelt op veranderende omstandigheden en behoeften door middel van een warm-zakelijke manier van werken. De maatschappelijke doelstellingen en ontwikkelingen vertalen we door naar onze eigen organisatie. Daarmee nemen we onze verantwoordelijkheid.

Opgave- en gebiedsgericht werken vraagt van de provincie een omgevingsbewuste houding met sturing op processen op locatie, participatie met inwoners en partners en een hoog verbindend vermogen. Datagedreven werken is een belangrijk onderdeel van deze werkwijze. Daarvoor werken we aan een solide digitale infrastructuur en processen.

Als overheidsorganisatie zijn doelgerichtheid en kostenbewustzijn essentieel. Het is belangrijk dat we in onze eigen organisatie voldoende kennis en capaciteit hebben om onze taken uit te voeren om de kwaliteit van onze realisatie en uitvoering te waarborgen.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie Bereikbaar Zuid-Holland te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsprestatie - Een duurzame informatievoorziening en digitalisering

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Een solide financieel en juridisch beleid

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Inkoop en subsidies

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Communicatie

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Beleidsprestatie - Concerncontrol

Er zijn geen bijstellingen van beleid.

Paragraaf Subsidies

Inleiding

De Paragraaf Subsidies bevat een overzicht van subsidieregelingen en de subsidieplafonds die daarbij horen. Die zijn door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. De subsidieplafonds passen binnen de financiële grenzen die Provinciale Staten vaststellen. Dit overzicht wordt ter informatie met Provinciale Staten (PS) gedeeld.

Daarnaast bevat het een overzicht van begrotingssubsidies. Begrotingssubsidies zijn subsidies waarbij de subsidieontvanger en het bedrag dat maximaal als subsidie kan worden verleend, nadrukkelijk in de begroting van de provincie Zuid-Holland staan. De bevoegdheid voor het vaststellen van begrotingssubsidies ligt bij Provinciale Staten. Dit overzicht wordt ter besluitvorming met PS gedeeld.

Alleen als er wijzigingen in dit planning en control product plaatsvinden, is een toelichting opgenomen.

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
1.1	1.6.130	Subsidieregeling bestuurlijke ondersteuning regionale regietafels Spreidingswet				1.250.000		1.250.000
Totaal			150.000		150.000	1.250.000		1.250.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
2.1	Vereniging Fietsersbond	43.000		43.000			43.000
2.1	Prorail Utrecht t.b.v. project viersporig Schiedam	966.133					
2.1	Ministerie van I&W t.b.v. innovatieve aanpak A15	180.930					
2.1	Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid t.b.v. bijdrage mobiliteitsmanagement A20 NKG	400.000			400.000		400.000
2.1	Zero Emission Services BV t.b.v. pilot elektrificatie laadinfrastructuur Goederenvervoer over water			500.000			500.000
2.1	Gemeente Rotterdam t.b.v. oeververbinding kwartiermakerfase	200.000					
2.1	Qbuzz t.b.v. emissie loze busvloot	3.660.000					

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
2.1	Qbuzz t.b.v. ERTMS	18.404.884					
2.1	Stichting CROW t.b.v. programma KpBB	420.876					
2.1	Stichting CROW t.b.v. programma KpVV	659.520					
2.1	River Operations South Holland B.V. t.b.v. exploitatie veerdienst Maassluis-Rozenburg	3.085.188	2.138.972		1.634.700		3.773.672
2.1	Jansma Shipyard B.V. t.b.v. ombouw verouderde klasse 1 t/m 4 schepen			300.000			300.000
2.1	TNO t.b.v. het project Connected Automated Transport			20.000			20.000
2.1	River Operations Rotterdam Drechtsteden B.V. t.b.v. Waterbus				3.100.000		3.100.000
2.1	FFWD Fresh Rail Holding B.V. t.b.v. verstrein				500.000		500.000
2.1	Stichting Studio Veiligheid t.b.v. E-pusher/duwbakken				400.000		400.000
2.1	Gemeente Capelle ad IJssel t.b.v. Planuitwerking Algeracorridor					1.129.680	1.129.680
2.1	Rotterdam Shortsea Terminals t.b.v. waterstof fieldlab					273.980	273.980
Totaal		28.020.531	2.138.972	863.000	6.034.700	1.403.660	10.440.332

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Capelle ad IJssel t.b.v. Planuitwerking Algeracorridor voor een bedrag van € 1.129.680 (beleidsdoel 2-1)

Het project Algeracorridor heeft als doel om de verkeersproblemen op deze cruciale verkeersader, die Capelle, Krimpen en Krimpenerwaard verbindt met Rotterdam en de A16, aan te pakken. Ondanks eerdere inspanningen blijven er uitdagingen bestaan voor het wegverkeer, openbaar vervoer (OV) en fietsverkeer. Tijdens het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) overleg in november 2022 hebben diverse partijen afspraken gemaakt over de financiering van doorstromingsmaatregelen en het onderzoeken van een mogelijke langzaam verkeerverbinding (LVV) over de IJssel.

De planuitwerking van de Algeracorridor, inclusief de kosten gemaakt in de kwartiermakersfase, is geraamd op maximaal € 2,9 miljoen. Deze kosten worden verdeeld over de betrokken partijen als volgt:

- Provincie Zuid-Holland (PZH): € 1.365.030
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH): € 554.480
- Gemeente Capelle aan den IJssel: € 341.040
- Gemeente Krimpen aan den IJssel: € 341.040
- Gemeente Krimpenerwaard: € 170.520
- Gemeente Rotterdam: € 127.890.

Van dit bedrag is eerder € 14,6 miljoen door Provinciale Staten beschikbaar gesteld als uitvoeringskrediet. Bij de Voorjaarsnota 2025 is voorgesteld om dit uitvoeringskrediet te verhogen met € 0,2 miljoen vanwege het niet activeren van het voorbereidingskrediet voor de langzaamverkeerverbinding en € 6,7 miljoen vanuit de reservering voor de Algeracorridor in het PZI. Dit bedrag zal vanaf 1 januari 2025 jaarlijks worden geïndexeerd op basis van de index Bruto Overheidsinvesteringen (IBOI). De bijdrage zal door middel van begrotingssubsidies aan

de gemeenten worden voldaan, waarbij een deel van € 235.350 reeds in 2024 is voldaan en € 1.129.680 verdeeld over 2025 en 2026 nog op de begroting moet worden gebracht.

De dekking voor deze bijdrage is opgenomen in het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI) 2025-2039. Na de planuitwerkingsfase zal er een Go-No-Go beslissing plaatsvinden om te bepalen of er een realisatiefase volgt op basis van een definitief ontwerp en een SSK raming. De totale bijdrage van PZH aan de Algeracorridor bedraagt € 21.420.000 en is opgenomen in de begroting.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer. De Algeracorridor fungeert als een cruciale verkeersader, die Capelle, Krimpen en Krimpenervwaard verbindt met zowel de stad Rotterdam als de A16. Ondanks eerdere inspanningen om de doorstromingsproblematiek aan te pakken, blijft het verkeer op de Algeracorridor geconfronteerd met aanhoudende uitdagingen. Het project Algeracorridor heeft als doelstelling om de knelpunten voor het wegverkeer, het OV en de fiets aan te pakken; dit draagt bij aan het uitvoeren van een pakket maatregelen wat de doorstroming bevordert, het openbaar vervoer niet hindert en voor de fiets een verbetering is in zowel doorstroming als verkeersveiligheid.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Met subsidie leveren de gezamenlijke overheden een bijdrage aan de planuitwerking van de diverse maatregelen. De provincie Zuid-Holland trekt zich inhoudelijk terug uit het project en de gemeente Capelle aan den IJssel zal het verdere proces oppakken. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.129.680 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Rotterdam Shortsea Terminals t.b.v. waterstof fieldlab voor een bedrag van € 273.980 (beleidsdoel 2-1)

Op de Rotterdam Shortsea Terminal (RST) wordt een waterstof fieldlab gerealiseerd waarin innovatieve toepassingen van waterstoftechnologie in de logistiek worden ontwikkeld, getest en gedemonstreerd. Centraal in het project staat de ontwikkeling van een modulaire, verplaatsbare waterstofinstallatie (Key Energy Builder) die op locatie groene waterstof kan opwekken, opslaan en overdragen aan verschillende typen voer- en vaartuigen. Daarnaast wordt een in Nederland gebouwde reachstacker op waterstof ingezet en getest in een reële operationele omgeving op de terminal. Het project omvat ook een experience center, waar logistieke dienstverleners, binnenvaart- en shortsea-operators actief kennismaken met de mogelijkheden van waterstof in hun bedrijfsvoering. Hiermee levert het project een concrete bijdrage aan de verduurzaming van de havenlogistiek, stimuleert het innovatie en versterkt het de waterstofeconomie in Zuid-Holland.

Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer. Het project draagt bij aan de verduurzaming van de logistieke sector door fossiele brandstoffen te vervangen door groene waterstof, wat leidt tot minder CO₂-uitstoot en verbetering van de luchtkwaliteit. Door toepassing en demonstratie van innovatieve waterstoftechnologieën op een operationele terminal wordt de energietransitie in de haven versneld. Het fieldlab fungeert als proeftuin waar kennis wordt ontwikkeld en gedeeld, wat de opschaling van waterstoftoepassingen in de regio stimuleert. Ook wordt het MKB betrokken bij de ontwikkeling van de technologie, wat bijdraagt aan economische innovatie, werkgelegenheid en de versterking van de regionale waterstofketen. Tot slot vergroot het experience center de bewustwording en bereidheid tot overstap naar waterstof onder logistieke partijen.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Met subsidie levert de provincie Zuid-Holland een bijdrage aan het waterstofproject op de Rotterdam Shortsea Terminal. Daarom is subsidie het beste instrument. Er wordt geen directe tegenprestatie voor de provincie geleverd voor de subsidiebijdrage. De bijdrage is vooral bedoeld om de activiteit te stimuleren.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 273.980 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
2.1	1.6.117	Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland	9.777.951		12.479.929			12.479.929
Totaal			9.777.951		12.479.929			12.479.929

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
3.1	Bedrijfsbureau Energie Samen B.V t.b.v. structurele ondersteuning	1.200.000					
3.1	Platform Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) t.b.v. programmatische aanpak GCNE	180.000					
3.1 en 4.1	InnovationQuarter t.b.v. programmamanagement Zorgtech - Energie en Klimaat	400.000					
3.1	Nederlandse organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) namens het Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy	85.500					
3.1	NetVerder B.V. t.b.v. overdimensionering Zuidplas			1.962.986			1.962.986
3.1	Nationaal Groenfonds t.b.v. Ontwikkelfonds energiecoöperaties	2.000.000					
3.1	TNO t.b.v. Fieldlab industrial electrification				300.000		300.000
Totaal		3.865.500	0	1.962.986	300.000	0	2.262.986

Toelichting

Niet van toepassing.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
3.1	1.6.120	Subsidieregeling lokale initiatieven energietransitie Zuid-Holland 2023	2.250.000					2.250.000
3.1	1.6.93	Subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland	3.500.000		1.500.000			5.000.000

Beleids- doel	Subsidie- regeling- nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
3.1	1.6.94	Subsidieregeling energie infrastructuur op industrieterreinen Zuid- Holland	2.000.000					2.000.000
3.1	1.6.125	Subsidieregeling transponder- en radartechniek windparken Zuid-Holland	220.000					220.000
Totaal			7.970.000	0	1.500.000	0	0	9.470.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
4.1	Stichting ferm t.b.v. cybersecurity			100.000			100.000
4.1	De Haagse Hogeschool t.b.v. digitale werkplaatsen			500.000			500.000
4.1	The Hague Security Delta t.b.v. programmaplan Digitale Economie			300.000			300.000
4.1	InnovationQuarter t.b.v. duurzaam versterken van de economische structuur en het ontsluiten van het innovatieve vermogen in Zuid- Holland	3.150.000		3.275.000			3.275.000
4.1	Planet B.io t.b.v. Biotech Campus Delft	640.000					
4.1	BlueCity t.b.v. trainingen			50.000			50.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland	170.000		510.000	-340.000		170.000
4.1	Stichting Greenport Aalsmeer	85.000		255.000	-170.000		85.000
4.1	Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek	100.000		330.000	-220.000		110.000
4.1	Stichting Greenport regio Boskoop	100.000		330.000	-220.000		110.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland (innovatiepact)	100.000		510.000	-410.000		100.000
4.1	Stichting Greenports Nederland	125.000		225.000	-150.000		75.000
4.1	Stichting NL Space Campus t.b.v. het door ontwikkelen van de fysieke omgeving van de campus	250.000		250.000			250.000
4.1	Coöperatie Campus@Sea U.A. t.b.v. samenwerkingsovereenkomst	170.000		180.000			180.000
4.1	Gemeente Den Haag t.b.v. Zorginnovatiehub	250.000					

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
4.1	YES!Delft t.b.v. ondersteunen en begeleiden van startups	250.000				250.000	250.000
4.1	Regmed XB t.b.v. ontwikkelen regeneratieve geneeskunde	225.000					
4.1	Stichting Werklandschappen van de Toekomst t.b.v. programma Werklandschappen van de toekomst	1.511.000					
4.1	Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard t.b.v. Dutch Fresh Port				100.000	215.000	315.000
4.1	Building Balance t.b.v. Biobased Bouwen				50.000		50.000
4.1	UNIIQ B.V. t.b.v. vroege fase financiering				3.500.000		3.500.000
4.1	Halley Real Estate BV t.b.v. Basecamp				3.760.000		3.760.000
4.1	Stichting RESPECTfarms t.b.v. Proefboerderij					500.000	500.000
4.1 en 5.3	Hoogheemraadschap van Delfland t.b.v. bouw en exploitatie collectieve zuivering	467.000					
4.2	Het Cultuurfonds t.b.v. monumenten	650.000					
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. bijdrage in de loonontwikkeling	178.000			85.000		85.000
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP) t.b.v. project Gershwin	49.500					
4.2	Museum Prinsenhof t.b.v. verbouwing en vernieuwing	2.000.000					
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. themafonds cultuurparticipatie	16.000			16.000		16.000
4.2	Erfgoedhuis Zuid-Holland	2.263.565		2.347.318			2.347.318
4.2	Stichting molenviergang Aarlanderveen	28.495		29.602			29.602
4.2	Stichting molenviergang Aarlanderveen t.b.v. jaarlijkse extra vaste bijdrage				25.000		25.000
4.2	Kunstgebouw	1.822.204		1.974.625			1.974.625
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	43.169		44.766			44.766
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP) t.b.v. het project Vivaldi				49.500		49.500
4.2	Zuid-Hollandse Popunie	178.828		185.444			185.444
4.2	Stichting Provinciaal Bevrijdingsfestival Zuid-Holland	28.546		59.602			59.602
4.2	Bevrijdingsfestival Den Haag	28.546		29.602			29.602
4.2	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland	349.913		362.860			362.860
4.2	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.000	20.880				20.880

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
4.2	Probiblio	5.421.411		5.622.003			5.622.003
4.2	Prins Bernhard Cultuurfonds (PBCF) t.b.v. het op te richten themafonds cultuurparticipatie Zuid-Holland	124.000			124.000		124.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. penvoerderschap Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028		1.024.000				1.024.000
Totaal		20.795.177	1.044.880	17.470.822	6.199.500	965.000	25.680.202

Toelichting

De begrotingssubsidie aan YES!Delft t.b.v. ondersteunen en begeleiden van startups voor een bedrag van € 250.000 (beleidsdoel 4-1)

YES!Delft is de startup-incubator van de TU Delft en gevestigd op de TU Delft Campus. Binnen YES!Delft kunnen startups zich vestigen en worden ze met behulp van verschillende programma's ondersteund en begeleid met de verdere ontwikkeling van hun product en onderneming. YES!Delft kan worden gezien als een uniek innovatie-ecosysteem en wordt beschouwd als één van de beste incubators ter wereld. YES!Delft huisvest tientallen startups die veelal vanuit de TU Delft ontstaan zijn. Mede dankzij YES!Delft is de TU Delft Campus dé kraamkamer van innovatieve startups in de regio én Nederland. Gezien het grote belang voor het Delftse én regionale innovatie-ecosysteem draagt de provincie Zuid-Holland € 250.000 bij aan YES!Delft. Dekking voor deze subsidie worden in de exploitatie van beleidsdoel 4.1 opgenomen, vanuit de programmareserve van ambitie 4 Een welvarend Zuid Holland.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4.1.1 Innovatieve economie stimuleren. Dit draagt bij aan het innovatieve klimaat in de Zuid-Hollandse regio.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 250.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard t.b.v. Dutch Fresh Port te verhogen van € 100.000 met € 215.000 naar een bedrag van € 315.000 (beleidsdoel 4-1)

De provincie Zuid-Holland stimuleert, faciliteert en investeert in de transitie van logistiek. De draaischijf van verse producten is de Dutch Fresh Port in Barendrecht en Ridderkerk, het grootste verslogistieke knooppunt van Europa en speelt een cruciale rol in de bevoorrading van verse producten. Samen met de haven van Rotterdam en Greenport West-Holland vormt het de 'European Fresh Gateway'. Om deze positie te behouden en versterken, werken overheden en ondernemers aan efficiëntere en duurzamere logistiek.

De integrale inzet van Zuid-Holland is gericht op optimalisering van logistieke bereikbaarheid naast samenwerking, positionering, innovatie, internationalisering, verslogistiek en energietransitie. De provincie pleegt gerichte inzet door in te zetten op hubvorming voor goederenvervoer, digitalisering en ladingverschuiving van piek naar dalmomenten en van weg naar water en spoor. Om de benodigde optimalisatie van verslogistieke ketens tot stand te brengen is het van groot belang om de lokale, regionale, nationale en internationale trajecten samen te brengen en deze samenwerking te versterken. De provincie Zuid-Holland ondersteunt daarom voor meerdere jaren de Dutch Fresh Port, waarvoor de Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard als kassier optreedt. Gedeputeerde Stolk heeft in de stuurgroep van de Dutch Fresh Port d.d. 18-12-2024 de provinciale bijdrage aan de Dutch Fresh Port vastgesteld op € 105.000 per jaar voor de periode 2025-2027. Primaire inzet van de provinciale bijdrage is gericht op bouwsteen twee van het uitvoeringsprogramma, namelijk de logistieke bereikbaarheid. Dekking van de lasten vindt plaats in beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen. Dit draagt bij aan een duurzame werk- en leefomgeving.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Met subsidie leveren de gezamenlijke overheden een bijdrage aan netwerkversterking. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking. Hiermee stimuleren wij een langdurige netwerkorganisatie die bijdraagt aan een veerkrachtige tuinbouwsector.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 315.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting RESPECTfarms t.b.v. Proefboerderij voor een bedrag van € 500.000 (beleidsdoel 4-1)

De eiwittransitie is een belangrijk onderdeel van het beleidsdoel 'Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat' van de Provincie Zuid-Holland, en meer specifiek de beleidsprestatie 'Innovatie economie'. De eiwittransitie biedt economische kansen aangezien de economische potentie van alternatieve eiwitten groot is. Ook biedt de productie van alternatieve eiwitten kansen voor het oplossen van de stikstofproblematiek en biedt het boeren juist perspectief op een houdbare en duurzame toekomst. De eiwittransitie zorgt namelijk voor een vorm van agricultuur en productieprocessen die naast de traditionele veeteelt kunnen bestaan. Hier is de proefboerderij van RESPECTfarms een perfect voorbeeld van: er wordt een combinatie gemaakt tussen een alternatieve vorm van vleesproductie én de traditionele manier van veehouderij. Dit biedt economisch perspectief voor de boer, maar draagt ook bij aan (andere) maatschappelijke baten zoals hieronder beschreven. De dekking vindt plaats binnen beleidsprestatie 4-1-1 Innovatieve Economie.

De maatschappelijke baten die beoogd waren zijn: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatieve economie stimuleren. Met de steun aan Respect Farms wordt een uniek en vernieuwend concept gerealiseerd: de oprichting van 's werelds eerste proefboerderij waar cellulaire agricultuur (kweekvleesproductie) direct wordt geïntegreerd op het erf van een agrarisch bedrijf, in Schipluiden. Dit initiatief brengt innovatieve voedselproductie letterlijk dichterbij de agrarische sector en maakt zo de verbinding tussen traditionele landbouw en baanbrekende technologie.

De beoogde maatschappelijke baten zijn veelzijdig:

- **Innovatie en economische vernieuwing:** De proefboerderij fungeert als een katalysator voor technologische en agrarische innovatie. Zuid-Holland positioneert zich hiermee als internationale koploper in voedselinnovatie met kansen voor nieuwe bedrijvigheid, kennisontwikkeling en werkgelegenheid.
- **Toekomstperspectief voor boeren:** Het project biedt boeren een mogelijk nieuw verdienmodel dat complementair is aan traditionele veehouderij. Door het produceren van kweekvlees op boerderijschaal krijgen boeren de kans zich te ontwikkelen tot moderne voedselproducenten, met behoud van hun rol in het landschap en de gemeenschap.
- **Duurzaamheid en milieu:** Cellulaire agricultuur heeft het potentieel om de ecologische impact van vleesproductie sterk te verminderen. Denk aan een lager land- en waterverbruik, minder uitstoot van broeikasgassen en minder belasting van ecosystemen. De integratie van deze techniek in het agrarisch bedrijf biedt daarmee substantiële milieuvoordelen.
- **Voedselzekerheid en gezondheid:** Door lokale, gecontroleerde productie van eiwitten wordt bijgedragen aan een robuuster, transparanter en veerkrachtiger voedselsysteem. Kweekvlees kan bijdragen aan een stabiele voedselvoorziening, los van geopolitieke risico's en schommelingen in wereldmarkten. Bovendien maakt deze productiemethode het mogelijk om gezondere en schonere producten te ontwikkelen, zonder antibiotica of ziekteverwekkers.
- **Maatschappelijke acceptatie en dialoog:** Door kweekvleesproductie op een boerderij te vestigen, wordt een brug geslagen tussen technologie en samenleving. Het zichtbaar en tastbaar maken van deze innovatie draagt bij aan een open maatschappelijke dialoog over de toekomst van voedsel en landbouw.

Kortom, met deze subsidie wordt niet alleen geïnvesteerd in technologische vooruitgang, maar ook in sociaaleconomische veerkracht, duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid. Het project van Respect

Farms sluit hiermee nauw aan bij de ambities van de provincie Zuid-Holland op het gebied van innovatie, transitie van de landbouw en versterking van de regionale economie.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van innovatie in onze regio.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
4.1	1.6.65	Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland	10.666.666		10.666.666			10.666.666
4.1	1.6.86	Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland	2.650.000					
4.1	1.6.85	Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland	1.500.000		1.000.000	500.000		1.500.000
4.1	1.6.112	Subsidieregeling circulair Zuid-Holland	1.000.000		1.000.000			1.000.000
4.1	1.6.100	Subsidieregeling Verduurzaming bedrijventerreinen Zuid-Holland	2.000.000					
4.1	1.6.82	Subsidieregeling Planvorming Detailhandel Zuid-Holland	350.000		300.000			300.000
4.1	1.6.124	Subsidieregeling planvorming Bedrijventerreinen Zuid Holland 2024	500.000		500.000			500.000
4.1	1.6.127	Subsidieregeling toekomstbestendige bedrijventerreinen Zuid-Holland			2.000.000			2.000.000
4.1	1.6.131	Subsidieregeling Innovatiecampussen Zuid-Holland				4.500.000		4.500.000
4.2	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	6.400.000	4.150.000		803.101		4.953.101
4.2	1.6.90	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020	3.823.471	3.728.471	-895.300			2.833.171
4.2	1.6.129	Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2025			773.185			773.185
4.2	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	5.340.000	1.625.000	-95.000	50.000		1.580.000
4.2	1.6.92	Subsidieregeling Publieksbereik Archeologie	200.000			200.000		200.000

Beleids- doel	Subsidie- regeling- nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
		Zuid-Holland 2020						
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
4.1	1.6.64	Subsidieregeling Cofinanciering EFRO Zuid- Holland (interreg	2.350.000					2.350.000
4.1	1.6.103	Subsidieregeling MKB- Deals Zuid-Holland	2.500.000		700.000			3.200.000
4.1	1.6.113	Subsidieregeling cofinanciering EFRO 2022- 2027 Zuid-Holland	5.000.000			1.550.000		6.550.000
4.1	1.6.89	Subsidieregeling deelakkoorden human capital Zuid-Holland	12.500.000					12.500.000
Totaal			56.780.137	9.503.471	15.949.551	7.603.101	0	55.406.123

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 5 Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
5.1	Faunabeheer eenheid Zuid-Holland	800.000	800.000		300.000		1.100.000
5.1	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. het gebied Meijegraslanden	300.000					
5.1	Nationaal Park Hollandse Duinen t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst	121.000		121.000	128.000	14.477	263.477
5.1	Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooen t.b.v. realisatie en beheer	2.300.000	3.000.000		2.600.000		5.600.000
5.1	Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland t.b.v. ontwikkelen verdienmodel	80.000					
5.1	Louis Bolk instituut t.b.v. Kieviten en bouwland	50.000					
5.1	Vereniging Natuurmonumenten t.b.v. peilscheidingen Nieuwkoopse plassen- Meijegraslanden	185.489					
5.1	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten- Rozenburg t.b.v. bosuitbreiding in recreatiegebied de Uitwaayer	500.000					
5.1	BoerenNatuur Zuid-Holland t.b.v. ICT- systeem			270.000			270.000
5.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. Nationaal Park de Biesbosch inzake rijks gelden				128.000		128.000

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
5.1	Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Groene Motor inzake Actieplan Boerenlandvogels				300.000		300.000
5.2	Coöperatie Hoeve Biesland BA t.b.v. Boeren voor Natuur	60.000					
5.2	Stichting Wij.land t.b.v. Lerend Innovatienetwerk Veenweiden 2024-2025	150.000					
5.2	Gemeente Woerden t.b.v. bestuurlijk kennisevent VNG Congres	50.000					
5.2	Stichting Landschap Noord-Holland t.b.v. project Proefveld Wilgen in Business	50.000					
5.2	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. Projecten KIEM en JUMP	310.142					
5.2	Wageningen Bioveterinary Research t.b.v. Wijs met wormen	100.000					
5.2	Gemeente Midden-Delfland t.b.v. KPI-project melkveehouderij Midden-Delfland					288.000	288.000
5.2	Stichting Fieldlab Groene Hart t.b.v. Fieldlab Groene Hart					650.000	650.000
5.3	Gemeente Westland t.b.v. toezicht en beheer Zandmotor	118.912					
5.3	Greenport Duin- en Bollenstreek t.b.v. regiocertificering	400.000					
5.3	Wageningen Food and Biobased Research t.b.v. PFAS				75.000		75.000
5.3	Glastuinbouw Nederland t.b.v. het project Watercoaches				845.000		845.000
5.3	Stichting Greenport Regio Boskoop t.b.v. het project Participatieve monitoring Boskoop				300.000		300.000
5.3	Stichting Greenport Regio Boskoop t.b.v. het project Onderzoek zuivering fosfaat Boskoop				287.000		287.000
5.3	Stichting Greenport Duin en Bollenstreek t.b.v. het project Certificering bollenteelt				400.000		400.000
5.3	Waterschap Hollandse Delta (WSHD) t.b.v. het project Emissiecoaches gewasbeschermingsmiddelen				165.000		165.000
5.3	LTO Noord t.b.v. het project Bodem als Basis Midden-Delfland, Alblasserwaard en Hollandse Delta				230.000		230.000
Totaal		5.575.543	3.800.000	391.000	5.758.000	952.477	10.901.477

Toelichting

De begrotingssubsidie aan Nationaal Park Hollandse Duinen t.b.v. uitvoering

samenwerkingsovereenkomst te verhogen van € 249.000 met € 14.477 naar een bedrag van € 263.477 (beleidsdoel 5-1)

De duinen en de andere natuurgebieden vormen de kern van Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD). De open ruimten in het gebied, de hoge biodiversiteit en het spectaculaire landschap geven het Nationaal Park identiteit. De adviescommissie Nationale Parken heeft beoordeeld dat het gebied Hollandse Duinen voldoende kwaliteit heeft om Nationaal Park te zijn. De Provincie Zuid-Holland werkt samen met haar partners aan de ambities van NPHD, rijke natuur, gastvrij park en sterke gebiedsidentiteit. De stuurgroep wordt gevormd door: Dunea,

Staatsbosbeheer, Provincie Zuid-Holland, betrokken gemeenten en Hoogheemraadschappen. Afspraken over de samenwerking zijn vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) die in november 2023 is ondertekend en loopt van 2024 tot en met 2028. Een ophoging van € 10.000 is bedoeld voor een bijdrage aan een documentaire met de titel "Den Haag groene stad achter de duinen". Deze documentaire heeft tot doel om de biodiversiteit in en om Den Haag onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Dit sluit goed aan bij de ambities gastvrij park en sterke gebiedsidentiteit van NPHD. Tevens draagt dit bij aan de bekendheid van het Nationaal Park en de bijdrage van de provincie hieraan. Een ophoging van € 4.477 is ten behoeve van indexering van deze meerjarige subsidie met ingang van 2025. Het indexeringspercentage voor 2025 is 3,7%. De subsidie en de ophoging van het plafond met € 14.477 wordt financieel gedekt uit de bestaande exploitatiemiddelen welke in de begroting zijn opgenomen voor Nationale Parken onder beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren. De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren. Dit draagt bij aan het versterken van de bestaande natuurgebieden (natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland) binnen het Nationaal park. Daarnaast zet het Nationaal park in op 'natuurinclusieve' ontwikkeling van andere functies binnen haar parkgrenzen en is NPHD een belangrijke partner in het ZH-PLG Kust en Duinen gebied. Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Omdat de provincie - via Hollandse Duinen - een bijdrage levert aan een documentaire waar vele andere organisaties aan bijdragen, is subsidie de juiste optie. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 263.477 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Midden-Delfland t.b.v. KPI-project melkveehouderij Midden-Delfland voor een bedrag van € 288.000 (beleidsdoel 5-2)

Zoals vastgelegd in het omgevingsbeleid, zetten we als provincie in op doelsturing. Doelsturing doen we door een integrale set aan KPI's te definiëren die samen een goede weergave zijn van de integrale duurzaamheid van een melkveehouderij en daar op te sturen. Met deze begrotingssubsidie dragen we bij aan het KPI-project in Midden-Delfland. In dit project worden agrariërs middels kennis- en studiebijeenkomsten begeleid bij het verbeteren van de KPI's en ontvangen zij ieder jaar resultaatbeloning voor behaalde scores, wat hen stimuleert de KPI-scores continu te verbeteren. Als provincie leveren we een bijdrage van € 72.000 per jaar aan dit project gedurende vier jaar. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw.

De maatschappelijke baten zijn verbetering van waterkwaliteit, natuurwaarden en vermindering van ammoniak- en broeikasgasmissies. Dit draagt bij aan beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen.

Met subsidie leveren de gezamenlijke overheden een bijdrage aan het KPI-project in Midden-Delfland. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 288.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Fieldlab Groene Hart t.b.v. Fieldlab Groene Hart voor een bedrag van € 650.000 (beleidsdoel 5-2)

Zoals vastgelegd in het omgevingsbeleid, ondersteunt de provincie innovatie en doorontwikkeling van landbouwbedrijven via fieldlabs. Fieldlab Groene Hart streeft ernaar om de melkveehouderij in het westelijk veenweidegebied in een versneld tempo te verduurzamen. Met behoud van een diversiteit aan bedrijven en landgebruik. Dat doet zij door een uitnodigende, veilige proeftuin te creëren die leidt tot doorbraak-innovaties die zowel maatschappelijk, economisch, juridisch als technisch succesvol zijn. Het fieldlab is er om projecten van een eerste pilotfase naar een praktijkgerichte omgeving te brengen en van een kleinschalig project op te schalen naar bredere toepassing. Dit om uiteindelijk te komen tot een duurzame, toekomstbestendige bedrijfsvoering. Het fieldlab voert hiervoor onder andere de volgende activiteiten uit: evaluatie van bereikte effecten, begeleiding van praktijkgerichte experimenten en begeleiding van pilots op melkveehouderijen. Als provincie leveren we een

bijdrage van € 650.000. Dekking van de subsidie wordt gevonden onder beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw.

De maatschappelijke baten zijn verbetering van waterkwaliteit en natuur en vermindering van ammoniak- en broeikasgasmissies op landbouwbedrijven. Dit draagt bij aan beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van de betreffende activiteiten.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 650.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
5.1	1.6.21	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap 2013 (SKNL)	25.319.000		6.381.857	15.335.000		21.716.857
5.1	1.6.68	Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016	29.190.000		4.950.000			4.950.000
5.1 en 5.2	1.6.126	Subsidieregeling landbouw Zuid-Holland	100.000		3.625.000			3.625.000
5.1, 5.2 en 7.3	1.6.76	Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2016	19.462.024		24.303.250	17.976.345		42.279.595
<i>Subsidieregelingen met een meerjarig subsidieplafond</i>								
5.1	1.6.119	Subsidieregeling natuurmaatregelen Zuid-Holland 2023-2025	10.943.500					10.943.500
5.2	1.6.121	Regeling Europese landbouw subsidies Zuid-Holland	42.493.626					42.493.626
Totaal			127.508.150	0	39.260.107	33.311.345	0	126.008.578

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
6.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. versnellingsstafel samenwerkende regio's Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee	100.000			102.582		102.582
6.1	Gemeente Nissewaard t.b.v. versnellingsstafel Wonen regio Rotterdam	100.000			146.748		146.748

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota a 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
6.1	Gemeente Zoetermeer t.b.v. versnellingsstafel wonen Haaglanden	100.000			135.046		135.046
6.1	Regio Midden Holland t.b.v. versnellingsstafel Wonen	100.000			101.992		101.992
6.1	Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland t.b.v. versnellingsstafel Wonen	100.000			113.632		113.632
6.2	gemeente Delft t.b.v. fietsecoduct over de A13	2.000.000					
6.2	Gemeente Delft t.b.v. recreatieve stad- land verbinding Tanthofdreef – Abtwoudsebos	500.000					
Totaal		3.000.000	0	0	600.000	0	600.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids- doel	Subsidie- regeling- nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
6.1	1.6.123	Subsidieregeling wonen Zuid-Holland	23.900.000		19.900.000	965.000		20.865.000
Totaal			23.900.000		19.900.000	965.000		20.865.000

Toelichting

Niet van toepassing.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
7.1	Stichting Medical Delta t.b.v. Programma Healthy Society	600.000					
7.1	Stichting Zuid-Hollandse Voedsel families	125.000					
7.1	Stepforward projecten BV t.b.v. Oude Tongen	735.000					
7.1	SharEat t.b.v. opzetten breder distributienetwerk	125.000					
7.1	Alliantie Schooltuinen t.b.v. schoolmoestuinen	125.000					
7.2	Stichting Wandelnet	191.472					
7.2	Stichting Landelijk Fietsplatform	191.472					
7.2	Gemeente Dordrecht t.b.v. recreatiebeheer Nieuwe Dordtse Biesbosch	67.000	67.000				67.000

Beleids- doel	Naam instelling	Maximaal te subsidieren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidieren 2025
7.2	Gemeente Dordrecht als rechtsopvolger van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	413.552	433.816	14.888			448.704
7.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. het beheer recreatiegebied de Dobbeplas en Groene Keijzer	320.129	355.815	11.525			347.340
7.2	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. het beheer recreatiegebied	406.053	425.950	14.618			440.568
7.2	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het recreatieschap Midden Delfland t.b.v. het beheer recreatiegebied	135.424	142.060	4.875			146.935
7.2	Natuur- en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland t.b.v. het beheer recreatiegebied	2.042.864	2.142.964	73.543			2.216.507
7.2	Natuur- en recreatieschap Voorne- Putten- Rozenburg t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.092.911	1.146.464	39.344			1.185.808
7.2	Voet en fietsveren gemeente Kaag en Braassem, gemeente Krimpenerwaard en gemeente Ridderkerk	69.000	69.000			2.553	71.553
7.2	Stichting Gezond Natuur Wandelen Nederland t.b.v. het ondersteunen en opleiden van (nieuwe) vrijwilligers	150.000					
7.2	Jeugdfonds Sport en Cultuur t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst tussen PZH en Jeugdfonds in het kader van sport en Bewegen				100.000		100.000
7.2	Vereniging IVN Zuid-Holland t.b.v. Programma Mens en Natuur		867.091				867.091
7.2	Stichting Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Programma De Groene Motor		1.037.765		230.000		1.267.765
7.2	Staatsbosbeheer t.b.v. beheer recreatiegebieden in eigendom van	500.000					
7.2	Fonds gehandicapten sport t.b.v. Sportactiviteiten voor mensen met een beperking				90.000		90.000
7.2	Team Sportservice t.b.v. Versterking sport- en beweegaanbod in de openbare ruimte				270.000		270.000
7.2	Gemeente Papendrecht t.b.v. regionale aanpak aangepast sporten					150.000	150.000
7.2	Gemeente Rotterdam t.b.v. Groene Halte - metrohalte Romeynshof					15.000	15.000
7.2	Gemeente Vlaardingen t.b.v. Groene Halte Vlaardingen – van Dillenburgsingel					15.000	15.000

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
7.2	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. Groene Halte Rhoon					15.000	15.000
7.3	Gemeente Zuidplas t.b.v. project Restveen			362.500			362.500
7.3	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. project Boeren bij Hoogwater				513.275		513.275
7.3	VP delta t.b.v. innovatieprogramma				400.000		400.000
Totaal		7.289.877	6.687.925	521.293	1.603.275	197.553	8.990.046

Toelichting

De begrotingssubsidies voor de gemeente Kaag en Braassem, de gemeente Krimpenerwaard en de gemeente Ridderkerk t.b.v. voet- en fietsveren te verhogen van € 69.000 met € 2.553 naar een totaalbedrag van € 71.553 (beleidsdoel 7-2)

De begrotingssubsidie wordt verstrekt voor het ondersteunen van de exploitatie van voet- en fietsveren, die een belangrijke recreatieve functie vervullen en een onderdeel zijn van de regionale routestructuren. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport. De begrotingssubsidies betreffen een totaalbedrag van € 71.553 en het totaalbedrag is als volgt verdeeld:

- Gemeente Kaag en Braassem (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.740;
- Gemeente Kaag en Braassem (zomerveer) voor een bedrag van € 9.333;
- Gemeente Krimpenerwaard (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.740;
- Gemeente Ridderkerk (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.740.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. Dit draagt bij aan de exploitatie van voet- en fietsveren.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Dit betreft een bijdrage aan de exploitatie, de provincie krijgt zelf niets geleverd: de wandelaars en fietsers profiteren hiervan.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 71.553 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Papendrecht t.b.v. regionale aanpak aangepast sporten voor een bedrag van € 150.000 (beleidsdoel 7-2)

Bedoeld om de samenwerking op het gebied van aangepast sporten aan te jagen in de regio Zuid-Holland Zuid en daarmee zoveel mogelijk mensen met een beperking in de regio te stimuleren en motiveren om te sporten en te bewegen. Het subsidiebedrag is voor de jaren 2025, 2026 en 2027 ieder € 50.000. De dekking vindt plaats vanuit bestaande exploitatiemiddelen in beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. Dit draagt bij aan sport- en beweegdeelname door mensen met een beperking, als een van de achterblijvende groepen.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van sportactiviteiten voor mensen met een beperking.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 150.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Rotterdam t.b.v. Groene Halte - metrohalte Romeynshof voor een bedrag van € 15.000 (beleidsdoel 7-2)

De provincie bevordert recreatie, duurzame toerisme en sport en wil daarmee realiseren dat mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen en sporten. Door de realisatie van de pilot Groene Halte Vlaardingen te ondersteunen draagt de provincie bij aan de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De subsidie wordt gedekt vanuit het recreatie budget beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. De pilot Groene Haltes draagt bij aan het verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. Dit ten behoeve van ontspannen, bewegen en sporten in de buitenruimte.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De provincie krijgt zelf niets geleverd: bezoekers aan recreatiegebieden profiteren hiervan.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 15.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Vlaardingen t.b.v. Groene Halte Vlaardingen – van Dillenburgsingel voor een bedrag van € 15.000 (beleidsdoel 7-2)

De provincie bevordert recreatie, duurzame toerisme en sport en wil daarmee realiseren dat mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen en sporten. Door de realisatie van de pilot Groene Halte Vlaardingen te ondersteunen draagt de provincie bij aan de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De subsidie wordt gedekt vanuit het recreatie budget beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. De pilot Groene Haltes draagt bij aan het verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. Dit ten behoeve van ontspannen, bewegen en sporten in de buitenruimte.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De provincie krijgt zelf niets geleverd: bezoekers aan recreatiegebieden profiteren hiervan.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 15.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Natuurmonumenten t.b.v. Groene Halte Rhoon voor een bedrag van € 15.000 (beleidsdoel 7-2)

De provincie bevordert recreatie, duurzame toerisme en sport en wil daarmee realiseren dat mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen en sporten. Door de realisatie van de pilot Groene Halte Vlaardingen te ondersteunen draagt de provincie bij aan de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De subsidie wordt gedekt vanuit het recreatie budget beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie, duurzame toerisme en sport.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. De pilot Groene Haltes draagt bij aan het verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. Dit ten behoeve van ontspannen, bewegen en sporten in de buitenruimte.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van verbeteren en herkenbaar maken van openbaar vervoer haltes t.b.v. de ontsluiting van natuur- en recreatiegebieden. De provincie krijgt zelf niets geleverd: bezoekers aan recreatiegebieden profiteren hiervan.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 15.000 en deze op te nemen in de begroting.

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
7.1	1.6.96	Subsidieregeling Opruiming drugsafval Zuid-Holland 2021	173.801			413.849		413.849
7.1 en 7.2	1.6.118	Subsidieregeling recreatie, sport en gezondheid Zuid-Holland	3.590.000					
7.1 en 7.2	1.6.128	Subsidieregeling recreatie, toerisme, sport en gezondheid Zuid-Holland			5.140.000	425.000		5.565.000
7.2	1.6.102	Subsidieregeling toerisme provincie Zuid-Holland 2020	800.000					
7.2	1.6.109	Subsidieregeling beheer recreatiegebieden Zuid-Holland	6.530.000					6.530.000
Totaal			11.093.801	0	5.140.000	838.849	0	12.508.849

Toelichting

Niet van toepassing.

Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie

Subsidieregelingen 2025 in vergelijking met 2024 (in €)

Beleids-doel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2024	Kadernota 2025	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Najaarsnota 2025	Maximaal te subsidiëren 2025
8.1	1.6.99	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek	332.000		332.000			332.000
Totaal			332.000		332.000			332.000

Toelichting

Niet van toepassing.